

1860

უ ე ბ ე რ ვ ა ლ ი .

21.

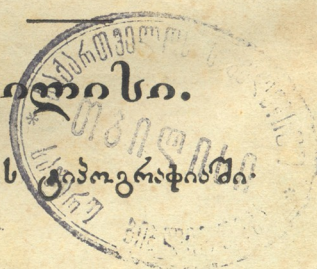
წელიწადი მეოთხე.

ქოდეზა თხზულებათა:

- I. — ვარდ-ბუღბუღიანი. მეფე თეიმურაზისა.
- II. — ღარიბი უმაწვლიკაცის რომანი. ბაქარ ქართლელისა.
- III. — იამბიკო, დაეით აღმაშენებელზე. ვოლხიდელისა.
- IV. — ორი წიგნი, მოწერილი რედა- (ვოლხიდელისა.
კტორთან, იამბიკოს შესახები. (ბაქარ ქართლელისა.
- V. — წიგნი მოწერილი რედაკტორ-
თანვე „ცისკრის“ შესახები. . . . იოსებ მამაცა-შვილისა.
- VI. — მასალა საქართველოს ისტორიისათვის. . . .
- VII. — სსუა & სსუა ანბავი. (ნახე
მეორე გვერდზე). თ. ზაქ. ერისთავისა.

ქუთაისი.

ვერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

ვარდ ბუღბუღიანი.

(განგრძელება)

ბუღბუღმან ვარდს რქეა ცირილითი ცრემლით
აუესო გობანი,
ღია ემართებს ჭ გუშწნიან, ეოვლითურთ ქება
შკობანი,
შაგრა წესია კეკლუცთა, მიფხურთა ამაეობანი,
ეძობაცა აღარ ძალირსე, არ თუშეც აშხანაგობანი.
აწ მიწას შიგან ხამაგდე, ღია ცად გაიწიეო,
შე ვვარად ინდაური ვარ, შენთვს აქ მოვიწიეო,
შენისა სიეგარულითა, შედავ რომ დავიწვიეო,
ცემა მიქადე ვაგდემა, ვგერდსა არ დამიწვიეო.
უესო ვარ უაშხანაგო, არ ცუდი ვინმე ხიციო,
იაღონი ჭ შერცხალი ვერა ჭხმოძს ხეძთან ვგრიციო,

ფერად ფერადი ჩემი სმა, გერ სასმენელმან იცია,
 აწ მოძკლა შენმა სურვილმან, საკუდავად შემო-
 მივცია.

შასარიფოთა უფავილთა, სათქმელად გამოსუთია,
 უწყალოდ შორსა დატყვით, მე ამომართვი სუთია
 სატყვევლად აღარ მიმიძუ, არც ამკარ შენი სუთია,
 შენდა საქებრად მსმობელი, გერც მაშინ დამა-
 სუთია.

ზრძენთა ჭ ქილოსოქოსთა, რიცორთა მოშა-
 ირეთა,
 სნარსთა, ინდოთა, ქართველთა ცნობილთა არ თუ
 ვირეთა,
 შენდა მიფხურად დამწერეს, ჩემთს არ დამიძრეთა,
 თუ არ ეფერობდი რასათს ვეთქუწს მათ ვის
 დაუყოფს პირეთა.

შენ იცი ჩემი ანბავი, არ ანალია ძველია,
 შენი ქება ჭ ჯიღება, ვიძასი არ დამელია,
 შემოგერინავ ჭ შემოგმსერ, ვლახვეული გარდა-
 მელია,
 ამდენი უსამართლობა, ეკეთსვის მე მოველია.

ჯირილით სმოზდა მარცეთ რა, მოდით მიფხუ-
 რსო მორგებით,
 წელული მონასეთ ულსენი, იგ რომ თქუწსცა
 ეჭქირთ ჭწორგებით,

ხეშვან ისწავლეთ ელობა, ასლოს ნუ ერთობ
 შორებით,
 ვერა მარგოთრა დამმარსეთ, საფლაგად მიმაგო-
 რებით.

ეს ვის ასმია სულ-დემუოსა, ცელს უთსრას
 წესარ ელოია,
 ცეცსლსა მოგიდებ უპრეტსა, ნუ დაემწვების
 ელოია,
 ვაჯარებ სისხლის ცრემლითა ლაწვი ნუ ექონან
 სველით,
 წადი ჭ სსუათა უტვრიოცე, ხემაანსარ ნუ მომა-
 სელოლით.

მე წამეკიდა ეს ტირი, სსუათა მიჯნურათა.
 მეჯადო,
 ვისთჳს მოგეტდი ჭ ვეწამე, აღარ მიმიშვა ტვრე-
 ტადო,
 მე ამას დაჯერებულვარ, პირსა ვიტურეცდე რე-
 ტადო,
 ისწრაფი ხემსა სიკუდილსა, ნაცულად ცეცსლისა
 შრეტადო.

თქუა ნეტარ მომკალ როდესაც მაჴს ვერ შევით-
 ქდეს დამარა,
 საკაცეწედა დამაკარ, ეს ბალი ისრე დამარა,
 ეკალთა პირსა დამმარსე, მე დამმარა აქა დამარა.

გერ მომენმარნენ მოყვასნი, მამან არ მიქმო დამ
არა.

ვარდმა თქუა მესმა ზულბულო, შენი სიტყვი სს
მოგემა,

მეწყალუ ვნასე ვლას შენი, ჰემთვს ლასვარსედ
მიგე ა,

მაგრამ არ ვმართებს შენ სს-ქათა, მიფხურთა
თვალის მიგება,

შენსა ულირსსა საქმესა, წინა მისწრობა მიგება.

შე ერთი ცურვა უებრო, ვარ ყვაგილთ საქმე
ბარადო,

შთას აყვაგედები მას უეან როდეს მოძკრებენ
ბარადო,

X თეთრი ვარ ბროლის უთეთრე, ყირმიწი, ლალის
დარადო,

საჭურველად მშვენიერივარ, სუნნელი მუშკამბა-
რადო.

შერე ეს ჭკადრე აწ შენი, სიკეთე მომაგონეო,
ამისად შესადარებლად, შენც თავი გამაწონეო,
შენი ჭ ჰემი საქმენი, გაძინჯე ჭ აწონეო,
თუ ჰემს თავს არა ღირსიყო დამისხენ ჰემი ლონეო.

ზულბულმან სულთქმნა საბრადოდ ამოიკენესა
მწარენი,

ცრემლი დასთხია, თვალთაგან, სისხლისა ფრისა
დარენი,
მისის სულთქმისა კვამლითა სულ დაწვა იგი
არენი,
გითმცა სთქუა სიციფუ ამაგი, იგი ართუ სამუ-
დარენი.

უთხრა, თუ თავი არა შექუეს, მე შენდა საკად-
რისადო,
ერთიუცა არა შედომია, მანდეთ ლახვარი შექუდ-
რისადო,

სამს ქქონდეს გული ღმობილი, შენთვს უწყე-
ლოდ შექუდრისადო,
ბმანე თუ ჭილოსოცოსთა, თუ არ შენთვს თქვეს
ვისადო.

გითა შენ სსუანი ყვაგილნი, გვირ შედარების
შეც ხიცი,
შენსე ვილოცავ არ ვიცი, მაქა მადინა შეხიცი,
შენთვს ვიმანო შენს შეცი, სსუა ემა არ ვიცი.
გეხიცი.

შენმა სურვილმა დამლია, თვალ ცნად დამანასაო,
თვარემ ფრინველსა. თასსა მე ვეფობეარ ართუ ასსაო,
დავქსწყველი ხემსა მშობელსა, მამასა, ამხაენასაო,
შენ სიკუდილისა სასმელსა ვიცი შემასვამ თასსაო.
ყვაგილში შენსარ ღარიბი, ფრინველში შევარ მეონია,

დავწერეს აბიუ-მაშიყად, გვანებ თქუნც გავი-
 გონია,

გსოდენი უცხო სმა შეს ეხსეგ მომიგონია,
 შეს ეხსე მოგკუდე წაგნაგო, ეს რისიუს არა
 გგონია?

მკვრელნი, მთქმელნი ჭ რიცორნი, მეოსანნი,
 მოშიათენი.

ვარდ ბუღბუღს გაიძისიან, ეოველი სული იმა-
 თენი,

აქა დამიწეე წუნობა, გამცროცე გამაყუთენი,
 შენი ბრალთა შემძლე, თეთრ წითლად ზირი
 მითენი.

ვარდმან უბმანა ბუღბუღსა, შეს ლაყავს
 ვინ აუაო,

სმა ჭ უსული კარგი გაქუს, არა სარ სარა ბუაო,
 შენმა ეგსოშმა წასილმა, მე ერთობ დამაყრუაო,
 თუ ერთხელ წავიკიდებით ვინ ხამოვეფა ბუაო.

მელექსეთაგან ნათქოვი სიჯეუა მიილე ზირადო,
 დავწერეს ჰემა მიჯნურად, არ მიძახნისარ ხირადო,
 რუსთველმაც მაქო შენც იგი ეკლიანად ჭ მკრადო,
 შორს წადი იყავ მიჯნური აქ ჰემთან დაიწვი
 რადო.

იგ ასლო მეოფთა მიჯნურთა, შრასეა არ
 დააკლდებო,

შენ გერას ირეებ შემრჩება მე ცუდი მოეზნებაო,
 არ შეადგების სააოდ, იგი ვინ ვისთვის კვდებაო,
 წაღი ჭ იყავ მშვლობით, გეყოფა ცაცხლთა
 დებაო!

ზუღობულს რა ესმა ცრემლთაგან დააყენებდა
 მორევსა,
 რათ მეცეუ სულთა წამლებო, სიჯეუქსა მოსაშო-
 რევსა,
 სსუა ვიევაზღესო ევ სიჯეუქა, ვეულში ლასგარსა
 მორევსა,
 შენსა ეშსა ჭ სურვილსა, სსუსა ვისიმეცა მო-
 რევსა,
 ვეზომ ხან შენი კელქმნილი, სსუაგან სად
 უნდა წარეგდე
 ხამს თუმეცა სსუათა მიჯნურთა, შენს სიჯურფესა
 წარეგდე
 შენი შექმნილი ელას შენთვის, თავს უნდა გაიძ-
 წარეგდე
 შენისა მოკრეფისათვის, კელსა ეკალში წარეგდეს.
 ესე სიქეა დაბნდა უსულო, ეკალში დანაცუ-
 მბოდა,
 მას უბედურსა საწყალოსა, ვეულსედა დანამებობდა,
 ვარდს შეებრალა რა ხანსა, თვალთ ცრემლი ვარდ-
 მომცემლობდა,

წეალსა ასეჲდა გუღწედა, ქლოეს საცეჲს მოა
 ნამცემლობდა.

უთსრა, რად შემიქ ბუღბუღო შენის სისხლისა
 მსღვეველად,

სსუანიც ეოფილან მიჯნურნი, არ აგრე დასაწ-
 ვემვლად,

არ ჩამომესენ მე ვიყავე, არ შენი აქ მომწვე-
 გვლად,

მოკუდები ცოდუა მომსგდების, ვიცი თუ გავა-
 გდო ველად.

ნება დამირთავს აქ იყავე, ზალისა ამ მიდამოსა,
 მას აღიდებდი ყვაგილით ვინ ასე ცუბილად დავ-
 მოსა,

გაიციდი ზე შინჯვდი, თეორ, წითელ, ყვთელ,
 მწვანოსა,

შენიც ბოალი აქუს, ვინც შენი ვადება შეიწა-
 მოსა.

ბუღბუღოს რა ესა ვაცოცხლდა, უძრავად
 აღარ დებობდა,

სიკუდილისაგან დასხნასა, სიკოცხლეს იმედებობდა,
 ცრემლი სისხლისა შეაბრა, ცუცხლი არ ისევ

ვარდა დაუწყო ქებაჲ მის შესაფერად მქებობდა.

თქუა, შენ მან მოგცეს მუქაფა, ვინ ვერე ცურ-
 ფად გბენაო,
 ვინ ლხინად უოგვლთ სულდემულოა, შეგამკო
 დავაშეგნაო,
 სიკუდილსა მიმცავს სიჯოცხლე, მიბოძე მე აქ
 შენაო,
 დასწევს დენა ცრემლისა, სულთქმა კუნესა ზ
 ქმენაო.

შენით შეგნის ზ ისარებს, წალკოტი ბაღსა ბაღადო,
 ღმერთმან დაგბადა ყვაგილოთ, თუ არ ყელმწიფედ
 რაღადო.

შენი შეყრა ზ შორს ყოფნა, აღარ დამსჯ დაღადო,
 მუხიკთა ყვაგილოთ უცბებსად, მე შენი შეყრა ვლ-
 ღადო.

რომ არ გამიწვიერ საკუდავად აღარ გამავე გარეო,
 შენს მიდამოსა მაძეოფე, იგ არ ვაჭრილმა ვარემე,
 არ მომიშორე თუცაღა, ასლო არ მიშეკარემე,
 ფერი, სუნი ზ სიტურფე, ვერარას შეგიდარემე.

დაგბრუნავ თავსა ვეფლები, მე შენა ყურბან
 საღალა,

შენ შემოვწირე საკუდავად სული დამწვარი საღალა,
 შენთვის მკუდარი ზ ტყვე ქმნილი, ხეცარ წავიდე
 საღალა,

შენთან ხემადა ნაცროხნად, ხეცარ ვიბოვნო საღალა.

რამდენს სანს გიჯვლი გეზომსა, შენსა სიჯურ-
 ფეს ვიჯლოო,
 შენავს ეელ ქმნასა ჭ დაწვას, გიძასი არ დაგ-
 მალოო,
 გაძლილსა ვნასავ შევსცდები, რა პირსა გაილალოო,
 სმა მალოა შენსა შექებულსა, გარეგან რისთვს
 მალოო.

ვაგვოცლდები ერთ წელ შეკუდარი, რა დრო
 მოგა შენი ვაგვლი,
 თავს დაეწყებ შემოვლასა, სულს ამოსვლას აღარ
 ვაგვლი,
 უსულოსა ჭ ცკბილს კმასასაქებრად შენსე დაკვლი,
 შენს ჭგერეცა სედ სამოთხეში, ეოფასაცა მე არ
 ვაგვსულოი.

დღე დაქლევის მაშინვე, ოდეს დაიწყო
 ლეგასა,
 გული ვით ვასძლებს ქუად ქმნილი, შენის ვა-
 ყრისა ლეგასა,
 მაშინ დაიწყებ უძლებად, ჩემის სისხლისა ლეგასა,
 მე დამკურდები გულისა, სევდისა იგ მოღეგასა,
 წავალ ჭ დავიკარგები, შიგან ჩაგვდები ენასა,
 თუ ეელს მოგჭკიდებ უცლოდ, სედ დაგესგვი
 დანასა,
 ვეცადო არგინ მალორსებს, შენ თანა წამოეგანასა,

არ მოგინდომებ უშენოდ, იქილამ ამოყვანასა.
 თვალით არას დაგინახამ, შევიქნები უცყუ, მუნჯი,
 გირ არ მოსვალ სოფლისასა, სიყვარულსა არ
 გიუნჯი,
 მე ბუღბუღად გვრვი მისცნობს, თათარი ჭ გერცა
 გურჯი,
 სიკუდილისა მონაცრესა შიწა მინდა ერთი ბლუჯი.
 გარდმან უბმანა ვასუსი, ცუბილი ჭ არ გამწ-
 ყრალები,
 სიციუტა ისმარეთ მსმენელთა, საბრალოდ შესაწ-
 ყალები,
 მიჯნურად ერთობ კარგისარ, გულისა გჭირს და-
 სამალები,
 მოქმელისარ ერთობ უებრო, სმა გაქუს არ და-
 საბრალები.
 ვითამცა თქუქს ჩილოსოჭოსთა, საქმე რამ შე-
 ვიდარესა,
 ერთ საქმეს ვერ გემოწმები, იგ მათსა ნაუ-
 ბარესა,
 მსედავ სადაც ვარ გაშენებ, იგ ყოველს არც
 მარესა,
 ამსკი ვიცუვ ვერ ცსედავ, თვალფერად ხემა
 დარესა.
 ბუღბუღმან მისი ვასუსი ვერა თქუტა ენა დაქუტა

ხიასლოვითა ეგონა, ცოცხარამ ჭირი დაგება,
ამ სიტყუაწედან ვარდაწყვედა, მათი ბრძოლა ჭ დაგება,
მეც მოძეწყინა ცეუილი, ეს ცუდი ვალოებანება.
თქუას თუ ვინმემ არ არისო, ცუდ საქმესე
სიტყვს ვარჯა,
ესეც ვითხარ რა დამაკლდა ანუ რამცა დამესარჯა,
რიტორივარ მსურის სიბრძნე, თვარ მოძადვა.
ვისცან ბარჯა,
რაც მასმოდა მათვან მეც ვსოქვ, ლექსი ვერსად
დამესვანჯა.

სე ღმერთო დაუწყებულო, უაბუდავო დაუბერაო,
არა არხის არსად მოძეგვანო, უსულოთ სულოთ
მბერაო,

ვინ უწყის მოსეს ელიას, მთაზედა უამბერაო,
ცრემლნი ზეცრესნი მოძადლენ, იუდად ნუ გამბერაო.

შენ მოძიტვევენ სიკაცვანი, უქმნი არ ნაყოფიანი,
როძელმან ცითა უწვიმე, ჭ დარი მოცვი.
მზიანი,

ცოდვასაზედა სულგრძელებ, შერისსვა იცი გვანი,
ვაიმე ცუდის ლაებობით, თუ სული დავიზიანი.

(დასასრული.)

რომანი

ერთის ღარიბის ყმაწვილი კაცისა.

დასრულება ოკტაკველი ეტყისა

ქრისტეშულითგან სათარგმნი.

შექარ ქართლელისგან.

—
1860 წ.

ქ. ცვილისს.

დაბეჭდილი კერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

რომანი

ღარიბის ყმაწვილი კაცისა

(ოსსულემა ოკვაე ჭელიე^{სა})

I

ჰარიეი. 20 აპრილს 185... წელსა.

ესეც მეორე დაღამება, რომ ამ სამაგელს ოთა-
სში გჭვდივარ ჭ დაღონებულის თვალთ ცალი-
ერს კედლებს შევჭსტქერი; — გარეთ ხალხის სია-
რულისა ჭ ყაყანისათუს გამოშტერებულოგიით ყური
შიშიგდია ჭ ამ დიდს ქალაქში მარტოთა გჭერ-
ძნობ ზემს თავსა, იმ საცოდავს გუჭმულსედ
უფრო მარტოთა, უფრო განტევებულათა ჭ სასოა
წარკვეთილებასედ უფრო მიწვენილათა, — დიდი
გემის შემუსურას რომ ვადარჩენია ჭ ცალიერს

ფიცარზედ შევარდნილს რომ შუაგულ ზღუაში
 წვრთები დაქანებენ. — ეჰ!... კმარა ამდენი სულ-
 მოკლეობა. დროა ჰემს უბედურებას თვალი გაუ-
 სწარო ჯ ჰემი შემადრწუნებელი ფარდა მაინც
 აგჭსადო. ეული რომ მწუნარებისაგანა მაქუს გავ-
 სილი, მინდა გაულა ეს ეული ჰემს მსოლას
 მეგობარსა, სიბრალუითი რომ გერ მაწყენინებს, —
 ამ ფერმინდილსა ჯ უკანასკნელს სარწმუნო მე-
 გობარსა, აგერ სარკიდამ რომ გამოძეურებს, ისიც
 ჰემსავით დაღონებული. ჰემი ფიქრი ჯ ჰემი ყოფა-
 ცხოვრება მინდა გჭსწერო, მაგრამ დღითი დღითა
 ჯ ემაწვლურის დაწყლოლებით კი არა; — ისე რომ
 რაც სათქმელად ღირსია არა დამრჩესრა ჯ არც
 სიმტყუფნე შემომივიდეს. ჰემითვსაც სასიამოვნო
 უნდა იყოს ეს ყურნალი: მძურად სმის გამოძცემი
 ხქნება ჰემი. ჯ მარჯობაში ამსანავობას გაძი-
 წებს; აღსარებასავით სზნიდისს განძიანლებს ჯ.
 უფრო გაფრთხილებით მაძეოფებს, ისეთი არა
 მამოქმედიბოს რა, რომ ვაბედვო არ დაწერე-
 ბოდეს.

დამძეულივით ვემებ ასლა წასულს დროი
 ებში ყოველს საქმეს, ყოველს შემოსუწვასა,
 რასაც თავისს დროზედ თვალი უნდა ახილა
 ჰემთვს, დაბრმაგებული რომ არა ვჭყოფილვიყავი

შაშის პატივისცემისაგან, ჩუქულებისაგან & ღაუ-
 დგენელობისაგან, აუცილებელი თვლება რომ არის
 ბედნიერებაში მყოფისა & უხაქმო ემაწული კაცისა.
 ასოა კი შესძის, რაც იყო მიხედავით, რომ დედა
 ჩემი ყოველთვის ისე მძიმედ დაფიქრებული &
 დაღონებული იყო სოლმე; შესძის, ქუჭყანაში
 გამოხვლასა & შესაბამს მართულობას რაცოდე ერთ-
 დებოდა სოლმე; სულ ერთნაირი უბრალო ცხანისა
 სამოსი რომ ვცუტა & მამაჩემი სან რომ დასცი-
 ლებდა & სან კიდევ გაუწერებოდა სოლმე: — რა
 არის? გომბიოსა ჭევეხარო, ჩემთან უთხრა ერთ-
 სულ.

როდესაც ჩუქსს შინაურს მძვინვარებას ში-
 მუცემი უსიამოვნება შეარყევდა, ვაგი-
 უბდი სოლმე, მაგრამ მიხედავით კი არსად შევ-
 წრებიდარ. მართალია, მომხმენია რამდენჯერმე
 მამიჩემისაგან განრისხებული & მბრძანებლობითი
 სმა, დედჩემისაგან მდაბალი ლანარაკი, თითქო
 ვეფერებოდა ჩასმეო, ან ჩახუტებული ურილი;
 მაგრამ რისგან რა მოხდებოდა სოლმე, ბეჭითად
 არა ვიცოდირა. მე ასე მეგონა, რომ მამაჩემსა
 ჰქნებოდა, ისეთს მდიდრულს ცხოვრებაში ემყოფებინა
 & ისეთს სასოგადობაში გამოეყვანა დედაჩემი,
 როგორც ჩუქსს ოჯახსა ჰქმენოდა & უწინ

თუთან დედაჩემსაც რომ ესალისებოდა, როგორც
 რიგია, რომ სანატრიო ოფისის ქალს ესალისებო-
 დეს; — ზე ასლაკი ისე ყრიდებოდა ზე თან ზე თან
 უფრო ზე უფრო ეწინააღმდეგებოდა სოლმე მამი-
 ჩემის თხოვნასაცა ზე ბძანებასაც. როდესაც ამ
 ხაირი შუთთი ჩამოუყვარდებოდათ, ძურათ მოხდე-
 ბოდა, რომ მამა ჩემი ნატარა ხანს უკან არ გა-
 სულიყო ზე მაძინეე დედჩემისათვის სსსიამოვნო
 რამ სახუქარი არ მოეცანა. სადილათ რომ და-
 გჭსსდებოდი, დედაჩემი აილებდა თავისს კელსა-
 წმენდსა ზე ქეჭმ დაჭსუდებოდა ვულის მოსაგე-
 ბელი სახუქარი. ერთსეულ შუანამთარში ხარიყიდამ
 შთელი კალათი მოუტანინა, სულ ჩინებულის ძურ-
 ფასის ყუაგილებით ვავსილი, ისეთის ყვაგილებითა,
 რომ სსუა ქალი ყოფილიყო, სისარულით ვავი-
 ყდებოდა; დედაჩემმა კი, შრთალია ზირად მად-
 ლობა განუცხადა, მაგრამ, რა რომ ვარეთ ვაი-
 ვულო, შწუსარებით შეჭსედა ამ ყვაგილებს, შსრები
 შეიყარა ზე ისეთის თვალთთ ახსედა შვეით, რომ,
 ღმერის ვარდა ამ სოფელში იმედი აღარა არის
 რაო, თთქო ამას ანბობდა.

ჩემს ნატარაობაში ზე ზირველს სიყმაწვლეში
 ნატვიისცემა ზე შიში მაძისა დიდი მქონდა; სი-
 ყუარული ზე სითამამე კი მაგდენი არა მქონია.

მაშინ მე სსუეს ვერასა ვქსედავდი, თუ არ იმისს
 მრისსანებასა ჭ მინგაუძლებლობას. მერე ჭ მერე,
 რაკი ისეთის სნისა შევიქენ, რომ საღსში თან
 გამიყოლებდა სოლმე, მიკვრდა ჭ მისაროდა,
 რომ სულ სსუეს იყო. შის თითქო რაღაც საწუ-
 სარი რამ ცვრთი ამშიმებდო ჭ რა რომ ფესს
 ვარეთ ვადგამდა, შუბლი ვაუნათლდებოდა, ვუ-
 ლი ვაეშლებოდა, სულ ვაემაწვლდებოდა სოლმე. —
 ამა, ვავჭქესლოთო, მაქსიმე! — მომასებდა ჭ
 ხად იყო ჩუქნთვს ანლა სივჭრე, ანლა მინდო-
 რი. მაშინ გამოაჩნდებოდა მსიარულება, ალგაყება,
 გონიერების სიმახვლე ჭ ყოველი ისეთი თვსება,
 რომ სშირად ვიცყოდი, ნეცავი შემემლოს, რომ
 ეს ჩემი სისარული დედაჩემსაც უშიარო როგორმე,
 შინ რომა შის საწყალი, კუთსემი თავდანებებუ-
 ლიგითა შეთქი. — მაშინ შემიყურდა მამაჩემი ჭ
 სრულიად მიეთვსა იმას ჩემი ვული, მეცადრე
 როდესაც საქუწენოს რასმე საქმეში ვაგერევიდით
 სოლმე, ნადირობაში, ცსენის ტენებაში, სცუმა
 რობაში თუ ბაღში: ყოველს კაცსა ქსეობდა
 ყოველის ბრწყინვალე თვსებითა ჭ ვულის სია-
 კეთითა ცსენობანი იყო ვასაოცარი, მოლანარაკე
 ყოველისავე დამაღუბებელი, მოთამაშე უამსანავო,
 ვულადი ვანთქმული, უხვ სულ ვლგაძლილი.)

კაცობრივის შუქნებითა ჭ კეთილიძობლობითა
 აღსავსე თუ არის გინძე, ეს არის შეთქი, განბო-
 ბდი. თუთანაჯ იჯეოდა სოლძე, რაღაჯ რამ შობა-
 წარა ღიძილით, შელა ვარ უკანასკნელი აზნაუ-
 რით. — ასეთი იყო მამაჩემი ვარეთ; ჭ რაკი შინ
 შემოვიღოდა, ველარჯ დედაჩემი ჭ ველარჯ მე
 სხუას ველარასა ვქსცნობდით, თუ არ ბერიკაცსა,
 წარბეჭემუსვლს, მაშფოთარს ჭ ძრისსანეს.

ის რომ დედაჩემს ეწყობოდა, საკრეველის
 ტკბილის სასიათისას, სინაზითა ჭ სიმშვიდით
 აღსავსეს, უეჭუწლია მეც ვულო აღმიძფოთდე-
 ბოდა, — მაშინვე რომ თან არ დაედეგნებინა სოლძე
 ყურადღება ჭ სიამოგნების მსრუნველობაჯა, რომ
 გორჯ ზევითა ვქსთქჯ; ჭ რა რომ ჩემს ფიქრში
 მამაჩემი ასე გამარაღდებოდა სოლძე, მეც ვიჯ-
 ყოდი, ვულოთ დიალ კეთილი არის, მაგრამ ყო-
 ველთვს ეწინააღმდეგებთან, ყოველთვს აძფო-
 თებენ ჭ რა ქნას შეთქი. მე შეგონა, დედაჩემს
 სნეულება ქსტირდა რამე; მამაჩემსაჯ კი წამოუ-
 თქუამს სან ჭ სან ეს აზრი, მაგრამ გამოცხადე-
 ბით, კი არა დაუსაყვლებიარა.

მამის აღმაშფოთებელი დედისჩემის სასიათი
 ისეთი რამ შეგონა, რომ ველარაჯრით ვერ მოი-
 ტყსინებს შეთქი, ვიჯყოდი. სან ჭ სან ისეთის

თვალით შეჰხედავდა მამახემსა, თითქო გაქრობას
უწირებდაო; მაგრამ ერთს რომ იელვებდა იმისი
თვალი, მაშინვე დასუსნობოდა ჭ დაარხებოდა ისევ
ის მსედველობა წყნარი, ღმობიერი, მორჩილი
ჭ მეუღლის წინაშე დაკნინებული.

გუჯარი რომ დაჰსწერეს ისუთმეჯის წლისა
თურძე იყო დედახემი. ხემი და რომ მიეცა, ნა-
ჯარა ელენე, ჰე ოც ჭ ერთის წლისა ვიყავ
მაშინ. მამ დედახემი ოც ჭ თექუბმეჯისა იქნე-
ბოდა. რამდენსამე ხანს უკან, საწყალი დედახემი
რომ ისევ მდებთარეთ იყო, ერთველ დილაზედ
მამახემი ძალიან დაღონებული გამოვიდა იმის
ოთახიდან, თვალი მიყო, თან გამოძეყო, ჭ ბაღში
რომ შეეღლით, რამდენიმე გაიარ-გამოიარა ჭ
მითხრა: — მაქსიმე! დედაშენი თან ჭ თან უფრო
ჭ უფრო მაკურავსო.

— ავით არის მამაო, ჭ...

— დიალ, რასაკურაველია ავით არის; მაგრამ
მაინც ასირებული რამ ფიქრი მოჰსვლია ანუა
დაუყინია, მაქსიმემ სამართლის კანონები უნდა
ისწავლოდსო.

— როგორ სამართლის კანონები? დედასა ჰხე-
ბავს, რომ მე, დაუაყვანებული, ხემის დედამის
პატრონი, ამ მდგომარეობაში მეოფი, სკოლაში

ასლა ნაცარა ბიჭებს მოუკდე სკამზედა? სასაციო
ლო იქნება, სსუა არა იყოსრა.

— მეც მაგას განბობ, — მაგრამ... აგათ არის
დედაშენი ჭ ვათაგდა.

რალაც რამ თაკომწონე ვიყავ მე მაშინ; სა-
ცრახანოდ მიმახნდა ჩემი საყელი, ჩემი ვეჩარი ჭ
ჩემი რამდენიმე ემაწულური გამარჯულება ბალებში
ღ ვეჩერებში; მაგრამ ეული ისევ წმინდა მქო-
ნდა ჭ სათაყუანებლად მიმახნდა დედა ჩემი: ოცს
წელიწადს ეახუშორებულათ ვიყავ იმასთან ჭ იმისს
წყენას როგორ ეგებედივდი. ეავსწიე მაშინვე ჭ,
შესს ნებას ეემორჩილები შეთქი, მოგასსენე.
ემაღლობო, მითხრა, ეამილიმა ჭ ჩემი ნაწაწა
დისათვს მაკოცნინა, მუხლებზედ რომ უწვა და-
მინებულთა.

ორითღ ვერსტი იყო ჩუჭნიდამ ერნობლამ-
დინ. შეიძლებოდა სასწავლებელშიაც მეგლო ჭ
არც დედას მოეშორებევიყავ. დედაჩემი ჩემის სწა-
ვლის ანგარიშს ისეთის დაწუთილებით მოძკითხავდა.
ხოლმე, ისეთის ეულდასმით ჭ ისეთის ეურადღე-
ბითა, რომ ვჭსთქვ ჩემს ეულში: აქ აგათმეოდო-
ბის ეინიკი არა, უხათუოდ სსუა დიდი მიწეწი.
უნდა იყოს რამე შეთქი. იქნება ჩუჭნს საოჯახოს
საქმეებში უწესობა რამ შემოსულოიყოს ჭ სამა-

როლის უკანა აუცილებელად საჭირო იყოს ზემო-
თვს, რომ თუ მამიჩემის ბრალი არის რამე, ვას-
წორება მე მაინც შევიძლო. მაგრამ ამ ფიქრს
გვიღვადებოდი. მასწავს, მართალია, მამიჩემი
ქსნუსდა ერთსეულ, დიდი ზარალი მომეცა აღრე-
ულების დროსაო; მაგრამ ეს ანაგი როდის იყო,
სულაც აღარავის ვვასწავდა. ჩუქნი ყოფაცხოვ-
რება ისეთს მდგომარეობაში მიეულებოდა ახლა,
რომ, უკეთესი არ შეიძლება მეთქი, ვანბობდი.
მართლათაც, ჩუქნის გუარის სასასლუში ვიდექით
გრენობლის მასლობლად ჭ ამ სასასლეს ისეთი
საკელი ჭქონდა იმ ქუქყანაში, რომ მართლათ
სამატონო უსესასსლე თუ არის სადმე, სწორეთ
ეს არისო. სშირად მოგვიხდებოდა სოლმე მე ჭ
მამიჩეს, რომ დილიდამ სალამოდინ სანადიროდ
ვიქნებოდიო ჭ ჩუქნს საკუთარს ადვილებს მაინც
ვერსად ვავსცდებოდიო. სასნავ-სათესის ანგარიში
ვინ იცოდა. ჩუქნი საფინიბო სასიქადულო რამ
იყო, სულ ძურფასის ცსენებით ვავსილი; მამიჩემს
ისე არა უეფარდარა, როგორც დარჩეული ცსენები
ღ ოლანდკი კარგი ეშოვნა სადმე, ფასს არ დას-
დევდა. მარიუმი ვექონდა, კანუცინების ბულოგარ-
ზედ, მმუქნიერი სასასლე, ყოველთვს ჩუქნს
დასადგომით ვამსადებუელი თუ მივიდოდით რაო

დისმე, ჩუქსს სსსლკარობაში კაცი ისეთს რასა
ჭანავდა, რომ საკლებობა შექმნივინა რაშამე:
ჩუქსნი სუფრა იძუებოდა ყოველთვს დიდის სიუ-
სვთ ჭ მდიდრულად, რადგან მამახეში არც ამაში
დასდევდა სარგსა.

როგორ უნდა მივმსუდრავიყავი, რათ უნდოდა
დღედიხემს რომ კანონები მესწავლა ჭ მოსამარლუ-
ობაში დაგჭყლოვნებულვიყავ? მაგრამ ნებავდა, ჭ
შეცა გჭყდილობდი.

ამასობაში დღედიხემის სიმრთულემ საგრძნობლად
იკლო ჭ უფრო ჭ უფრო გადინარა. ისეთმა დრო-
მაც მოაჯანა, რომ ანგელოზის სასიათი გამო-
ეცქელა. იმისს ზიბს რომ, ხემთან მაინც, თუ არ
ცბილი საუბარი, არა გამოუთქეძასრა, — ახლა
დასხემდა ლანარაკი მწარე ჭ ამცენი; ყოველი ხემი
გარეთ ფენის ვადადემა ვასაკიცსავად ვადიქცა.
მამახეში ისეთის მოთმინებით ითმენდა, რაცკი
იმას შეესუზოდა, რომ თვთქმის ველარა ვჭსცნობდი;
ჩუქსლებასვდ უფრო სძირად გარეთყოფნას კი და-
ადეა, არ შემიძლია თუ არ მივისნედ მოვისნედე ჭ
გული არას ვავაყოლო. მეც ყოველთვს თან
დავჭყავდი ჭ დიალ ავუსს მორჩილებასა ჭსყდავდა
ხემს მსიარულებაში, ემაწვლურს მოუთმენლობაში
ღ თვთქმის ნებიერებაშიაცა.

ეროს დანიშნულს დღეს 185. წლის სექტემბერში ჩუქნის სასასლის მასლობლათ დოლი იყო გამართული ჭ რა საკვრეგლია მამიხემის ცხენებოც იქ იქნებოდნენ. დილაზედ ადრე წავედით მამიხემი ჭ მე ჭ საქმეს ისე ვავერთეთ, რომ საუხრემც იქვე ვისაუხრეთ. უკადლემ რომ მოატანა მე ცხენის ჭყენებით ასლოს მიგჭყებოდი დაქიმა შებუღოს ცხენოსნებს, რომ ხემის თვალით შეეუხრებინა, რომელი ვაიმარჯუტებდა; ამ დროს ერთი ჩუქნი მოსამხსურეთაგანი მომეწია ჭ მიიხრა, ხასეგარ საათი მეცია რაც თქუენ დაეცემბთო; ბაჯონი ქალბატონს დაებარებინა ჭ მინ წაბმანდაო ჭ თქუენთან დამბარა, აღარც თქუენ დავიკვანათლო! — ღმერთო ძლიერო! რა არის, რა მომსდარა? — მე მეონია ქალბატონი ცოცა უფრო აგათა ბმანდებო მიიხრა ჭ ვავსწიე მაშინვე ვავიუებულმა.

რომ მიველო, ხემი და დამხუდა ვარეთ; მწუხანმეზედ დარბოდა ჩუქნს გრცელსა ჭ გაჩუმიბუღოს აივანში. ცხენიდამ რომ ვჭსდებოდი მოიხრბინა ხემთან, ვადამესვა ჭ მიიხრა: «მომღუჟარი მოვიადლო!» — სსუა აღრეულება რამე ან ხოხქარი ჩუქნს სასლს არა ეცეობოდარა. რავჭქნა, რა უნდა იყოს შეაქი, ვსთქვ ხემს ვუხნებში; კიბე შევირბინე 4.

ჩ დედას ოთახს რომ მივაჯვარე, ფრონსილათ გამო-
ვლო კარი ჩ მაშა გამოვიდა იქიდან. შევდემ
მაშინვე: საკვრულად ფერმისდილი იყო მაშახედი
ჩ როგორღაც ცუხები უთროოდნენ. —

— მაქსიმე! დედაშენი გემანისო...»

შინდოდა მეკითხა, როგორ არის შეთქი, მაგრამ
ეგლით მანიძნა შედიო ჩ თვთან ფანჯარას ში-
ა, თითქო გარეთ ვასედას-ეხქარებოდა. შეველ.
დედაჩემი იწვა ჩ ცალი ეგლი უძრავათა ჭქონდა
გადმოკიდებული. წმინდა სანთელივით გათვარე-
ბულს სასეხედ სიტკბოება ახნდა რაღაც გარდამე-
ცებული ჩ საკვრელი სიმძდე, აგათმყოფობაში
რომ აღარ ეცყობოდა ისეთი. მე მაშინვე მუსლებ-
სედ დავეძე; თავი მძიმედ აიწია, თვალი გახილა
ჩ ვადმოშეგლო დიდის დაფიქრებით. შერე დიდად
გამხელებულის სმით მითსრა:

— «საბრალო შულო!... ჭსედავ... ვირლუჭვი,
ვიშლები... ნუ სჯირი... შენ ხეშხედ... ცოცა...
ეგლი აილე... ამ დღეებში... მაგრამ მოსაწყენი
ვიყავ... ვნსავთ კიდევ ერთმანეთს, მაქსიმე...
მოვილანარაკებთ კიდევ... შულო!... ასლა აღარ
შეძიძლია .. შოაგონე მამას, რაც აღმითქუა... შენ...
ამ სიტოცხლის ბრძოლაში... მაგრათ იყავ შუ-
ლო!... ჩ... მიუცხვე უძლურთა!» — დაუღონო-

გებული გაჩუქდა, მერე დიდს ვაჭირებოთ, თითო
დამიქნა, მომახერდა ჭ მითხრა: «ძენი და!...» —
დალურჯებული ქუთუთაობი დაესძო, მერე გაასილა
ისევ თვალები ჭ ცელი გაიშრა როგორღაც სა-
ზარლად. მე შევჭკვივლე, მამახემი შემოვარდა, ცე-
ლი მოჭსვა ვაცხივებულს ჭ მოჭყვა მაშინვე ქუთ-
ქუთით ვოდებას. ასე წარვიდა საბრალო წამე-
ბული. —)

ვანსუჭნებულს დედაშენს ჭნებავდაო, მითხრა
რამდენისამე კვრის შემდეგ მამახემმა, რომ სამ-
ზღუარს ვარეთ მიიარ მოიაროთ ჭ ვაველ ჭრან-
ციას ვარეთ; დავიარებოდი სსუა ჭ სსუას ქუჭყ-
ნებში თვითთქმის დღევასდღაშდის. — მთელს წელი-
წადს ვარეთ ვიყავი: რამდენათაც სიყმაწვილის ალცა-
ცებული გული მიმპუდდებოდა, იმდენათ შინაო-
ბის სიყურარული უფრო მიმლიერდებოდა ჭ რაღაც
მაშურებდა შინ დაბრუნებას, რომ დავასლოვებულ-
ვიყავი საფლავს დედისხემისას ჭ სამეოფს ხემის
პატარა დისას; მაგრამ მამახემმა თვთან დამინაშნა
ვარეთ. ყოფნის ვადა ჭ მე ისე არ ვიყავ ვაზდილა,
რომ იმისი ნების წინააღმდეგობა ვამებუნა რა-
გორმე. სძირად მწერდა, მართალია, თუბცა აღე-
რსით, მაგრამ მოკლეთ ჭ არსადკი აცხადებდა
სურვილს, რომ ვადაშენდ აღრე დავბრუნებულვიყავ.

ამ მიზეზით უფრო ჰეგზინდი, ამ ორის თაჳს წი-
ნეთ რომ მარსელს მოგელი ჭ რამდენიმე წიგნი
დაძუდა იქ მამასი; ყოველს წიგნში უფრო
ღ უფრო მახეარებდა, რაც შეეძლო მალე მი-
დიო.

დასუული მწუსრი იყო ფებერელისა, ჩუქსნი სსახლის
ვალაგანი რომ დაეინასე; თოვლით მოხილს არე-
მარეში ძლივსლა ერსეგოდა. აივანში რომ შეეეღ,
ერთი ჩილი დაეინასე, მამახემსა ჭეაღდა, ფან-
ჯარაზედ იყო მოძღვარი ქუჭით სახლში, რომე-
ლიც დედიხემის ავთმოფობაში სულ დაეევილი
იყო. მიგაძურე როგორც შეეძლო; მამახემსა
რასწამს დამინასა, რაღაც უცხაური ამომინასა, —
მერე ვადმომესუა ჭ ხემს გულზედა ვჭერძნობდი
ამისი გულის ძეგრასა.

— გაყინულსარ, შულო! ვაცფი, ვაცფი! აქ
ცოვა, მაგრამ მე უფრო აქაგარ სოლმე, სულის
მობრუნება მაინც შეიძლება აქა.

— როგორა ბმანდები, მამაო!

— წესიერად, როგორცა მხედავ! — მიძიეუენა
ბუნართან; მე იქ გამიშვა ჭ თუან დაიწყო დი-
დის ნაბიჯით სიარული ამ უძველებელს ზალა-
ში, სამი სანთელი რომ ძლივს ანათებდა. მე მეო-
ნია ხემს მოსვლამდინაც ამ სიარულში იყო.

გაკვირებული ზე გაოცებული შევჭყუტებდი. მა
ხედავ. ამ გასძიარებულს სიარულში რომ იყო უც-
რად შეჭსდვდა ზე შემომტყუოროცა ეს ლექსი:

— ხემა ვსენებო სასე?

— მამაო!

— ჰა! მართლო! მოსკედი!... მაქსიმე!...

მე ერთი მოსალაპარაკებელი მაქვს შენთან!...

— ეურს ვიგდებო მამაო!

ხემა ნასუსი თითქო ვერ გაიგონა, მოჭყუტა ისევ
სიარულს ზე ამ სიარულში რამდენჯერმე მომძახა:
მოსალაპარაკებელი მაქვს შენთან მულო, მოსალა-
პარაკებელი!! — ბოლოს ერთი მძიმედ ამოიბრა,
შებლხედ გული გადივლო, მერე სკამსედ დაეშტა
ზე მეც მანიშნა, პირ ზე პირ დამიფექო. მაშინ,
თითქო ლაპარაკის გაბეღვა უჭირდა, ვახუშტული
შემომახერდა ზე ამ შემოხერებულს თვალში რალაც
რამ ხალუწლი გამომეტყუწლებდა, რალაც სიმა-
ბლე, რალაც ვედრება, რომ საოცარი იყო ამ
გუარის ვულმაღლის კაცისაგან ზე დიდად შემა-
ძრწუნა. რაც უნდა დიდი ბრალი ჭქონიყო, რაკი
გამოთქმა ასე უჭირდა, მე ხემა ვულში გჭვრ-
ძნობდი, რომ ყოვლითაურთ შენდობილი იყო ხემა
გან ზე ამ დროს უცრად შეიცულოა ხემავედ
შემოხერებულის თუალების გამომეტყუწლებდა ზე

შესდგა როგორღაც გასაოცრად, გამოუთქმელად
 & საზარლად. ეგლი შეუთრთოლდა, თუთან ზეზე
 წამოსდგა, იმავე წამს ისევე დაიწია & ძირს დაე-
 ცა მძიმედ, უძრავად. წავსტაცე მისაშუშლებლად
 ეგლი & დამსუტა უსულო, გაბეშებულია.

აღარც სად დედა, აღარც სად მამა!!...

ჩუჩნი გული აღარა ჰქვია, აღარ ანგარიშობს.
 იმისი დიდებაც ეს არის. ასლა მივსუდი ყოველ-
 სავე: ერთი წამი კმარიყო, რომ განასლებულიყო
 ხემს შესსიერებაში & გამოკსადე'ულყო ის საქმე,
 ყოველდღეს რომ ათასნაირათ მაგონებდნენ, მაგრამ
 მაინც ეჭვ ვერა ავიღერა. ასლა მივჭსუდი, რომ
 თქანის დაქცევა იყო აქ, ამ სასლში, ხემს თაგ-
 ზედ. მაგრამ რა? არ ვიცო, სულ რომ სიმიდი-
 რით საგსე დაეცეგებინა ხემთვს ეს სასლი, ნეცა
 თუ მაძინ უფრო ზევრს ვიცირებდი, ნეცა თუ
 უფრო ცხარე იქნებოდა მაძინ ხემი ცრემლი. ხემს
 შწუსარებას ზედ დაერთო უცნაური სიბრალოული, შუ-
 ლისაგან მაძისა, & მეცად გულის მომკუთლელი
 იყო ეს სიბრალოული. ყოველთვს მაგონებოდა
 იმისი თვალი შემევედრებელი, დაგრდომილი, იმედ
 გარდაწევეცილი & ვიცანჯებოდი, რაცომ ერთი
 ნუგეშინის მცემელი ლექსი მანც ვერ მოუსერსე
 ამ უბედურს გულსა, მანამდისინ შემიუსრებოდა.

შეთქი ზ ვაგეყებული შეგჭკიოდი, ვისაც ჩემი
კვილისა აღარა ესმოდარა: «მომიტყევებია, მო მი-
ტყევებია შეთქი. ოჰ! ღმერთო! რა ღლე იყო ის
ღლე!...

თუ სწორეთ მივსუდი, მე მეონია დედაჩემმა
მამას ჰირობა გამოართვა, მამულს უმეცესს ნაწილს
ვაგჭყიდიო, ვალებს ვავისტუმრებო, რომელსაც თან
ზ თან ამითი ემატებოდა, რომ სარწი უოგელ
წლივ ერთი შესამედით მეტი ჰქონდა შემოსავალ-
ზედა, — ზ მერე რაც შეძლება დამჩნება, იძისდა
გვარად ვიცნოვრებო. ამ აღთქმის აღსრულებას
ცდილობდა მამაჩემი: რაც ტყე ჰქონდა სულ
ვაჭყიდა ზ რამდენიმე ადგილებიცა; მაგრამ რა
რომ კელში დიდი ფული მოიგდო, ცოცა რამ
ვალებში მისცა ზ სსუა სულ ბირჟის აღუბმიცე-
მობის პედს მიანდო; აქ უფრო ადულად ვაგჭკე-
ოდებო, ზ ვაკეების მაგიერად კი სულ ერთიანად
დაწვა.

მე კიდევაც არ შემქლო ვამეწომა ის უფს-
კრული, რომელშიაც ჩავჭსცვდიო. ჟერ ერთი კვრა
არ იყო მამაჩემი რომ ვარდაიცუალა ზ მ.ც ისე
აგათ შევიქენ, რომ ორს თათუწსედ ძლივს მო-
ვასერსე ზესე ადგომა ზ ჩემის მამაჩემის სასლი-
დამ გამოსვლა სწორეთ იმ ღლეს, როდესაც სსუა

შევიდა იმისს მგლობელობაში. ხეში ბედი კიდევ, რომ
 დედა ხემს აქ პარიუში ერთი მუშლი მეცობარო
 დარხა, რადელსუც ხეშნი ოჯახის საქმეების წარ-
 მოება ჭქონდა მინდობილი, როგორც ნოცარიოსს
 ჭ იმან მომხსა ამ ვაჭირგებულს მდგომარე-
 თაში: იმას რომ თავს არ ედგა ხემის საქმეების
 ვასწორება, მე დიდად გამიჭირდებოდა, რადგან
 გამოცდილება არა ჭქონდა რა. სულ იმას მიგან-
 დე ხემის შემკუდრობისა ჭ ხემის მოგალოების
 გამოარკვევა ჭ მეონია ეს შრომა დღეს შესრუ-
 ლებული უნდა ჭქონდეს. ვუშინ დილას რომ აქ
 მოველ, მაშინვე ვავსწიე იმის სანახავათ, მიხს-
 რეს სოფელში არისო ჭ სუალამდინ არ მოველი-
 თო. საშინელი იყო ეს ორი დღე: იტყნეულება
 ჭსწორეთ უარესია ეოველს სხუა საგნებელს საქ-
 მესედ: მარჯო ის არის, რომ სულს დაულო-
 ნოებს ჭ მხნობას მოშლის; რა უნდა ჭქნას
 კაცმა, თუ არ იცის რას მიჰყოს ყელი. ძალიან
 არ გამიკვრდებოდა ამ ათის წლის წინათ რომ
 ხემთვს ვოქუა ვისმე ეს მოსუცებული ნოცარი-
 ოსი რომ არის, მწიგნობრულს. მეცყუშლებას
 რომ უწუნებდით სოლმე, ჭ ცივს ზდილობას
 რომ უკიცხავდით მენ ჭ მამა მენი, — იმისს
 ყელში ჩავარდება მენი ბედით ჭ უკანასკნელის

გარდაწვეულთა მოლოდინი იმისაგან გექნება!
— რაკი შეძლოა დღევანდელადინ ფრანსი-
ლათ ვიყავ, რომ გარდამკვებული იმედი ჩემის
თავისათვის არა მიმეტარა: ჩემის ანგარიშით ვალე-
ბი რომ სულ გაგისტყუდრო, სამი ან ოთხი ათასი
თუმანი კიდევ უნდა დავგვრჩეს თავნათ. როგორ
იქნება რომ ამდენი მაინც არ დავგვრჩეს, როდესაც
ჩუქნის სავსოვრებელის ფასი სულ მილიონამდის
შეწევდა. ასლა ჩემი განსრასტა ეს არის, რომ
სამასობად თუმანი ჩემთვის ავილა ჭ ამერიკაში
ვაგიდე, რომ ზედი იქა ვქსტადო; ჭ დანაჩენნი
სულ ჩემს დას დაუსაკუთრო.

კარგა საკმაოთ კი ვქსწერე ამაღამისათვის. ვაა
იმ წერასა, რომელიც ამ გუროს საქმეებს თვალ
წინ წამოაყენებს. მაგრამ უთუცა არ არის ვაცყობ,
რომ გუთი დამიმძდა ამ წერამ. — შიომია, უე-
ჭრესლია, სუკიერი კანონი არის კაცმა: რომ საქ-
მესედ ჯაფა ვასწიოს რამე, არ შეიძლება რომ
მაძინე რალაც კმაყოფილება არ იერძნოს ჭ გუ-
ლი არ დაუმძდდეს. მაგრამ კაციკი ერიდება სო-
ლმე ვაფასა: იცის, რომ უსათუოთ კეთილის
მეოფელი არის შიომია, ვოველდეუ ჭერძნობს
ამას, თათქმის ვოველდეუ უსარია დღეს ჯაფა
ვაქსწიო, მაგრამ სულ კი ისევ იმავე გულის
5.

სივრილითა შეუდგება სოღმე აუცილებელსა. მე
მეონია აქ ერთი რამ საკურველი ჭ საიდუმლო-
ებითი სიგვეს შებრუნება უნდა გამოვიდეს, თი-
თქო შრომაში სსსველსაცა გჭერსნობდეთ ღუთი-
ურსა, ჭ თვსებასაცა მამობრივის სამართლისასა. —

სუთმადათი.

დღეს დილას რომ გამოვიღვძე, წიგნი მომი-
ტანეს ხუცნი მოსუცემული უფალი ლაბუნენისა (*)
სადილათ მენაჯიეებოდა ჭ ბოდიშს ისდიდა მო-
მეცემულის კადნიერებისათს: ხეში საქმეებისაკი
სსენებაც სულ არა იეორა. ცუდი ნიშანია მეოქი,
გჭსთქვ ხემს გუენებაში.

(*) სწორეთ გაჭირდება საქმე, ხეძო თეძიურას,
თუ აქ ცოცოადგენს განმარტებაში არ შეგედით. —
ქრანცუზუელი ზდილობა ისეთის თვსებისა არის,
რომ გერც კაცსა ჭ გერც ქალსა, გერც პირში
ღ გერც სურგს უკან, ვერ ისსენიებენ თუ არ ბა-
ტონათ ჭ ქალბატონათ; — მაგრამ არა; ბატონობა
ღ ქალბატონობა იმათში არ არის; თუ არ უფლად
ღ უფლად; კაცს გვეჯან, ვინც უნდა იეოს, მოსიო,
Monsieur (არ გამოითქმის ხუცნებურათა ჭ რაგჭქნა);

მანამდისინ სადილობა მოაგანდა, ჩემი და ვა-
მოგიყვანე ნანსიონიდამ ჭ პარიუში მიგატარ მო-
გატარე. საწყალს ჩუქნი დაგლახაკებისა სულ არა

ქალს ეგყვან მადამ თუ გათხოვილია, — ჭ მად-
მუაზველი თუ გაუთხოვარია. არათუ დიდკაცსა,
გუთნიდგდა სოსიას რომ ემასდგე, მოსიო სოსიოო,
ასე უნდა დაუძსო; იმის უკალს სორეძსს რომ
ვლანარაკებოდგე მადამ ხორეძნო, უნდა ეგყოდგე
სოლმე; იმისს ვიგოს უკაცს რომ აბარებდგე რასმე,
მადმუაზველი ცაცაო, ასე უნდა ეუბნებოდგე. შე
რადგან ჭრანცუხული ანბავი ვადმომეტქეს, მარ-
თალია ჭრანცუხებს ქარსუთათ ვლანარაკებ,
მაგრამ იმათ ჩუქსულებს ჩუქს ვერ მოუძლით;
ბრიყუჭბი ეოჯილანო, რისთვს ვათქმევინოთ. ამ
მიხესით მეც ეოგვლოვან ვქსმარობ ამ ლექსებსა,
მხოლოდ ერთს ვარდა: თუ პირობას მომცემ, რომ
ამ ლექსს, მიხიო, როგორც მე ვასწავლე, ეო-
გვლოვს ისე ვამოსთქუამ, სომ რა კარგი; თუ არა
ღ, მეტი ღონე არ არის, ამის მაგიერად ისევე
ყუჯალი უნდა ვისმარო სოლმე. ვიცი რომ ჩუქს-
ში ამ ლექსს ასლა უფრო საკიცსავ ჭსრად სმა-
რობეს; მაგრამ რა ვაწყობა. სუ დავიფიწყებო, რომ
ჭრანცუხული არის ეს ანბავი ჭ სულ ასლად ასალი.

გაეგება. რამდენი რა სურული ჭქონდა, სულ
ძრად დასაჯდომი, ვინ იცის. უსუად ეელი შეი-
წყო — ელოთამანებით, ფერად ფერადის ქალა-
დებით, კანდერებით თავის მეგობრებისათვის, სა-
სუნებლებით, ძრუთასი სანებით, ნაწაწა სამხატვრო
კალმებით, ყოველისფრით, რაც გამოხადეგია მარ-
თალია, მაგრამ ისე გამოხადეგვი კი არა, როგორც
ერთი კარგი სადილი. ნეჯავი სულ ამ გაუგებ-
ლობაში დარჩებოდეს ჭ სსუა არა მინდარა.

ექსი სათი რომ შესრულდა, მიველ უფ-
ლობებენთან. არ ვიცი რამდენი სნისა უნდა იყოს.
ეს ხუჭნი მუჭლი მეგობარი; — მაგრამ ხუჭს სსო-
ვნაში რაც მინსავს ის არის: ახლაც სწორეთ ისე
მუხუჭსა, მაღალი, გამსდარი, ცოცხა მოსრილი,
თმა გათეთრებული ჭ მებურცვნილი, გამბზარაგი,
თვალედი, შავი ჭ სქელი წარბებით მობურვილი,
სსის მეცყუჭლება სიმკვიცისაცა ჭ ღმობიერე-
ბისაცა. მაშინვე ვიცან იმისი შავი ტანისამოსი,
თეთრი იმისი ელობის შესადგრი ეელსასუჭვი, —
ეელსასუჭვიში მამანაური ბრილიანტის ქინძის-
თავი, — რალა ბეერი ვავაგრძელო, ყოველივე ვა-
რეგანი ნიშანი ისეთის სულიერისა, რომელიც არის
შიძე, კანონიერი ჭ მუჭლოთავან მონათხრობის
ხუჭულების მიძღვენი. ეს ბერიკაცი მელოდა თავის

ზატარა შალის გაღებულს კართან. ვერ შიშობ
თავი დამიკრა, მერე ორის თითით მსუბუქათ ვე-
ლი მომიკიდა ზე მიმიუქანა ერთან—სასით უბრა-
ლოს—ზებერთან, იქვე ბუსის მასლობლად რომ
იდგა: «უფალი მარკისი დ/მ/სე დ/ო/ცრივი» —
ხემა უთხრა თავისს ძალალოს სქელის ზე ამეის
სმითა; მომბრუნდა ასლა მე ზე გამოცუთილის,
მოწიწების სმით მთასრა იმისი: «მადამ ლობენე-
ნიო.» —

დავსწვდით, ზე არ იყო რომ ზატარასანს ხუმათ
ყოფნა არ ვგაწუსებდა. მე მეგონა ვარდაწვევ-
ტილს ანბავს მეცყოდა რასმე ხემს საქმესგე;
რომ დავაგუფელანარაკი უტირდებოდა, კარგს აღარას
გამოგელოდი ზე ამ ასრსე თითქო მადამ ლო-
ბენენიც შემოწმებოდა, რომ როგორღაც გაუბე-
დავათ შემომხედავდა სოლმე. თუთან უფ. ლობე-
ნენი რაღაც ნაირათ ისე ასირებულად მიუყრებდა,
რომ მსაკურობისაგან თავისუფალი არ უნდა იყოს
მეთქი განბობდი; მაშინ მომაგონდა, რომ მამახემს
დახემებული ჭქიანდა ამ წვლილის მოსაქმე კაცის
გულში ჩახედვა ზე იმისი ანგარიშოც ყოველთვს
ისე გამართლდებოდა სოლმე, რომ მდბალი სული
სდიოდა ამ ბერიკაცსა, ზე თუმცა წვლილბას ძალას
აჯანდა, მაგრამ გლყსუროც ვაჭკრაგდა რაღაცა.

თითქო ცოცხათ არეული იყო ასლას ეს ნაგლეხარი
ღ თითქო საიდუმლო სიმუთილი ამ ბერიკაცისა-
გან რაღასაც საამოვნებასა ჭაოგებდა კეთილშობილის
დამდაბლებაში. მე ამოვიღე სძა, მაგრამ დიდათკი
ვცდილობდი, რომ ხეში შეძრწუნება არ შემეძე-
ნევიწებინა.

«როგორ მოჰსდა, უფ. ლაბუნენო, რომ თქუქსს
ძუქსლს ადგილს თავი აგრე ადვლათ დაანებეთ?
ვერას დროს ვერ ვიფიქრებდი, რომ კელს აიღე-
ბდიოთ.

— მართალია, ლუთის წინაშე, უფალო მარ-
კისო: სწორეთ ისეთი ორგულობა მომივიდა, რომ
ხემს სანს აღარ შეეფერება; მაგრამე რა რომ კე-
ლობა სსუას დავუთმე, ადგილიც უნდა დამეთმო;
რადგან ბეჭედს ვადავსცემდი, კელობაც უნდა
ვარდამეცა.

— მაგრამ მაინც კიდევა ჭსაქმობთ სოლმე!

— დიალ, უფალო მარკისო, ვჭსაქმობ მეგო-
ბრობით, ვითარცა მიმსძარებელი. რაოდენიმე ნაცვი-
ცემული ოჯახსი, რომელთაცანაც ორმოცის წლის
განმაგალობაში საქმეები შექონდა მონდობილი, ას-
ლაც მომანდობენ სოლმე; როდესაც ვაუჭირდე-
ბათ, ისევ ხემს გამოცდილებას მოაცანენ. მეგო-
ნია შემძლოს ესეცა ვჭსათქუა, რომ ვინც ხემს

რჩევას შესდგომია, სინანულში მკრათ შესულა.

როგორც რომ ეს თავისი ღირსების დამოწმება გაათავა უფ. ლობჯენმა, ერთი მოხუცებული მსახური შემოვიდა ჭ სადილი მსათ გასლაგსო, შევეცდებინა. მაშინ მე შემსუდა ის ნაცივი, რომ მაღამ ლობჯენი მე შევიყუხესე სასანოეგოს წალაში. მანამდისინ სადილი გათავდებოდა ჩუქნი საუბარის საგანი სულ ასეთი რამ იყო, რომ მნიშვნელობა არა ჭქონიარა ჭ არც არის აქ მოსაგონებელი. უფ. ლობჯენი თავისს მსჯულს თვალს არ მაშორებდა ჭ მაღ. ლობჯენი ყოველს საჭმელს შემომამლოვდა ისეთის გულშემტკივნიობითა ჭ სიბრაღულითა, თითქო მდებარე ავთომყოფი გჭყოფილვიყავი. ბოლოს ავდექით ჭ ბერი კაცმა თავისს კაბინეტში შემიყვანა; ყავა იქ შემოგვუცანეს. — მაშინ მე სკამი მითავაზა, თუთან ზურგი ბუნარს მიაქცია ჭ უფალო მარკისოთ, მითხრა: მე თქუწნ ნაცივი დამდეგით ჭ ჩემს წრუნვას მოანდეთ გარჩევა საქმეებისა, რაც რამ დაჭრა განსუწნებულს თქუწნს მამას უფალს მარკისს დ' მანსეა დ' ოჯრისს. მე გუშინ ვანირებდი თქუწნთან წიგნის მოწერასა, მაგრამ თქუწნი აქ მობძანება შევიტყე ჭ ასლა ნებას მიბოძებთ პირად ჩავაბაროთ ანგარიში, რაც რამ შეუდგა

ხეშს მსრუხველობასა ჭ საქმობას.

—წინასწარვე ვჭკერძნობ, უფალო, რომ სასიამოვნოა მეგდენი არა იქნებარა.

—ღიად არა, უფალო მარკიზო, ჭ არც დაგიძალავით, რომ სრული თქუძნი მსხეობა უნდა შეიძოსოთ ჭ ყური ისე დამიგდოთ. მაგრამ ხუჭულება მაქუძს საქმე რიგით უნდა მოვასხენო. ეს იყო, უფალო, 1820-ში, რომ მადმუასელი ლუის-ელენე დუვალდ-დლატუძ დ' ერუვილის ასული ითხოვა მეუღლედ მარლმაქრისტიანე რდიომ, მარკიზმა დ' შანსე დ' ოჯრიგმა. რადგან დუვალდ-დლატუძის ოჯასის საქმეთ მწარმოებელი შთამომავლობით ჭ მამანათავგან მოძღინარეობით მე ვიყავი ჭ ამ ოჯასის მეძკუდრეს ყმაწვლს ქალსაც ისე ვჭყავდი მიხნეული, რომ როგორც სარწმუნო მეგობარს, ისე მენდობოდა, მე ვაღად ვჭკერძნობდი მაშინ ყოველი გონიერების იარაღი მომესძარა ჭ გულის მოდგინებით მეცადინხა, რომ იმისი გული უაუნმეძტია იმ ყმაწვლის კაცისაგან ჭ ეს დასაქმევი მისი შეუღლება დამერლვა როგორმე. დასაქმევი მეოქუ, იმისთუხს კი არ ვანბობ, რომ უფალს დ' მანსეს შეძლება, თუმცა მაშინაცკი ვალი ბეგრი, ჭქონდა, ნაკლები ჭქონიყო მადმუასელის დლატუძის შეძლე-

ბაზედ; ამისთვის ვჭსთქვ, რომ ვიცოდით როგორი
 სასიამოვნოა ჭ წნისა იყო, თვითთქმის შთამომავლობა
 ბით, უფალი დ/მანსე. გარეგანი თვსება ჭქონდა
 დიდად მიმწიდელო ჭ შეუბღალგელოდ კეთილშობი
 ბილური, როგორც სსუას იმის გვარისას, — მაგ
 რამ ცხადად ვჭსედავდი იმისს განუგეგელს უანგა
 რიშობას, — განუკურსებელს წინდაუსედავობას,
 ლსინისა ჭ შექცევის მოუსედავად მიღვენას ჭ
 დასასრულ შეუბრალებელს თავის მოყვარებას...

— უფალო! მაძინემის სსენება ჩემთვის ძურფა
 სი არის ჭ ვინცა ვინ ჩემთან იმაზედ ლანარაკობს
 რასმე, მე მოგელო, რომ იმასაც ასე მიახდეს

— უფალო, მომამასა მაძინევე აღშფოთებულმა
 ბერიკაცმა, — ნატვისა ვსდებ თქუჭსს ერძნობას;
 მაგრამ, როდესაც მაძითქუჭსსედა ვლანარაკობ,
 ვერ დავივიწყებ, რომ ისეთს კაცსედა ვლანარაკ
 კობ, რომელმაც მოკლა დედა თქუჭსნი, წმიდა
 მოწამე, ანგელოზი...

ზესე წამოვარდი მეცად აღშფოთებული. ლო
 ბენენმა რამდენიმე საბიჯი გაიარ გამოიარა ჭ
 მოძვიდა კელი: «მოძვიდევი, ემაწვლო კაცოთ,
 შითხრა მაძინ: დედა თქუჭსნი მიგვარდა მე; — იმ
 დენი ბედნიერება თქუჭს, რამდენი ცხარი ცრემლი
 მე იმაზედ ვაფრქევი; — მოძვიდევი.» — დაუსლოვდა
 6.

ისევ ზუსტად: — მე ვიყავ, — დაიწყო კიდევ თავი-
 სის დიდებულის სმით, — მე ვიყავ ჰემდგენი ჭ
 დამწერი თქვენს დედის საქორწინო კონტრაკ-
 ტისა. (*) თუმა მე დღად ვსცდილობდი, მაგ-
 რამ თქვენს დედის მსითვეი ჰემდგენი საკუთ-
 რებად არ დამაწერინეს ჭ რის ხაილაგობით ეს

(*) მართალია, ზოგი ერის უცხო ანბავს ვი-
 თარგმნი სოლმე, ხეძო თეიმურას; მაგრამ მსგული
 ეს არის, რომ თვითან ჰენ, თუ არ ქართულს,
 იმასაც ათასში ერასელო, სსუას არასა კითხულობ,
 ჭ ამითი რამდენი ისეთი საქმე გრხება, რომ
 ქუჭყანამ იცის ჭ ჰენკი არა. ვისაც უნდა დავე-
 ნამლეგები, რომ საქორწინო კონტრაკტი რა არის
 არ იცი. — თარგმნას ვარდა რამდენი ამისთანა
 განმარტება დამჭირდება ჰენთან, ვინ იცის. აჲ
 საქორწინო კონტრაკტი, ახუ ზირობის წერილი
 რასა ჰნიშნავს, ხეძო თეიმურას! ჭრანციაში ჭ
 ზოგს კიდევ სსუა ვეროზის ქუჭყანაში, სჟულით
 არის დავგინებულო ქორწინების წესი, რომელსაც
 ეწოდება სამოქალაქო, ან საერო ქორწინება. რაკი
 სასიძო ჭ სასძლო სიჯეჯვრად დათანსმდებიან,
 მაშინ ნოჯარიოსს მიიწოდებენ ჭ ქალღვს ჰე-
 დგენინებენ, რომელშიაც დასქოთალებით უნდა იყოს

მაინც მოვასწავს, რომ შესამედოცარის იქ დარჩენი-
 იყო, რომ მამათქუწსს თავისს საკუთრებასთან იმისი
 შეერთება არ შესძლებიყო თუ არ თქუწსნის დედისაგან
 კანონიერად ნება დარღვთა. მაგრამ რა გამოვიდა, უფა-
 ლო მარკისო; ნეცავი თქუწსნის სიცოცხლით ამისი
 სსენება კონსტრუქციი სულაც არა ეოფილიყო; ამის-
 თვს, რომ ეს იყო პირველი მიზეზი თქუწსნის
 დედის ტანჯვსა ჭ წამებისა; ეს იყო მიზეზი
 უთანსმოებისა, ბრძოლისა, წსუბისა ჭ მამის თქუწს-
 ნისაგან სიმკაცრისა ჭ გულის წყრომისა; შეერ-
 ჟელ თქუწსს გავიგონებდით; ეს იყო მიზეზი,
 რომ ჰელიჯეს ჭ ჰსწაწეს უკანასკნელი იმედი
 უბედურის თქუწსნის დედისა ჭ უკანასკნელი საზრდო

გამოცხადებული: ქალს რა საკუთრება, ან რა
 მშითვეი მიზღვეს თანა, ჭ კაცი რას აძლევს პირის
 სანასავს, ან საქორწინო სახუქაროსა: ან ქალის
 მშითვესუდ, ან კაცის სახუქაროსუდ ვის როგორი
 უფლება უნდა ჰქონდეს, ან თუ კანონით განმო-
 რება მოუსდათ, ვის რა უნდა დარსეს. რაკი ეს
 დაიწერება, ეველანი ევლს მოაწერეს, ჭ გათავდა.
 ზოგან სულ ამითი დაბოლოვდება საქმე ჭ ზოგან
 საღმრთო კურთხევაც შეუდება. ეს კარგათ გა-
 სხოვდეს, რომ კიდევაც ეგამქნება ამასგე ლანარაკი.

ლუკმა იმისი შკლებისა. —

—ოჰ, კმარა ღუთის გულისათვის.

—გმორხილდებით, უფალო მარკიზო... რაც
ფეო, იფო: წარსულზედ ნუღარას ვიცევთ, რაც
ასლა არის ისა გჰსთქუათ. რაკი ნაცოფი მეცით ჭ
თქუქნი საქმე მე მომანდეთ, ჩემი ვალი იყო თქუქნი
ავს. მერხია, რომ შემკვდრეობა არ მიგელოთ,
შანამდისინ. ყოველივე არ აღიწერებოდა ჭ საქმე
არ განირკუქვოდა.

—ეც რჩევა მამიხემის სსენებას შეურაცსჟეო-
ფდა ჭ რასაკვრეგლია არ მივიღებდი.

უფ. ლობჯენმა სასტიკად შემომხედა ჭ მით-
ხნა: —თითქო არ იცოდეთ, რომ რადგან ამ კანო-
ნიერს რჩევას არ შეუდექით, ყოველი შემკვდრე-
ობის ცვრთი თავს იღვეით ჭ ვალიც თქუქნი
დაიდეთ, რაგინდ გარდაემატებოდეს თქუქნის სა-
ცხოვრებელის ღირეულებასა. დიდათა გჰსწუსეარ,
უფალო მარკიზო, მაგრამ უნდა შევაცუობინოთ,
რომ სწორეთ ასე არის საქმე. ამ რუქულს თვთან
თქუქნი გაშინჯავთ ჭ დაინახეთ, რომ როგორათაც
უნდა გაიყიდოს თქუქნი სსასლე, იმას ვარდა
სსუა რომ აღარა ვაგახნითარა, მაინც თქუქნი ჭ
თქუქნს დას დაეცდებთ კიდევ მამითქუქნის ვალი
ათას ორას თუქნამდინ.

ამ ანბანმა წელი მომწყვდო, გამაქტავა; ამას
ვერას დროს ვერ ვიფიქრებდი. რამდენსავე ხანს
წირუცყვით წირდაღებული ყურს უგდებდი საათის
ხაკიხუკსა ჭ გამოშვებულის თვალთ შებვს-
ქროდი.

— ასლა დრო არის ესეც შევაცუობინოთ, უფ-
ლო მარკისო, დედა თქუენი წინასწარვე ჰერმ-
ნობდა, რომ რაც მოსდა უსაულოდ მოხდებოდა,
ჭ რამდენიმე თავისი სამკაული მომაბარა, ღირე-
ული სულ ათას სამას თუმსად. ეს ცოცხადენი
ფულიც რომ არ დაგეკარგოთ, რადგან ღღის
იქით სსუა აღარა გაეანხიათარა, ჭ ესეც მოვალე-
ებმა არ მოიგდონ კელში, იმედი მაქუს ნებას მი-
ბოძებთ, რომ თქუენს ხაგაბაროთ.

— არა უფალო! მე დიდად მოხარული ვარ,
რომ მაგ მოულოდნელის საშუალობით შეიმღება
სრულებით გაიწმინდოს მამიხემის ვალები ჭ ვთხოვთ
ვევბიჯ მაფისთვს გადასდგათ.

უფ-მა ლობენმა მსუბუქათ თავი დაინარა. —
ნება თქუენია, უფალო მარკისო! მაგრამ არ
შეიმღება არ მოვასსენოთ, რომ თქუენს ჭ მად-
მუასეღ ელენეს ასიოდ თუმანსედ მეტი სულ
აღარა დაგრჩებათარა ჭ ამ ასი თუმნიდამ შემოსა-
ვალი გექნებათ... ზეგრი, ზეგრი, სუთი თუმანო.

წელიწადში. რაკი ეს ასეა, უფალო მარკიზო, ნება მიბოძეთ ვიკითხო, როგორც თქუქსნა ვექილმა, მეგობარმა ჭ ზატივისმკემელმა: — ან თქუქსნ რითი უნდა იცხოვროთ, ან თქუქსნსავე სასრუხველს დას როგორ გინდათ უნაცრონოთ? რას განიზრასავთ?

— ალვარებ თქუქსნს წინაშე, რომ არავიციო. რაც რამ აქამდისინ განსრასიყა მქონია, ხემს ასლანდელს მდგომარეობას აღარც ერთი აღარ უდგება. მე რომ მარტო ვჭყოფილვიყავ, სალდათათ შვილი დოდი; მაგრამ და შეაგს ჭ ხემს თავში ფიქრი როგორ დავიციო, რომ იმას ნაკლულებანება ვაგრძნობინო ჭ თავი კელსაქმობით ვარჩენინო. სრულის გულსმოდგინებით შეუდგებოდი ყოველს შრომასა, ოღონდ კი მოვასერსებდე როგორმე, რომ მე დიდის კელმოჭირებით ვიცხოვრო, ჭ იმისთვს, მანამდისინ მანსიონში არის, ქირის მღვევა შევიძლო ჭ ცოცხადენი მსითავეი მოუქმადო მომაგალისათვს.

ლობენენი თავისებურათ შემომახერდა. — მე ყოვლად საქებარის ფიქრის აღსასრულებლად მეონია არ განიზრასვდეთ, უფალო მარკიზო, რომ სამოქალაქო სამსახურის თანამდებობაში შესვდეთ რაშიმე. ისეთი თანამდებობა ხომ მაინც უნდა იშოვნოთ, რო შესულითგანვე ასიოდ ან ას ორო

მოც ზ ათიოდ თუმათი გემლოდეთ ჟამაგირი; ზ
 მე უნდა მოგასწავლოთ, რომ ასლანდელს ხუცსს
 დაწყობილუბაში მარჯო გელის გაბუწრა არა კმა-
 რა, რომ ამხაირი საუნჯე გელში მოიგდას კაცმა.
 იქნება ისევე მე მოვისწავსოთ როგორმე, რომ ამ
 თქუწნის გაჭირებებისგან თავი აღუვად გამოგა-
 უცანიხოთ. —

ასლა უფრო აღარ მომაშორა თვალი უფალმა
 ლობენება.

— თავდა პირველათ მოციქულად წარმოგჰსდ-
 ები თქუწნათ, უფალო მარკისო, ერთის და-
 გელოვნებულის გაჭრისაგან, რომელსაც შეძლებაც
 კარგი აქუს ზ საგლოცა. ერთი დიდი საქმე გა-
 ნუწრასავს იმასა, მერე მოგასწავნებ რაცა, — ზ
 აღსრულება კი არ შეუძლია, თუ ამ ქუწყნის
 არისტოკრატიაში (*) გელი არ შეუწყო. ის ახვა-
 რიშობს, რომ თუ იმის განწრასულის საქმის
 დამწყობთა ზ მონაწილეთა შორის ისეთი ჩინებულო

(*) არისტოკრატია სომ იუი რას ჰნიშნავს?
 არისტოკრატია ჰქუა ეგრობაში დიდკაცს, თავადს,
 აზნაურს, ბარონს, ჰერცოგს, გრაფს ზ სსუანი.
 არისტოკრატია — დიდკაცობა; საზოგადოება ანუ
 გრება დიდკაცთა.

საკელიძე იქნა, როგორც თქუძნისა მაგალითად
 უფალო მარკოსო, მაშინ საქმესაკარგი საკელი
 ექნება ჭ სარგებლობაც დიდი შეუდგება, ამი-
 ცომ რომ უფრო ადვილად მიენდობა ამლებში-
 ცეში ხალსი, რომელსაც ზირ ჭ ზირ შეესება ცხ
 უანსრასუა. ამ ანგარიშით ის მოვასხეხებთხემის
 ზირით, თქუძნის მონაწილეობის ნიშნად, რო-
 გორც ამხარის საქმეებში ხუჭულებათ არის მი-
 ლებული, მუქთად მიირთვითთ ათიოდე აქცია, (*)
 რომლისაც ფასი ასლა არის სამასი თუშანი ჭ
 უმეტესლია, თუ საქმე კეთილად წარიმართა,
 დროზედ ერთი სამად შეიქნება. სსუათა შორის...

(*) აქცია რა არისთ, რომ მკითხავ, აკი ვით-
 ხარი, ხემო თვიმურას, წიგნები ჭ ყურხალები
 თკითხე სოლმე თორემ ქუჭყანა წინ გავისწრებს
 ჭ შენ დარხები. აქცია ად რას ჭნიშნავს. ისეთი
 საქმე არის რამე, ვსაქუათ, შესასრულებელი, რომ
 დიდი სარგებლობა უნდა შეუდგეს; მაგრამ შეს-
 რულებასაც კი ისეთი სარჯი უნდა, რომ ერთი ჭ
 თრი გაცვი, რაც უნდა მდიდარი იყოს, ვერ შეს-
 მლებს. მაშინ მმართველობის ნებადართვთ გამო-
 აცხადებენ ესა ჭ ეს საქმე არისთ; ამ საქმის
 შესრულებას ესა ჭ ეს შეუდგებათ ჭ სარჯი ანგა-

— მანდ ვაათავეთ, უფალო! მაგისტანა ჩირქი
ანი საქმე ლაპარაკათ არა ღირს —

რიშით ამდენი მოუნდებოთ, ვჰსთქუათ ასი ათასი
თუძანი (ესე იგი ერთი მილიონი მანათი.) — ეს
ასიათასი თუძანი ვერ რომ არსად არის, განწა-
ლდება, მაგალითად, ორი ათას წაწილად, თითო-
ფასი შეიქნა ორმოც ზ ათი თუძანი. ამა ვის
ჰნებაგს მონაწილეობა მიიღოს. — შენ გეგულებს
ექვსისი თუძანი, ნასეგარი ვადსდე ზ ექვსს
წაწილსდე მოაწერე გელი; შე მოგაწერე შენსდე
მეტი რომ საქეს, ათსდე; არხილმა მოაწერა ოცსდე;
ზურაბმა სამოცსდე; ვასტანუმა, სომ იგი რა-
გორი შემლეპული არის, მოაწერა ასსდე. ეს
ჰნიშნავს რომ ხუცს იმდენი იქცია ავიღეთ, რამ-
დენ წაწილსდეც გელი მოგაწერეთ. — ვადა იყო
დანიშნული ერთი წელიწადი. ამ წელიწადში თუ
სუთასი აქცია მაინც დარიგდა, საქმეს შეუდგენს;
დანარჩენიც უეჭუჭლია დარიგდება; საეჭვო რომ
ყოფილიყო ხუცსნისთანა გონიერი კაცები არ ვა-
რეგოდნენ. — ახლა აქციების ნატრონები შეიყარნენ,
საქმის გამგებულად ზ მაწარმოებულად მტოდნე ზ
სანდო კაცები დაყენეს ზ გაიხარსა საქმე. წელი-
წადში ერთსელ ყველანი შეიყრებთან ზ იმ დაყე-

თითქო ნაბურჯკალი დაფრქვა ლობენის თუა
ლმაო, ისე საკურკლად ჳ ისეთის შესარულებით

ნებულს კაცებს, თუ ვეძილებს, თუ დირეცო-
 რებს, ანგარიშს გააწმენდინებენ. იპროანა ღმერთმა
 ჳ მეორე წელიწადს ჩუწნმა საქმემ ოცი ათასი
 თუმანი მოიგო. ასლა ეს სარგებლობა უნდა გა-
 ვიყოთ ვანა? რა ზევრი ანგარიში უნდა, თითო
 აქციამ მოიგო ათათი თუმანი. ასლა მესამე წე-
 ლიწადს, ასლა მეოთხე წელიწადს, საქმე თუ კარ-
 გათ მოდის, სარგებელი გვემაჯება ჳ გვემაჯება;
 თუ ცუდათ მოდის, მაშინ იკლებს რასაკურველია;
 ჳ ამა ჳე, არ იქნა, ვაგასალოთ როგორმე ჩუწნი
 აქციები, თორემ წარალში შევართ, აუცილებე-
 ლია. —სადაც ალებშიძეები კაცები შეიყრებიან
 სოლმე, ვერ სომ ქუწყანამ არ იცის რა ანბავია,
 ვაგელ მეც იქა ჳ უთხარ ამას, იმას, ფული
 შეჭირვება ჳ ამა ჳ ამ აქციებს სომ არ იყიდით
 მეოქი. გამიხნდა მუშტარი ჳ თითო აქციაში მო-
 მცა სამოც ჳ ათი თუმანი. ვაგასაღე, მოვრჩი
 ჳ მოვისვენე. შენ არა დასდიერა ჳ როდესაც
 ქუწყანაში ჩუწნს საქმეს ცოცად საკელი გაუცედა,
 მაშინ ვასვედი ჳ შენი აქციების გაყიდვა მოინ-
 დომე: შენ აქციაში ოცს თუმანსეც მეცი აღარ

შემომსედა მაშინ. ცოცხოდენმა ღმილმაც გადაჭ-
კრა. შეტყუეს ზღ. სასეზედ. —

— თუ ეს წინადადება თქვენ არ მოეწონთ,
უფალო მარკიზო, არც მე მომწონს. ვალადკი
მიმახნდა რომ მომესხენებინა. მაშ ასლა სსუა
ვთქვათ; მეონია ეს კი უფრო სამო. იყოს თქვენ-
თვს ჭ უფრო გამამსაიულებული. ჩემს ქუჭლს

შემოვამლოეს. ოც თუშნათ როგორ ვავსცეო ჰსთქვ
ღ აცაუე კიდევ რამდენიმე სანი. ამასობაში სულ
წასდა ხაქმე ჭ ვეღარც ოცი თუშანი მოიგე,
ვეღარც მანყული. დაგეწვა შენი ფული. ჩუჭანს
მარკინსაც ასე დაეძარათ. ბირყის აღებმიცემობა
ამასა ჰქვია; ბირყა სავაჭრო სალაყბოსა ჰქვია, სა-
დაც ვაჭრები, ამღებმიცემნი შეიყრებიან ჭ თავისს
საქმეებსაც არიგებენ სოლმე. ჭანსცუსულოთ ბირყას
ჰქვია ბყრის; იტალიანურად ბორსა, -ესე იგი-ქისა.
ერთს ბირყის სასასლეზედ სამი ქისა თურძე იყო.
გამოსაცული ჭ იმიტომ დაერქვა ქისაო, ანუ
ბყრისა, ბორსა, ბირყაო. — სსუანი ანბობენ, ერთი
გოლთანდელი ვაჭრის სასლში იყრებოდნენ ვაჭ-
რებიო; იმ გოლთანდელის გუბარი ყოფილა ჭან-
დერბურსი, თუ ჭანდერბურსი ჭ ვითამ ეს
საკელი გადასდებოდეს სალაყბოსაც.

კლიენტთა შორის, რომელნიც საქმეებს მომან-
დობდნენ, არის ერთი ნატიოსანი ვაჭარი. კარგა
სანია ვაჭრობას თავი დაანება, შეძლება კარგი
აქუს, მძვობით არის თავისთვის ჭ ერთს თავისს
ქაოს შექსარის; ვასათხოვარი ჰყავს ის ქალი ჭ
ხემის ანგარიშით მსითევი ისეთი ექნება, რომ
წელიწადში შემოუვიდეს უნაღჭლოდ ორი ათასი.
თუმანი მაინცა. საქმემ ისე მოიჯანა, რომ ამ
ქალმა სამიოდ დღე იქნება თქუწნი ანბავი ეთი-
გო. მე შეგონია ჰევაჯევე, შემოდლია კიდევ დარ-
წმუნებთთა გქსთქუა, რომ ეს ქალი, თვთან რომ
დიად სამია არის ჭ ხინებულის თვსებისა, — ერთს
წამსაჯ არ დაფიქრდება თუ მარკისმა დ/მანსემ
ინება ჭ ითსოვა. მამა თანახმა არის ჭ თქუწნეან.
ერთის სიტყვს მეტი არა მინდარა, უფალო მარ-
კისო, რომ ისინიც ასოვე დავისაყელოთ ჭ
იმათი სსლოც მიგასწავლოთ.

— უფალო ლობებუნო! ევ საქმე საკმაო მი-
წესს მამოვეს, რომ დღესვე ელი ავილა ხემს
გვარდებობის წოდებასეფ, რადგან ამ ხემს მდგო-
მარეობაში სსსაცილოც არის ხემი ციცულო ჭ
მიხეზიც არის, რომ მავისთანა უღიოსი ჭ უკა-
დრისი ანგარიშები შემოაქუსთ ხემსედა. ძირეული
ხემის ოჯახის ეუარი არის ო დი.ო: დღვიდამ

რება. მაგრამ კანონებიც კი მისწავლია; ადვოკატ-
ცობის (*) წოდება მაქვს მიღებული.

— მოსარჩლეობის წოდება? — ეე ჰუ! მაშ
მოსარჩლე სართ თქვენსა, ჰა? მაგრამ ცარიელი
წოდება რასა იქს! სარჯი მოხამართლეობის წრე-
ში უფრო მეტიც დასტირდება კაცს ზე აქ ... ამა

(*) ახლა ამასა მკითხავე, ადვოკატობა რა არისო?
სადაც სამართალს სსალოსთა ზე სიუცუვრათ აწარ-
მოებენ, იქ სამართლის ქექმდებარეს, მოდავე
იქნება თუ დამნაშავე, კანონების მცოდნე უნდა
ჰყავდეს მოსარჩლეთ, რომ იმის მაგიერად ლანა-
რაკობდეს. თუ სამართალში მიუცემულმა კაცმა
მოსარჩლე თუთან ვერ ამოიჩნია, მმართველობაში
უნდა დაუნიშნოს. ეს მოსარჩლე არის, რომელ-
საცა ჰქვია ადვოკატი; ზე ადვოკატობა ისეთი ღირ-
სება არის, რომელიც სწავლით ეძლევა კაცსა,
როგორც სტუდენტობა, კანდიდატობა, დოკტო-
რობა ზე სსუნი. — ადვოკატი უფალს დიმიტრი
ეიფიანს მოსარჩლედ უთარგმნია ზე მეონია ქარ-
თულს ენაზედ სსუნი ნაირად აღარ ითარგმნებოდეს.
მეც იმას უფერებ ზე ასე ვთარგმნი, თუმცა რუ-
სულად კი უფრო ვეძილათა სთარგმნიან, ესე იგი
პოვერენსიათ.

ერთი... მკვერძეცუქლებას ჰკრძნობთ რასმე,
უფალო მარკიზო, თუ არა?

— ასე ნაკლებათ, უფალო, რომ სასოვადოებაში
შეონია ორიოდ სიცუქუც ვერ მოვსერსო.

— ჰე! ევ დიდი ის არ არის, რასაც ორატორობის
თვსებას ვეძახით. — მაშ ასლა სსუა მსარე ვაგიშინ-
ფათ. მაგრამ აქ უფრო განიერი ფიქრი ვეძარ-
თებს ჭ ასლა ვაცუობთ დალაუული ბმანდებით
უფალო მარკიზო! აა, ეს თქუწნი რვეული;
ვთსოვთ თქუწნუც განისილოთ თავისუფლად. მრ-
გალს მადლობას მოვასსენებთ ნაცვივისცემისათვს.
ნება მიბოძეთ მოვინთოთ. როგორ ინებებთ! სსუა
ბმანებას მოველოდე რასმე, თუ აღარა? მანამდი-
სინ თქუწნის დედის ნივთებისაგან მოვალეებს ვა-
ვისცუპრებდე?

— რათა, რათა! მე იმედი მაქუს, რომ თქუწნს
შესასუწდრს ვასამრველოსაც მანდედამ აილებთ.

ვადმოვადექით კიბეს. უფ. ლობენენმა ცივათ
მითხრა მაშინ: — რასაც თქუწნის მოვალეებისას
ბმანებთ, უფალო მარკიზო, მოიხილებით აღვა-
სრულებ თქუწნს ნებას; ჭ რაც მე შემესება, —
მე თქუწნის დედის მეგობარი ვიყავი ჭ იმის შულსაცა
ვსთხოვე, თუძცა მაწიწებით, მაგრამ დიდის ვუ-
ლს მოდვინებით, რომ ისე ვევეულებოდე, რიო

უორც მეტობარი. — მე კელი მივაწოდე ზერიმ
კაცსა, — იმანაც გრძნობით ჩამომართვა ჭე გავჭმარი-
დით ერთმანეთს.

რა რომ ჩემს სადგომს ზატარა ოთახში შე-
მოველ, ამ სასახლის ჭერს ქუჩში, მე რომ აღარ
შეკუთუნის, მინდობდა ჩემის თავისათვის დამემტ-
კიცებინა, რომ აღარა გამახსნიარა მართალია, მა-
გრამ სასოწარკვეთილებამდინ მაინც არ მივალ
შეთქი, კაცს რომ არ შეეფერება; ჭ გიწყე დღე-
ფანდელი ახბის წერა იმ განსრასვთ, რომ ჩემი
მოსუცებულს ნოჯარიოსთან საუბარი უმცნაკ-
ლებოდ გარდომიყვა ქალღმისათვის, — იმისი
ლანარაკი მაგარიცა ჭ თავანახიცა, უნდობიცა ჭ
გულშემატკივარიცა, ბევრჯელ რომ გამაცინებდა
ხოლმე, თუმცა სული მწუსარებითა მქონდა შე-
გუბებული.

მაშ აჭა სივლახაკე. — ის სივლახაკე კი არა,
რომ იმალებდა, რომ ამაყობდა, რომ მგრძნობე-
ლობს ჭ ჩემის ფიქრით ყრუ ტყეებში რომ
შემქონდა, გელურსა ჭ უდაბურს ადგილებში; — სივ-
ლახაკე ნამდვლი, გაჭირებდა, დამოკიდებულება,
ყვრო უარესი კიდევ რაღაცა; სილარიბე გამწარე-
ბული დაცემულის მდიდრისა, სილარიბე შავათ
მოსილი, ცოცხელს ელგებს რომ ჭმალავს ხოლმე

როდესაც ქუჩის მეტოხარს დაინახავს სადმე! აბა,
ქმო, მაგრა ვიყოთ.

ორშემთხი. 27. აბრილი.

ცუულოდ გელოდი ამ სუთს დღეში ლობეზნის
ანბავს; არა მოძივიდარა. აღვარებ, რომ დიდი იმე-
დი ქქონდა იმისი; ისე მახუწნა თავი, რომ ჩემს
მდგომარეობაში მონაწილეობა სწორეთ მიიღო
შეთქი, ვანბობდი. თავისი გამოცდილება, თავისი
საქმეებში დაკლოვნება, თავისი ვაგჭრცვლოებული
მცნობობა ჭ დამოკიდებულება რომ მოესმარებინა,
უეჭუწლია ძალიან გამოძადგებოდა. მზათ ვიყავ,
რომ ვზას დადგომოდი, რასაც ის მახუწნებდა;
ჭ ანლა კელმძუხანგელოდ ჩემის თავის მეტი არა
ვინ მეეულება. ჭემძარიცად არ ვიცი, საათ ვა-
დადღა ფენი. მე ის სწორეთ ისეთი კაცი მეეონა,
ცოცას რომ აღსთქუამს ჭ ბევრს კი აღასრულებს
ხოლმე; მაგრამ ანლა მეონია სულ სსუა გამო-
დის. დღეს დილას მინდოდა მენასა, ამ ვანზრა-
სუთ, რომ იმისი მობარებული ქალღღები მიმე-
ცანა ჭ შეთქუა, ჩემის შემოწმებითაჲ სწორეთ ისე
გამოდისშეთქი; მაყრამ მიასრეს, რომ ეს ნაცი-
ონანნი კაცი სადღაც სოფელში თურმე წასულო ამ
8.

გასაფრებელი სიამოვნებით დროს გასატარებლად; ამ ორს სამს დღეს იქვე დარჩენილი. სწორეთი შარი დამცა ამ ანაუმა; მარჯო ესეი არ მაწესებს, რომ თავი დამანებეს ჭ ადრა დამდიესოა, სადაც იმედი შენდა რომ მეგობრულს ერთგულებასა ჭ კელის გამართვასა ვჭაბუკები; მე ეს უფრო მაწესებს, რომ როგორც აქ მოველ, ისე აქედამ უნდა წავიდე, — გამობრწყინოს ქისის ზაგრონი. მინდაღა შეისწავნა უფ. ლაბენენისათვის, გეგმის რამდენიმე შესესებინა მაინც იმ ასობდ თუ მნიღამა ვალუბის გაწმენდის შემდეგამ რომ უნდა დავგროხეს კიდევ; კმარა ამდენი ანასორეცად (*) ცხოვრება ხეში წარიყმი; რაც რამ უცვაოდენი ფული სამეზაგროდ გადადებული შენდა, რა სანია შემოდესარჯა, ჭ ასე შემოდესარჯა რომ, საუწყეს ვილა ჭსნივის, სადილი მოვისყრსო როგორმე მეთქი, ერთი ისეთი სულწასულობა ვისმარე, რომ უნდა აქ მოვისსენიო: დავიწყება არას დროს არ შეიძლება. კაცს თუ საუწყემ არ უჭამია, სადილი უფრო

(*) ანასორეცი ჭქვა განდევილს, მარჯომეოფს.

უნდა. ეს ისეთი აქსიომა (*) არის, რომელი-
საც ჭეშმარიტება კარგათ გამოვსვამთ, მანამდის
დღევანდელი მსე თავისს მეზაგრობას დასრულებ-
და. ჭყარის სიკვებოებამ რომ დღეს საღისა ვარგო
გამოიერება, მოსვირნეთა შორის, რომელნიც ვა-
საფსულის ღმირს შექსაროდნენ, აყო ერთი კაცი,
ვერ კიდევ ვმარჯული ჭ უწყხარის შესახვადობის
შექნის, თითქო ბუნების გამოღვმებასა ჭმანფავსო
ღ იკუთვებს, თუ როგორ მოსდევს სამთარს გა-
საფსულოთ. თვალთი მინფვას თითქო არ აკმარებდა
ასოღ აღმონაცენს მწუხნესა, ასოღ გამოხკუჩიოს
კოკარენს ქურდულოდ ჭკრეფდა ჭ ნორან მიისი-
დავდა, როგორც მებოხტნე ვინმე გამომეძიებელი
ღ მეჯნიერი. შე ვული დავაფერე მაშინ, რომ
ეს სასრდა, სლუპი ვეჭმულოთავან შემოღებულო,
კაცს მაგდენს არასა ჭმუჭლოს ჭ შემოღებთავც
არა ღორდა. მაგრამ ხემს მეჯნიერებას კი რამდენ-
ნიმე ასოღი ჭმწავლა შექმინა; მაგალითად: ვიცო
ასოღა, რომ წახლის სის ფოთელი ნორმთავც ისე

(*) აქსიომა ისეთი ვარდაკუჭთიღოს ჭასრსა ჭქვა,
რომელსედაც ბასი აღარ შეძლება, მაგალითად:
დღე სათელია, ღამე ბნელია; თრეფრ თრი თთ-
სია; — სამი თრსეღ მეცია ჭ სსუ.

გმწარება კაცსა, როგორც ვულსედ; — ვარდის
მწუანე ფოთელი არ არის ცუდი; ცაცხვს ფოთე-
ლი წუნიათა ჭ გეძრიელი; იასამანს თითქო ზილ-
ზილი აქუსო ჭ მეონა მაწყინაროც იყოს.

ამ გამოცდილების ფიქრში რომ ვიყავი, ელე-
ნეს ზანსიონისაგან დავადექ ვსასა ჭ ფესი რომ
შეგდგი სალანარაკოს ოთახში, სკასავით ვაცენილი.
დამსუდა ის ოთახი. ამ ზაცარა ფუტკრის ზუსუნს
ისე არას დროს არ დაუყრუებივარ, როგორც ასლა-
დამყრუება: ელენე მოვიდა ჩემთან, თმა აბურცუნი-
ლი, ლოყებ ასთებულია, თვალებ დაწითლებული ჭ
აწრიალებული. ექლში ერთი თავისი მკლავის სი-
გვე ზური ეჭირა. როგორღაც დაკრთომით მომე-
სვა ჭ ვჭკითსე: — აბა, ქალაგან, რა იყო მით-
ხარი? ვიციონია განა?

— არა, არა, მაქსიმე, არაფერია.

— მაინც, რა არის, ვნახოთ ერთი.

სმა დაიმდაბლა, ჭ ისე მითხრა: — ოს! ძალიან
უბედური ვარ მე, ჩემო საწყალო მაქსიმე!

— მართლა? აბა ერთი მომიყე მე სბრალთსა;
ვე ზურიცკი სჭამე ნუ ვეშინიან, არას დავიშლის.

— ზურს რა მაჭმევს; მეცათ უბედური ვარ,
რომ ზურის ტამისათვნა მცხელოდეს. შენ კარგათ

იჯნობ ლუჯიას, ლუჯია კამბელოს, ჩემი საყვარელი მეგობარი რომ იყო! სამსნელი უსიამოვნოება მოგვივიდა მე ჭ იმასა,

— ასა ვადათასა!... მაგრამ ნუ სწუსარ, ჩემო პაწაწკუნა! მალე ვარიგდებით, ნუ გეძინია.

— ვავრიგდებით? შეუძლებელია მაქსიმე! მეცად ქნელი საქმე დავეშვართა. ვერ კიდევ არაფერი; კაცო თან ჭ თან უფრო ვაფიცვდება ჭ ლუჯიას თამაშობაში ანგარიში შევძალა: მე ექტსას თთხმოც ჭ ცხრა მქონდა, იმას ექტსას თსუთმეცი. დაიყინა ექტსას სამოც ჭ თსუთმეცი მაქუსო. მეცის მეცი იყო, მართალი უნდა ვითხრა; მე რასაკურგელია ჩემი არ მოვიძალე, იმან თავისი. — მაშ კარგი მადმუაწეულ მეთქი, — ამ დემუაწელებსა (ქალებსა) ვჭკითხოთ, იმათი ყაბულია მაქუს მეთქი. — სულაც არა მადმუაწელოთ, მე ჩემს ანგარიშზე დარწმუნებული ვარო ჭ თქტსნი ვი უყუდი მოთამაშე ბძანდებითო. — მაშ კარგი მადმუაწელო მეთქი, რაკი აერგა, თქტსნი ცროუ მოთამაშე ბძანდებით მეთქი. — კარგი მადმუაწელოთ, ახლა იმან მითხრა; მეცად მეფავრებით, რომ მაგისი პასუსი ველირსოთო. ამ დროს ჩუქსნი მოლოზანი სენცქელიქსი რომ არ მოსულიყო სწორეთ ცემას უნარებდი... აჲ რა მოხდა მაქ-

სიმე! შენ თითონა ჰსედავ ასლავ, რომ ჩუქნი ვა-
რიგება აღარ შეიძლება; შეუძლებელია; სულმო-
კლებობა იქნება სხვა არა იყოსრა. მაგრამ არ გიცი-
რა ვიხსნავ, როგორა ვსწუსვარ; მცონია ჩემსედ
უფრო უბედური ქქსყანასედ აღარავინ იბოგე-
ბოდეს.

— რასაკვრველია, ჩემო ნაცარა; როგორ შე-
იძლება რომ კაცმა შენს უბედურებასედ უძეცხი.
კიდევლა წარმოიდგინოს რამე; მაგრამ მე ჩემ-
ბურათა ვეცევი, ცოცვა შენი ბრალიცკი არის. ამ
ჩხუბში შენი წირილამ ამოსულა ისეთი ლექსი,
რომ წყენა მეტი აღარ შეიძლება. ამა ერთი ვნა-
სათ, აქ არის თუ არა, შენი ლუცია?

— დიალ! აგვერა ჰქნის კუთხეში, — ჭ თა-
ვით მანიშნა ერთი ნაცარა ძალიან წირ თეთრი
ქალი, რომელსაც ამასავითვე ლოცები შებრაწული
ჰქონდა ჭ თვალეში დაწითლებული ჭ ერთს სნი-
ერს ქალს თითქო იმავე საზარელს ანბავს უანბო-
ბდა, სენცდელიქსის მოსვლას რომ შეუძოკლებია.
რომ ელანარაკებოდა, მადმუსელ ლუცია ხან ჭ
ხან ჩუქნსკენ მოისედავდა სოლმე ძრისხანეს თვა-
ლით. —

— ამა, ჩემო საყვარელი ლოლა! მითხარი ერთი
მე შენდობი თუ არა, ვჰკითხე ელენეს.

— დიაღ, შენ როგორ არ ენდობი, მაქსიმე!

— მაშ ახ რა უნდა ქნა! შენ წასვალ სულ წყნარა ზ მადმუასელ ლუციას სკამს უკან დაუდგები. მერე ასე მტროულათ მოჭხუწვ თავსედეკლებსა; — ასე აკოცებ, ძალიან, ორივე ლოყასედე, ზ მერე ჭნასავ ის რასა იქს.

ელენე თითქო შეფიქრდა ცოცხას ხანს. მერე გასწია როგორც შექლო ზ მუსიგით ეცავა ლუციას. ეს ორნი ნატარა უბედურები, ასლა სმარაადისოდ შერიგებულნი, ერთმანერთს გადაესვივნენ ზ ვარეცხეს ერთმანერთი ცრემლითა; ამასობაში ბებური ზ ნატევცემული დედა ლუციასი მოჭყვავსჯრის სოჯას ზ სულ დუდუკივით აკივლებდა.

ელენე მოვიდა ისევ ხემთან გასარბული.

— რა ქენი ხემო ელენულა! ასლაკი მეანია აღარ დაიწუნებ მეე პურსა!

ოჰ! როგორ არა, მაქსიმე! იცი რა, ჯერ ძალიან აცაცებული ვარ სინარულითაღ მერე უნდა ეთოსრა, რომ დღეს ერთი მოწავე შემოიყვანეს, ერთი ანალი, ზ სუყველა შაქრის პურებით ვაგვავსო, ასე რომ სულ აღარა მინდარა. ასლა რა უყო არ ვიცი, — ხუწნს უსიამოვნებაში ამ პურის შენსევა სულ აღარ მომეონებია ზ მეძინია არ ვამიფაერდნენ, თან რათ დავაქუსო. მაგრამ ვეც

დები, ეგების ფანჯრიდამ ვარეთ გადავადლო, რომ ვერ შემიცუოთ.

როგორ თუ გადავადლო შეთქი, მივაჯანებ ჭ არ იყო რომ ცოცხათ არ ვავსწითლდი, — მაგოდენა ჰური ვინდა გადავადლო, ხეძო ლოლუხა?

— აჰ! ვიცი ცოდუა; იქნება ისეთი ღარიბი იყო სადმე, რომ ამ ჰურის მოვინაც ენაცრებოდეს, ვინ იცის, ვანა, მაქსიმე?

— უეჭუწლითა, რომ არის მაგისტანა ღარიბი, ხეძო ელენე!

— მაშ რა ვქნა, როგორ მოვასერო; ელანა აქ არავინ შემოდის ჭ რა უყო!

— იცი, რა ელენე! თუ ვინდა მე მომანდე ეგ ჰური ჭ ვინც ავრეთი ღარიბი შემოდსუდება იმას მივუცემ; ვინდა თუ არა?

— რასაკურგელითა, რასაკურგელითა! — ამ დროს განმარების შარი დარეკეს, ჰური ჰუასედ გადავსცეს ჭ სირცხვილით პალუტას ჟიბეებში ჩავიწყო. —

— მაქსიმეჯან! მალე ნსვამდის, ვანა? მაშინ მითხარი, ღარიბი შემოვეყარა ვინმე თუ არა, ხეძი ჰური მივეცი თუ არა, ჭ მოიწონა თუ არა? —

ჰო, ელენე! შემოძვეყარა ღარიბი, მივეცი შენი ჰური; ზევით თავისს სადგომში აარბინა, როგორც

მოცუცებული რამ საშოგარი ჭ მალიან მოიწონა;
 მაგრამ ეს ღარიბი რაღაც სულწასული ღარიბი
 იყო, რომ უკლებლითა სვიროდა, როდესაც დამა
 შეული შენგან შეწირულის მსხუჭრძლით ილუკა-
 მებოდა, ჩემო სასურველო და! გეტყვ ამას უთა
 გელსავე, ელენე; კარგია იცოდე, რომ არის ქუჭა-
 უანაზედ მწუსარება, შესს ყმაწვლურს მწუსარება-
 ზედ უმძიმესი; გეტყვ ღროზედ ყოველსავე, მა-
 გრამ ღარიბის საველს კი ველარ გეტყვ. —

პარასკევი, 28. აპრილი.

ამ დღიას, ცხრა საათზედ მიველ უფ. ლოა
 ბენენის კარს ჭ შარი დაგაწკარუნე; იქნება მოსული
 იყოს შეთქი; მაგრამ სუალამდინ არ მოელოან.
 მაშინ ფიქრში მომივიდა, მოდი მაღამ ლობენენ-
 თან მივალ ჭ იმას შევაჯეობინებ, როგორ საწუ-
 სრათ არის ჩემთვის ამდენს ხანს გარეთ ყოფნა იმისი
 შეუღლები შეთქი. არ ვიცოდი, ჩემი მორცხუობა
 უფრო დამპლევდა, თუ გაჭირვება ჭ ამ ფიქრში
 რომ ვიყავი, ერთი ბენერი მოასლევ გამოვიდა;
 დამპეუოს თვალეში რომ შემომსედა, შეძინდა ჭ
 ისე შევარდა შინა, რომ კარი ცოცას გაწედა რომ
 ზედ ცხვრანირზედ არ მომასეთქა. გამოვბრუნდი
 9.

ღ ვჰსთქვ, რა გაეწეობა, უნდა სულამდინაუ ვი-
პარსულო, ორის დღის შიმშილით ვერ კაცი არ
მოძუკუდარა შეთქი.

ვაგსწიე სოარბონსასკენ, სადაც ადრე შრავალ-
ფერ ვჭყოფილვარ, ერთი გამოვსტადო შეთქი,
შეიძლება თუ არა, რომ სულის გამსიარულებით
შეავსოს კაცმა ნაკლულეგანება, რომელსაც ძალი-
ან ჰერმობდა ჩემი სტომაქი. მაგრამ მოაწია
ისეთმა საათმა, რომ ველარც ეს გამოვსტადე.
როვორღაც ძალიან ცუდს ვუენბაზედ ვიყავი,
რასაკურგელია პარღუჭბის სისუსტისაგან, ჭ სია-
რული მარგებს შეთქი შევანა. ცივი დღე იყო
ღ ნისლიანი. წმიდა ჰერგეს სიღსედ რომ გამო-
ვდიოდე, თითქმის უნებლიეთ შევდექე ცოცხას სასს;
სარისეს გადავეერდნე ჭ წყალს დაუწვე ცქერა,
რომ ვარბოდა ჭ ვარბოდა. არ ვიცი რა ეშმა-
გეულმა ფიქრმა გამიარბინა მაშინ ჩემს დაღალულსა
ღ დაუღონოებულს თავში; გამოცხადებით თვალ-
წინ წარმომიდგა ვაჭირგების ბრძოლა დაუბო-
ლოგებელი, დამოკიდებულება ჭ დამდაბლება,
რომელშიაც დაბნელებულის შიმშილის კარით შე-
ვდიოდე ჭ გამოხასვლელი ვსა აღარსადა ჩნდა. რა-
ღაც განწირვითი თავის მოძულება ვიგრძენ უსა-
თუო ჭ ვჰსთქვ: ყოვლად შეუძლებელია ჩემთვის

სოცოცხლე შეთქი. მაშინვე ერთი რაღაც შესეუ-
რი გულის წერომა ამიგარდა, დამაყრუვა, დამა-
ზნელა ზე წყალს რომ გადაეჭსედე, თითქო სულ-
ბრწყინვალე წინწყლებით იყო აელუარებული.

მე არ ვიცევ, როგორც ჩუქს უკლება არის: ღმერთმა არ
ინება შეთქი. არ მომწონს მე ეს გლგსური
სიტყვა. მე ვაგბედავ ზე ვიცევ, რომ თვთან მე
არ მოვინდობე! ღმერთმა ჩუქს თავისუფლად და-
გებადა, ზე თუ ამასედე გეჭვ მქონია როდისმე, —
ასლა, ამ სიკუდილის ყამს, როდესაც სული ზე
სორცი, მსნეობა ზე სულმოკლეობა, სიკეთე ზე
სიბოროტე, — ასე გამოცხადებით სასიკუდილოდ
იბრძოდნენ ზემ შორის. — ასლა განქარვდა ყოვე-
ლი ზემი გეჭვ სამარადისოდ.

რა რომ თავი უფლად ვიგონე, ამ სასარგელმა
მდინარემ სსუას გელარას. განსაცდელში ვერ შემი-
ყვანა, თუ არ ამ სრულიად უბრალოსა ზე თით-
ქმის სასცილო განსაცდელში, რომ მათქმევინა,
ჩავალ ზე წყურვილი რომ მარხობს, ამ წყურვილს
იქ მოვიკლავ შეთქი. შერე ვიფიქრე, რომ ზემს
ოთანში სომ უფრო წმიდა წყალი დამსუღებოდა
მინის ტურტლითა ზე მაშინვე გამოვსწიე სასასლი-
საკენ, ადრევე გასარებულია იმ სიამოვნებით, რო-
მელიც იქ მიმელოდა. ასლა მიკვრდა, რაცომ

აქამდისინ არ ვიფიქრე ესა. ბუღვარში შევჭნუდო
უეცრად ვსტონ დევოს, რომელიც ამ ორს წე-
ლიწადში არსად შემსუჭნდრია. ვერ თითქო არ იყო-
და რა ექნა, მაგრამ შედეგა, შეგობრულოთ კელი
კელს მოძვიდა; ორიოდ სიჯეყუა მკითხა ხემს
სასლურთვარეთ ყოფნასედა ჭ დამხება თაფი. შე-
რე ისევ გამოძიბრუნდა ჭ მითხრა: აუნდა ერთს
სიძვიდრეში ვაგვიამხანავო. ერთი საშალნე სიგარა
მოძვიდა, რომ თითო ნასეგარ მანათათა ღირს,
მაგრამ დაუფასებელი რამ არის. აჭა, ერთი; შერე
შეჯეყუ, როგორ მოგეწონება. გამარჯუჭნით, ხემო
კარგო.» —

ვაჭირებთთ შევიარე კიბე შექმნეს ვაჯაქამდინ;
ვაჯაჯიჯებთთ ვჭტაჯე კელი ხემს ზედნიერს მინას
ღ რაჯ შივ იდგა, ერთ ყოუნად გამოვსტალე.
შერე შეგობრის სიგარას მოუკიდე ტეცხლი ჭ
ხემს სასეს განმამხნევებელის ღიძილით შევჭნედე
სარკეში. — ცხადად ვაჯეობდი ასლა, რომ ვარეთ
სიარული სწორეთ მოძინდა ჭ ისევ გამოველ ში-
ნიდამ, ზაჯარა კიდევ მივიარ მოვიარო შეთქი.
კარი რომ ვაჯალე, დერეფანში სასასლის მჯუჭლის
ცოლი დამხუდა ჭ მეწყინა; თითქო ისიც შეკრთა,
რომ ასე უეცრად მოვჭკარ თვალი. ეს დედაკაცი
ადრე დედახემს ასლდა, კარვად მიხნეული ჭყავდა,

გათხოვა ჭ ამითი სასარგებლო ადგილი უშოვა,
რომელიც ასლაც უჭირავს. სასასლის მკუჭლსა
ღ იმისს ცალს საქმე არ გამოეღევათ ჭ გამო-
სარჩენიც საქაოდ ექნებათ. ასლა მომაგონდა,
რომ რამდენიმე დღე არის თითქო მე მიდარა-
ფებს ეს დედაკაცი ჭ რადგან დღეს თვალი ასე შე-
ვასწარი, — რა ვინდა აქა მეთქი, შევსძახე გან-
რისსებულის სძიათა.

— არა ფერი, უფალო მაქსიმე, არა ფერი,
გაზს (*) გამწადებდი.

(*) აქ გაზი ლურსმის მოსვლევი იარაღიკი
არ გეგონოს, — ან ქალებს სალენაქე მე ჭ შენ
რომ ბაქოს ვიყავით ჭ იქილამ სურახანასაც რომ
წაგედით, იქაური ცეცხლები სომ გასსოვს ჩემო
თვიმურას, მიწილამ რომ აღათ ამოდის ჭ მილ-
თონები რომ თაყვანსა ჭსცემენ. იმ ორთქლსა,
იმ ჭაერს, თუ იმ აღსა, მიწილამ რომ ამოდის ჭ
ცეცხლი თუ მიაკარეს, მაშინვე რომ ანთება სო-
ლმე ჭ თუთან რა აღარ გაქრება, თუ კაცმა არ
გაქრო, იმას ეწოდება ბუნებითი გოგირდწყალო-
გვაროსანი გაზი. ევროპაში ამისთანა გაზს ეწლო-
ვნებით აკეთებენ ჭ ამ ელენაქნარის გაზით ანა-
თებენ ქუჩებსაც ჭ სასლებსაც. ქალაქშიაცკი ენ-

მსრები შეიკრიბე ჭ გაჯაგრებული ვაგელ ვა-
რეთ.

ღამდებოდა. შეიძლებოდა ისეთს მეუდროს აღ-
გილებს შევლო, რომ მცნობი შემომსუდებავინმე
შეთქი, ფიქრი არა შექონიყო. სიგარის წვეამ ვუ-
ლი ამირია ჭ ვადავაგდე. ასე ვიარე ორიოღ სამი
საათი, მეცად ვაჭირვებულმა. — რაღაც რამ უცნა-
ური ვულის წველა ემართება კაცსა, როდესაც
ვარემემო სულ მოქალაქეობის ბრწყინვალება ჭ
სიუხუჭ არცყია ჭ ამ შუა ვანცსრომაში რაღაც
ველური სენი რომ შემოუცევს, შიმშილი. ვაგი-
ყდება კაცი: თითქო რაღაც ვეფსჯაო, ფოცსქსროია
ღამშეულს რომ ყელში აფრინდება ამ საღსით
ვატენილს ბუღვარსედ.

შეველ ველახლად ჭსჯაში. — მამ ცარიელი სი-
ცყუა არა ვოფილა შიმშილი. მამ მართლა ეო-
ფილა ქუჭყანასედ ისეთი სნეულუბაცა, რომელსაც
ეს საყელი ჭრქმევი. მამ ადამიანებოც ვოფილან
რომ სშირად ჭვროძობენ, იქნება ვოველღვეცა

თო სოღმე ვაზი ფანრებში, თუ ვასხოვს, ვარან-
ცოვის დროს, მთავარმმართველის სასასლის წინა,
ბიჭები რომ ესუჭოდნენ ჭ კითხულობდნენ: ვა!
ეს რა ანთიაო!

გერმანობდნენ, რასაც მე ვჭერმნობ ასლთ, რომ
 აქამდისინ ამისი არა მცოდნიარა. ვინ იცის, ზოგს
 იქნება რამდენიმე სსუა სენიუ დამატებოდეს, რომა
 ლისაგანაც მე თავისუფალი ვარ ასლთ. — ის ერთად
 ერთი ჩემი სასრუნველი სულდემული სომ მაინც
 კარგათ მეგულებათ: თვალწინ მიდგია იმისი საყვა-
 რელი მსიარული სასე, ვარდის ფერი ჭ მოცინა-
 რი. მარჯო თვთან რომ არ იტანჯებთან, ისინი?
 თავისი საკუთარი მუცლის ელევს რომ საყვარლის
 ზირი დამაც ესმისთ, თავისს ვაცვიგებულს სადგომში
 ცოლი რომ ეგულებათ ლოყებ ჩამომტნარი ჭ
 გაყვითლებული, მულები რომ ეგულებათ უცინარნი
 ჭ სმა ჩაკნაგებულნი, — ისინი? ოჰ! ღმერთო!...
 ოჰ! წმიდაო კაცთმოყვარებო!...

ამ ფიქრების მიხედვით დრტვზნუა ვეღარ ვაგ-
 ბედე; ვანსაცდელში ვარ ჭ უნდა ბოლო ვავატ-
 ნო. მე შემქმლო შემქმოკლებინა ეს ვანსაცდელი.
 აქ ორი სამი სასტუპრო (*) არის, სადაც მიც-

(*) თუ რუსულისა ჭ ქრანცუზულის ენის
 მცოდნესთან შეგხედეს ვისთანმე ლანარაკი, თვი-
 მურას! ვეთაყვა მოელანარაკე იმათა, შეიძლება
 თუ არა სასტუპრო დავარქუათ ისეთს სასლსა, სა-
 დაც ყოველი კაცი თავის უფლად შევა, რასაც
 ინებებს სატმელსა ჭ სასმელს მოითხოვს; თუნდა

ნობენ ჭ სპირად მომსგლია, რომ დაუფიქრებ-
ლად შევსულვარ, როდესაც სიმდიდრეში ვიყავე,
თუბცა ქისა კი თან არა შეიხნია. შემქმლო, რომ
ასე შესვლა ასლაც გაძებდნა. ისე მანათის შოვნა
ორ იყო პარიუში ჩემთვის აღვლი, როგორც ესა; —
მაგრამ მოსამსახურეები სიღარიბესა ჭ ჯიბის სი-
ცალიერეს როგორღაც სუნით შეიცვობდნენ სოლმე
მაშინა ჭ უეჭუჭლია ასლა მეც გამოძაბრუნებდნენ.

ერთს ან რამდენსამე ოთასს სადგომად დაიტერს,
სადაც მოსამსახურენი ბევრნი არიან ჭ სცუძრის
ნებას უოველსავე აღასრულებენ? ამისთანა სასლს
ჩუჭნებურად, — ეჭვ არ არის, სასცუძრო ჭქეჯა,
თუ აქუხ ვისმე. მაგრამ ჩუჭნსა ჭ ევროპელებში ეს
განსხვავებაა, რომ აქ სცუძარს ფულს არაფერში
გამოგართმევთ ჭ იქ უფულოდ შესედვთაც არა-
ფერსედ შესედებენ. — რუსებში ამას გოსტინნი-
ცას ემასიან, ანუ ტრაკტირს, ანუ რესტორა-
ციას. ჭრანცუხებში — რესტორანს, კაცეს. ჩუჭნ-
ში სცუძარს იმიჯომ ვსცემო პაცვიესა რომ
სცუძარია; იქ იმიჯომა სცემენ პაცვიეს, რომ
ფულეებს გამოვლიან იმისაგან; მაგრამ სასლის
მნიშუჭნელობა კი ერთი ჭ იგივე არის: სცუძართ
მიღება; აქ მუქთად, იქ ფულით. —

ღარიბთათვის მეტად სასწლუცთია ეს გზა ჭ არ მინდა
ფენი დავადვა ამ გზასა: ჩემის ფიქრით ისევ
პატიოსნობის დაკარგვა ჭსჯობია, თუ აუცილებე-
ლია, სიდელოკაცის (*) დაკარგუება, გამოძჩენი
რომ არის საქუჭყენოს სათნოებისა, კაცის შუევი-
ნებლობისა.

(*) ოჰ! თეიმურაზს ეს რა ტირში შემეყვანე
რომ ამდენი ლექსები უნდა განმამარტებინო.
დელოკა, დელოკაცეს, დელოკაცნობა, დელოკაცნობა,
ღ ასლა მე ვანბობ — სიდელოკაცე რას ჭნიშნავს
ესა? სიდელოკაცე ჭნიშნავს ზდილობას, თავაწი-
ანობას, პატივისცემას, თავის მოყვარებას, ყოველს
კეთილს ვრძნობას ჭ ვრძნობის სინაზეს, სინარ-
ნარეს. — გაუსდელიობა თუ ისმარე რამე, თავაწა
თუ არსად ვის ვაუწიე, პატივისცემს ვისმე თუ
პატივი არ ეცი; თუ ისეთი საქმე რამ ჩაიდინე,
რომ დაიწუნებოდეს, ვაიკიცხებოდეს; — ვრძნობა
თუ ისეთი რამ გამოიჩინე, რომ საწყენი იყოს
ვისთვსმე; ჭ თუ ისეთი რამ იმოქმედე, რომ სი-
ნაზე, ან სინარნარე მოძალე მენი ან სსუსი, —
იჯოდე რომ სიდელოკაცე დავირღუჭვია. სადაც
სიდელოკაცე არის, იქ სიბრიყუეს, სილალე, გაუ-
ზდელიობა, უკადრისობა არ ისმარება; — სადაც აღმა-

მეცად სმარად მინსავს, რომ ეს აღმატებული
 გრძნობა ნატოხსნობისა ჩინებულის თვსების კაც-
 შიაც ძალიან აფულად დამკრთალიყოვს ჭ დავ-
 რდომილიყოვს არა თუ მაშინ, როდესაც სიღარი-
 ბის ქარს შემოუბერავს. — თუთქმის მაშინაც, რო-
 დესაც ცოცხადენი რამ ნაკლულებანება შექსებია.
 მეც ამ მიწეწით ჩემს თავს დიდად უფრთსილ-
 დები, რომ ამას იქით არსად ვეწინააღმდეგო სუ-
 ნიდისის შეგონებას; რაც უნდა საეჭუოდ მეჩუჭ-
 ნოს ეს შეგონება, არას დავსდევ, ოღონდ კი
 უბიწოებას მოასწავებდეს.

როდესაც ცუდი დრო მოატანს, სულმოკლე-
 ობას არ უნდა შეჩუოს კაცმა თავი, თორემ რაკი
 ერთსელოვე დაეჩუჭვა, უფარვისობისაკენ დასაქანებელს
 დაადება ჭ წასდება უსათუოდ —

შფოთებელი, შემამრწუნებელი, შემაწუსებელი ანუ
 საწყენი არის რამ ჭ ვისიმე, იქ სიდელოკაცე
 აღარ არის. ნეცავი შემაცუობინა, მიჭსუდი რა
 არის სიდელოკაცე თუ არა? — მაგალითად: მე რომ
 ამდენს ვანძარცვბას გიწერ, ზოგი ცუდათ ჩამო-
 მართმევს, რათა ჭეონია, რომ ჩუჭსუც არ ვიცო-
 დეთო; მაგრამ რა ვჭქნა. მენი ბრალთა, რომ არ
 იცო; — ჭ მეკი უდელოკაცობაში ჩამომართმევს.

დალაღულობამ ზ სოცივემ შინ შემომიყვანა
ლამის ცხრა საათსედ. ვარეთ კარი ღია დამხუდა.
კიბეზედ რომ ლანდივით ავდიოდი, მკუჭლის
თათსივამ რაღაც გასწარებული ლანარაკი მომესმა,
თითქო ხემსედ ლანარაკობდნენ; სწორეთ ხემი
საკელი ასხენა მკუჭლმა.

— მამა გოცხონდა, თავი დამანებე, მადამ ვობერევე,
მე შენი მაქსიმეთი, — უთხრა თავის ცოლს მკუჭ-
ლმა. — რას ჩამცივებისარ, მე ვაგვალარბევე შენი
მაქსიმე თუ? მამ რას მაცაროცობ მანდა, რას
შეხინინები? თავს მოიკლავს ზ მოიკლას. რა უყო!
გელარ დამარსეს თუ?

— მე გეუბნები ვობერევე, — უთხრა ანლა ცო-
ლმა, — რომ შენც მოგიკუდებოდა გული, რომ
გენასათ, მთელი გრატინკა როგორ გამოსცალა.
გინდა დამაფერო რომ მაგას გულით ანბობ, თავს
თუ მოიკლავს ზ მოიკლასო, მაგრამ მაინც ვერ
დაგიფერებ რაც უნდა დამემართოს. მართალთა შენ
შენს ხუჭულეობას ადვისარ, მაგრამ გული მაინც
კარგი გაქვს. ერთი შენ თითონ იფიქრე, ვობერე-
ვე, ღერი შემა არა ჭქონდეს, ლუკმა ზური არ
გაახნდეს! შერე ვისა, ემაწვლსკაცსა, რომ სულ
ბლამასყეებით არის გამოწდილი, ზ სულ რომ
შეწუში იყო განუჭული, თითქო საცაური ცი-

ჯაო. შერე სირცხვლი არ არის ეს, უნამუსობა
არ არის? რომ ძაგ შენს მმართველობასაც, ყური
მოუფრუებია ჭ ამისთანა საქმეს არას დასდევს.

— მმართველობას ვითამ რალაზე წასწუდი ასლთა;
იმისი ბრალთა თუ? მაინცა ჭ მაინც შემცდარი
ნარ შეთქი ვეუბნები... აგრე არ არის, როგორ-
ცა გეცნია... ზური იმას არ აკლთა, რას ლაპა-
რაკობ!... როგორ შეიძლება!....

— ნეცა რა გჭქნა! დაუყინია არ აკლიათ, მამ
სულ ვითსრა? გეცუვ თუ აგრეა: სულ თანა ვდიე,
მე თითონ უდარავე სეითა, გარეთ ვდუარდი მიუ-
ხინე; ჭ გარწმუნებ, არც არა ვუძინ ეჭამოს,
არცარა დღესა; რომ არა გაახნიარა, რასა ჰსტამდა;
ფიბეები მე თითონ ვადმოუბრუნე, ყუთები მე
ვადმოუქოთე ჭ მე არ ვიცი, რომ არა აქუსრა!
აბა რას მელანარაკები!... მოწყალებას რომ არ
თანოვს, რაც უნდა უჭირდეს, ეს სომ შენც კარ-
გათ იცი.

— ეგ უარესი ლარიბი ჭ ამმარცვანი რომ არ
შეიძლება?

მეყო ეს ლანარაკი უეცრად შეგაღე კარი ჭ
მოუღე ბოლო ამ საუბარსა. სანთელი მოძინთეთ.
შეთქი, რომ მივამანე, ვობერუქს ასე გეცნა სწო-
რეთ თაფის მოკუჭთას უნირებდი, ისე წამოჰსტა;

თუშკა ძალიანა მსურდა ჩემი თავი ამითივს კარ-
გამყოფად მესიქნებინა, მაგრამ მაინც ვერ
მოვასერსე, ზ ორჯერ თუ სამჯერ კინალამე წავი-
ქეც კიბეზედ: სულ თავბრუე მესძმოდა. ჩემს
ოთასში რომ შეველ, უწინ ფაყინული დამსუდე-
ბოდა სოლმე, ზ ასლა ლამაზი ცვესლი ვუგუნე-
ბდა ბუსარში. უნდა აღვარო, ვერ ვაგბედე რომ ვა-
მექრობინებინა; ზ გუთით დაელოცე ყოველი
კეთილი სული, ვინცაგინ ქეწყანაზედ იანოგება სა-
დმე. ჩემს ოთასში ერთი ძუწლი უცრესტიდამ
მოცანილი კრესლა იდგა, საგერდით გადაკრული.
ამ კრესლაში ხავექე ზ ვჭსთქუ, ვეების დამეძი-
ნოს როგორმე შეთქი. საწყალო კრესლა! შენც
ერთჯერ ჩემსავით მდიდრულს სასლში მდგარსა რ
განცსრომითა ზ ასლა დამძეულს ემსახურები.
თითქმის ნახეგარს საათს რაღაც რამ გაბრწყინვე-
ბული სადილი მესიზრებოდა; ჩინებული სატმე-
ლებითა ზ ძრუასი ღვნობითა აღვსილი; ამ დროს
კარის შემოღებამ შემაკრიო. ისევ სიზმარი მე-
გონა, მაღამ ვაბერაყე რომ დავინახე, სოხით
სატმელები შემოჭქიანდა, ორი თუ სამი თავი, რომ
სულ ორთქლი სდიოდა მადის მომეყანა. მანამ-
დისინ კარგათ გამოძეულძებოდა, იმან სატმელები
ძირს დაღა ზ სცოლზედ სუფრას შოა დაუწყო.

ამ დროს წამოგჭსტი. — რას ჰნიშნავს ეგა შეთქი,
 გჭკითსე! რას ხადისართ მაცასა?

მადამ ვობერუე დიდად შეჭკითა.

— სადილი თქუწნ მოიკითსეთ მეონია?

— როდის? ვინ ვითსრა ეგა!

— ედუარდმა ვითსრა, რომ თქუწნ....

— ედუარდ შემჯდარა; სსუა მდგმური იქნებოდა
 ვინმე; იმას მიუცანეთ. —

— ამ შესრესედ სსუა მდგმური არაგინ ვას-
 ლავს... არ შესმის, ეს რა?...

— არის ვინმე თუ არა, შე არ ვიცო.... ერთი
 შემაცყობინეთ, რას ჰნიშნავს ესა? ასლავე ვართ
 ვაიცანეთ შეთქი? —

საწყალმა დედაკაცმა დაიწყო სუფრის კეცა ჭ
 ისეთის თვალთა შემოდსედა, როგორც ვალასული
 ძალი შეჭსედავს ხოლმე თავისს ნაცრონსა.

— ჰსხანს უფალს სადილი მიურთმევიათ, სთქუა
 მდაბლის სმითა.

— ჰსხანს.

— რა ვაეწყობა; არ მომემსადებინა მაინცა
 სადილი. ასლა უნდა წასდეს ჭ საწყალს ხემს ნა-
 უარა ბიჭს მამა უნდა ვაუწყერეს. იქნება ბავონს
 არ მიერთმიოს ვერ სადილი ჭ ძალიან დავვაგა-
 ლებდა, რომ ინებებდეს ჭ....

ფენი დაუბრავუნე გულისწერაშითა ჭ შევსმა-
 სე: — გამეცალეთ მეთქი. მერე, რომ ის იყო,
 ვადიოდა, მოვეწიე ჭ უთხარ: — ჩემო ლუიზონ,
 შესმის ჭ ემაღლობ; მაგრამ უკაცა ვერავარ
 კარგათ ამაღამა ჭ არცა მშია.

— ოჰ! უფალო მაქსიმე! ცირილით მომიგო!
 რომ იცოდეთ, როგორა მკლავთ მაგითი! თუ
 არა გნებავთ, ფასი მომეცით ამ სადილისა, მაშინ
 მომეცით, როდესაც ვექნებთ; ჭეშმარიტებას გე-
 ფიცებთ, რომ ასლა ათასი თუმანიც რომ მიბო-
 მთ, ისე არ მიამოს, როგორც ეს ჩემი სწყა-
 ლი სადილი თუ მიირთვთ ის გამასარებს; დიდ
 მოწყალებათ მივიღებ, ღმერთმა სომ იცის. —
 თქუწნი გონიერების ბატონი, უფალო მაქსიმე,
 თქუწნ ოჯათონ უნდა მისუდეთ ამასა; ღუთის
 გულისათვს.

— მაშ კარგი, საყვარელო ჩემო ლუიზონ, —
 რა გაეწეობა! ათასს თუმანს ვერ მოგცემ ჭ ისევ
 სადილი უნდა მივიღო. ასლაკი დამანებებთ თავსა,
 ენა, ლუიზონ?

— დიად ბატონო! ოჰ! ემაღლობ, ბატონო!
 დიდათა ემაღლობ ჩემო ბატონო: უფალმა ვადა-
 გინადოს, უფალო! გული კარგი ვაქეთ....

— ჭ მაღაც კარგი მაქუს, ლუიზონ! ყელი

მოძეცი, — იმისთჳს კი არა, რომ ფული ჩაგით
თვალო, ნუ შესწუსდები! ასლა ნახვამდის, ჩემო
ლუიზონ!

ქუთქუთით ვაგიდა ეს საკვრველი დედაკაცი.

ლუიზონის სადილს რომ შესაბამი ნაცოვი ვე-
ცი ჭ ამ სტრიქონებსა ვჰსწერდი, კიბილამ შიძე
ფენის სმა შემომესმა; მერე ჩემი მოხუცებულის
სმა ვაგიგონე, თითქო რაღასაც საიდუმლოთ გა-
მოკითხვაში შევიდა გულშეშფოთებული. ნაცარა
სანს უკან კარი დამირეკეს ჭ ლუიზონმა რომ
შემოაღო, დაეინსე კარებში ჩემი მუჭლი ნოცა-
რიოსი. უფალმა ლობეანმა ჩემის სადილის და-
ნაძთს თვალი გადმოაგლო; მერე მოაბურა ჩემს-
კენ შეწუსებულმა ჭ საყუჭდურით მითხრა: —
ღუთის გულისათჳს, უფალო მარკიზო! მე მაინც
რაცოდ არ?... — გაუწყდა სმა საწყალს, ველარა
სთქეარა, ვაიარ გამოიარა ჭ მერე მითხრა: — არ
ვარცა, ემაწვლო კაცო! შეგობარს აწყენინეთ,
მოხუცებული კაცი სირცხულით გააწითლეთ! —
სწორეთ შეწუსებული იყო ბერიკაცოც; მეცკი
შეგჰსწუსდი ჭ არ ვიცოდი რა მეთქეა, — ამსო-
ბაში მოძხა ელო, გულსედ მიმიკრა, ჭ ყურო
ში წამომხურხულა: — საბრალობელია ჩემო მაქ-
სიმე!... მერე რამდენსამე სანს გახუებული

ფიქვით. დაგსდით. —

—მაქსიმე? მკითხა უფ. ლობენმა, ისე
იმავე განსწავლეს ადვისათ, თუ ეძიოს უფრო
როგორმე თქუენი აზრი? ვაჰმედავთ ისეთს შრომა
მას შეუდგეთ, რომელიც მარხილებას მოითხოვს
ჩ თავმდაბლობას, ოღონდ კი ნაცროსნებას არ შე
ესებოდეს, თუ ვერა? ისეთს შრომას, რომ თქუენს
იცხოვროს" ჩ თქუენს დასაც მიაშროთ, რთა
უარც ასლა, ისე მომადგალისათვის, მწუხარება ჩ
ვაჭირება სიღარიბისა?...

—რასაკურგელია, რასაკურგელია, უფალო! ჩემი
უალოა ეს ჩ მხათა ვარ.

—მაშ ყური დამიგდეთ, ჩემო მეგობარო! მე
ეს არის ბრეცანიი დამ მოვალ. ამ მუშლს ქუშ-
ყანაში ერთი მდიდარი ოფასი არის ლაროკისა ჩ
დიდი ხანია იმათი საქმეები მე მაქუეს მონდობი-
ლი. დღეს ამ ოფასის წარმომადგენელნი არიან
ერთი მოხუცებული კაცი ჩ ორი ქალი; იმათი
ზოგისა სხიერება ჩ ზოგისა სასიათი ისეთია, რომ
საქმეში გამოყენება არც ერთს არ შეუძლია. დი-
დი ადვილ მამულის ნაცროსნები არიან ჩ ამ სა-
ცხოვრებელის მმართველათ ჩ გამეგზოათა ჭყავ-
დათ ერთი კაცი, რომელსაც მე ცოცა არ არის
უსუნდისო კაცად გიცხობდი. თქუენ რომ ჩემთან

სადილათა შესანდებოდით, მეორე ღღეს შევიწყვე, რომ ის ნატროსანი კაცი ვადაცულოლიყო. მაშინვე ვავსწიე ზირ ჭ ზირ ლაროკის სსასლეში ჭ ის დაცლილი ადგილთ თქუქსნავს ვათსოვე. თქუქსნი მოსარჩლეობის წოდება გამოუცსადე ჭ უმეცესად თვსება თქუქსნის სსასათისა. თქუქსნი სურული რომ ვიკადი, თქუქსნის ვეაროვნობისა სრულიად არა მისსენებიარა; თქუქსნი იქ ვიცნობენ მხოლოდ მაქსიმე ოდიოთ. სადგომათ ცალკე სასლი ვექნებათ ჭ საჭმელსასმელსაც იქ მოვართმევენ, როდესაც არ ინებებთ სსასლეში მიროთმევენ ნატროსნებთან. ვამაგირი ვექნებათ წელიწადში ასორმოც ჭ ათი თუძანი. მოვწონთ თუ არა?

— უკეთესი აღარ შეიძლება, — ჭ ვუღითადს მადლობას მოვასსენებთ მეგობარულის დავალებისა ჭ კელის გამართვსათვს. მაგრამ სწორე უნდა ვითსრათ, მეძინია, ადგილ მამულის ნატროსნობაში რომ გამოცდილება არა მაქუქსრა ჭ სულ ასალი ვიქნები. (*)

(*) ერის ადგილს ლანარაკი თურქე ყოფილა: Сельское Хозяйство ქართულად როგორ უნდა ითარგმნებოდესო? ზოგს უთქუქამს, სსოფლო სასლის ნატროსნობაო; ზოგს მამულის ვამეებლო-

— მაგწუდ ნუ შესწუხდებით, ჩემო მეგობარო! ჩემმა ანგარიშმა დასწრო მაგამა თქვენს ანგარიშს; მე იქ არა დამიძალუესრია; ან რა უთხარი მე ჩემს წარხინებულს მეგობარს, მაგამ ლარაკს: მაგამ ლარაკ! თქვენ ვეჭვირებთა თქვენნი ადგილ-მამულის მოძულელი, თქვენნი სავსოვრებელის გამგებელი & კაცო მე მეუბნება. ეს კაცო ძალიან შიშის არის იმისთანა გამოცდოვებასედი, როგორც უწინდელსა ჭქიანდა; სასოფლო საადგილმამულო საქმეებისა ჯერ არა გაეცებარა; გაქირავება როგორ რას უნდა, პირობის წერილი ჭერძერთან როგორ უნდა, სულ არ იცის; არცარა ფერი იმ საქმეებისა იცის, რასაც თქვენ მანდობთ;

ბაო; სოცს — სასოფლო მომჭივნიობაო & სსუანი & სსუანი. **Сельское Хозяйство**, Economie rurale, დიდი ჭსწავლა არის, რომელშიაც განვითარება ჭმაროებს კაცსა, თუ სურვილი აქვს, რომ იქნას გამაადგიეს. ამ ლექსის განმარტება თუძეა ისეც კი შეიძლება როგორც იმ გრას ადგილს უთანარაკნით, მაგრამ ჩემის ფიქრით ასე უნდა ითარგმნებოდეს: **Сельское Хозяйство** — ადგილმამულის მართვა, ან პატრონობა. მე ასე მეგონია & შენ რას იტყვი, ჩემო თეიმურაზ? —

— მართლა კრეალობა შეთქი? როგორღაჯც აჩქარებით წამოვიძახე.

— დიალ, ეძაწვლო კაცო, სნიერი კრეალობა. —
ცვიათ მიწას-ქსა უფ. ლობენენმა. ქმარი იმისი
ბრეცონელი იყო; მაგრამ ამ ანბავს დაწულოლუ-
ბით შერე შეივცობთ. სუალამდის მაქსიმე! მსნეთ
იყავით... ჭო, მართლა! კინალამ დამეიწყდა...
სუთამბათს დილაწედ, მანამდისინ წაგიდოდი, ერთი
საქმე ვაგარივე, რომ მეონია თქუწნთუს საწყენი
არ იყო. თქუწნს მოვალეებში ერთი ისეთი კაცი
იყო, რომ ანგარებით უსზნიდისო სარგებელს ით-
სოვდა თავის ფულისას; ყოველი კანონიერი ძლი-
ერება შევიძოსე, ნასევარს დავაჯერე ჭ კვიტანცია
სრული ვამოვართუ. ასლა გრჩებათ სუთასიოდე
თუძანი. რასაჯ თქუწნ ყოველწლივ თქუწნის
სარჯიდამ ვადსდებთ ისიჯ რომ ამას დაუძაჯოთ,
ათოდე წელიწადში ვგარიანს შსითევს დაუძნა-
დებთ ელენეს... მართლა! სუალ საუზმეწედ
თქუწნს ლობენენს ეწჯეთ ჭ საქმე იქ დავაბოლო-
ვოთ. მამ სუალამდის, მაქსიმე, ღამე ნებისა,
ხემო კარგო!

— ღმერთმა ვაკურთხოს, უფალო!

ღაროჯის სასახლე, არსს. I მისია.

გუშინ გამოველ პარიჟიდაჲ. საწუხარი იყო
 ჩემი გამოთხოება ლობენთან. როგორც მამისა,
 ისეთი პატივისცემა მაქვს იმისი. მერე ელენეს
 უნდა გამოვთხოვებოდა. მიზეზი რომ შემეცუობი-
 ნებინა როგორმე, არ იქნებოდა ცოცა რამ მაინც
 არ შეთქვა ჩუქნის მდგომარეობისა; ჭ რამ-
 დენივე დროებითი გაჭირება მოგვადგა შეთქი,
 ასე უთხარ. — რაც არ მინდოდა, მეონია იმაზედ
 მეცს კი მიჭნუდა საწყალი: ვაოცებულს თვალებ-
 ში ცრემლი მოერიო ჭ ეელსე მომეცუა.

წამოველ როგორც იყო. რენხადინ რკინის
 გზით ვიარე ჭ წუსელის იქ დავილაძე. დღეს დი-
 ლასედე ფოხვის კარეტაში ჩავედი, ჭ ექუსიოდ
 საათსედე აქ მოველ. უფალმა ლობენმა კარვით
 იცოდა რასაკურებელია, როგორი საჭირო იყო
 ჩემთვის, რომ აქაური ვითარება ყოველივე საკმა-
 თად მცოდნოდა; მაგრამ სიმუნწითა, თუ სხუა
 რამ მიზეზით, განმარტება მეცად შემიმოკლა.
 რომ მოვდიოდი პარიჟიდაჲ, სწორეთ მაშინ მომცა
 ერთი ქალადი, ყოველივე ამაში ჭსწერია ჭ რა
 რომ ამოიკითხო, მაშინვე ცეცხლში ჩაადგო.
 ამოვიღე ასლა უბიდაჲ ეს ქალადი ჭ დუ-

ფიქრდი, რაც ეწერა, თითქო მკითხავის ნათქვამი იყო. აჲ რა ეწერა:

«ლაროკის არზის სასასლეში არიან:

«ა-დ უფალი ლაროკი, საკვლად ლუი-აუგუსტი, ოთხმოცსედ მეცისა, ოფანის თავი ჭ ასლანდელის სიძიდრის შემქენი; ძუჭლი მესუამაღდე, ზირველის იმპერიის (*) დროს საკვლოვანი ჭ შმართებლობისაგან დამცკიცებული კორსარი; (*) (*) ზღუაში სამსასურის დროს არის გამდიდრებული სხუა ჭ სხუა კანონიერის საქმეების მიზეზით; — კოლონიებში (*) (*) (*) კარგა ხანს უცხოვრია:

(*) ზირველი იმპერიის დრო იმ დროს ჭქვა, როდესაც ზირველი ნაპოლეონი იფუდა იმპერატორად ახლა მეორე იმპერია არის, თუმცა ასლანდელს ნაპოლეონს კი მესამე ჭქვა. — მეორედ ზირველის შულიყო დასაგვლებული, მაგრამ იმას არ უძებნია.

(*) (*) კორსარს ჭ ზირავს თუმცა ქართულად შეიძლება ჭქვა, ზღვს აგაზაკი; მაგრამ ისევ იმათებს სასელსა ვჭმარობ.

(*) (*) (*) სადაც ხალხი არის სადმე ვადსახლებული თავისის სამშობლო ქუჭენი დამ კოლონია იმასა ჭქვა, აქ კი უფრო ამერიკის კუნძულები იგულისხმება, ჭრანცულებს რომ ჭმტერიათ

შთამომავლობით ბრეჯანელია ზე ამ ოც ზეთის
წლის წინათ მოსულა აქვე დასაბინავებელათ ზე
თან მოჭყოლია აწ უახსუქსებული ზეცრე ახვან
ლარიკი, ერთად ერთი მე მისი ზე ქმარი

«2. მადამ ლარიკისა. ამას საკვლად ჰქვია
ყოფიან კლარა, —სძალი არის ზემორე სსენებუ-
ლის ბერიკაცისა, ქურივი იმისი შვილისა; კრეოლი
შთამომავლობით ზე სნით იქნება თრმოცის წლისა;
უსრუბელი; ალცაყებული; ზოგიერთის უცნაურის
ფიქრის მიმყოლი; შერამ კეთილი სული. ამას
ჰყავს ქალი

«3. მადმუასელ ლარიკი, საკვლად მარგერიტა
ლუიზა, შვილის შვილი პირველისა, შვილი მეორე-
სი ზე შემკვდრე იმათი; სნით იქნება ოცის წლისა;

ზე გადასასლებულნიც ყოფილან. ბერის დიდი აღ-
ვილმამული ზე დიდი შემოსავალი ჰქონია იქ თა-
ვისს დროსედ. ახლა უფრო ანგლიხნები არიან
კოლონიებით გაუენილნი შთავლს ქუჭყანასედ ზე
სადაც არა მეონია ისინი ენაცრონებია. შინ ვე-
ლარ გასძლეს, ველარ მოთავსდნენ, ვაჭრობას მის-
დეგენ ზე ამ ვაჭრობით რამდენი ქუჭყანა დაიპყრეს
ვინ იცის. რაც ინდოეთში უჭირავთ, მარცო ის
კმარა დიდ იმპერიად.

სისხლით კრეოლიცა ზ ბრეცონელიცა; ოცნების მიმდევნი; ფიცსელი თაგი; კეთილი სული. ამათი ნათესავი

«4. მაღამ ობრი, ქუროვი, უფალის ობრისა, წარაფად რომ ყოფილა ზელგიაში; უნაცრონო, უსასლკარო ზ აქ შინ მიღებელი: სული მწარე;

«5. მაღმუხელ ჭელოუენ, საყლად კაროლინა-გაბრიელ, ოც ზ ექუსის წლისა; უწინ მასწავლებელი ზ ასლა თანამყოფი მარგერიტასი: სული სწავლით განვითარებული; სასიათით საეცყო.

«დასწვთ.» —

თუძცა დიდის გაფრთხილებით იყო დაწერილი ეს ქალაქი, მაგრამ მაინც გამოძადგა. შევატყუე, რომ განვთავისუფლდი უცხოზობის შიშისაგან ზ ცოცხალდენი სითამაძე მიეცა ჩემს გულსა მეტადრე თუ მართლა ამ სასასლესი ორი კეთილი სული იწოდება, ეს არა თუ საკმაოა, მეტიც არის. ორი საათი ვიარეო ზ ბოლოს ჩუწნი კარეცა შედგა ერთის მშუწნიერის ღობის წინა, რომელსაც თაგში ზ ბოლოში ღამაწნი ჟისურები უდგა, მცუწლის სადგომად. რაც ბარვი მქონდა იქ გაუძ ზ მე სასასლისაკენ გავსწიე ცალ კელში ჩემის საღამურის წარკითა ზ მეორე კელში წამლით, რომლითაც ყვაგილებს თაგებს გაყრევიზი-

ზღი გზა-გზა შიდაგალი. ხამწკრიგებულს დიდ-
 როვანს წაბლის სეებს შუა რომ რამდენიმე ასი
 ნაბიჯი ვაგვიარე, ერთს დიდს ბაღში შეველ ზ
 გვეობოდა, რომ ბოლოში ეს ბაღი უფრო მეუ-
 ერთებოდა. მარჯუენით ზ მარჯვენით უფოთლით
 შემოსილს დიდს სეებს შუა ზოვან წყლები მიხ-
 სრიალებდნენ, ზოვან თიორი თლილის ქვსა სსუა
 ზ სსუა შენობაები მოხანდნენ. ხემს წინ სასასლე
 იდგა, კარგად დიდი შენობა, ლამაზის მოყვანი-
 ლობისა ზ ავლიანურის ეკლოვნებისა, თითქო ლუ-
 დოვიკე მეკამეტის დროს ამენებულოთ. წინ შე-
 მალლებული ადგილი ჰქონდა, რომელსაც ზევი-
 დამ სასასლის ძალითი ფანჯრები გადმოჰყურებ-
 დნენ ზ ქუჩიკამ შეჰყუებოდა მდაბალი ზ განი-
 ერი თლილი ქვს კიბეები. ამ სამყოფის მსია-
 რულმა ზ სადღესსწაულო შესედულობამ უთვრ
 არ იყო შემაფიქრა ზ ასე დაფიქრებულმა რომ
 იმ ძალობს მივაჯანე, რაღაც ემაწკლოური ზ
 მსიარული სმიანობა მომესმა ზ ამ სმიანობაში
 უფრო შორიკამ მორცენიანოს სმაჯ მოდობდა.
 ეს ეს იყო მსიარულს სასლში შევდიოდვი; არაფრით
 არ ემსგავსებოდა იმ დამუწლებულს უსე ვალა-
 ვანსა, შე რომ შევონა ვნასავდი შეთქი. ფიქრის
 დრო აღარ იყო. კიბე შევირბინე ზ უცრად ისეთს

სანახვს შეეჭსუდი, რომ სსუა დროს დიდად სასი-
ამოგნოდ მხიუწნებოდა. შუენე ადვილსედ ექუ-
სიოდ ემაწული ქალი, ორორად დაყოფილნი, სი-
ცილითა ჭ კასკასით მსესედ დაცროალეებდენ ჭ
შიენიდაძი ქორცეპიანო, რომელსაც კარგად გა-
ვარჯიებულო ჭ ნასწავლო ეყო უკრავდა, უესა-
გნიდა ამ ქალეს მსიარულის ვალის სმოვანებას.
ძლივსლა მოვჭკარ თვალი მოთამაშეების შეფიც-
ნებუოს სასესა, იმათს გაშლიოს თქესა ჭ იმათს
ვანიერს ხალის თავსანურაეებსა, მსრებამდინ რომ
უხრდილებდათ: რა რომ უცხო კაცი დამინასეს,
ერთსმად იკივლეს ჭ ვახუდენენ. თამაშობა შედგა
ღ მოთამაშეები შემწკრეულნი მიყურებდენენ, როდის
ვაივლის ეს ვილაც არის ჭ მოვეშორდებათ. ეს
ვილაც რომ ვიყავი, ვავლის მაგიერათ თუთონ
შეც შევდექ ჭ არ იყო, რომ ცოცა რამ შეკრა-
თადა არ შემაცყეს. თუშცა ხემს მდგომარეობაში
რივი აღარ არის, რომ თავმოძწახეობის ფიქრი
შემოუშვა რამე ხემს გულში, მაგრამ უნდა სწორე
ეჭსთქუა, დიდად მსურდა, რომ ამ შემთხვებაში
ხემი სალამური ზარკი ვადამექაჯა საითმე. — რა
ვამეწეობოდა, ისევ ხემს ვსას უნდა დავდგომო-
დი. რომ წავდექ წინა ჭ კიბეს რომ მივაცანე,
რომლითაც სასასლეში უნდა შევსულვიყავი, ქორ-

ცეზიანოც ეახუდა. მაშინ დაგინახე, ღია ფანჯარაში
გადმოიხედა ერთმა უშუქლებელმა ძაღლმა,
მგონია ცერის ნოვას ჟანმისა იყო, ცოცხელი
ზედ ფანჯრის ფიჯარსეჲ შემოაწყო. ჭ თავისი
ლოძური ცხური ცოცხა ჭ ცოცხს შუა ხაასუჭნა;
ერთი წამი არ გამოვიდა, რომ იმავე ფანჯარაში
გამოხნდა ყმაწული ქალი, ძალალი, ცოცხა შავ-
გვრიძანი, ამაყის ხსისა ჭ თავს ესხა შიძვედ
სქელი თმა, შავი ჭ მბნინავი. იმისი მეტად
მსული თვალები თითქო კითხულობდნენ, რა იყო,
რა მოხდაო? — რა დაგეძარათათ ქალებო, გადმოხ-
მსა მძვობიანის სძითა. — მე რომ გადმომხედა,
შიძვედ თავი დაუკარი, ერთსეჲ კიდევ ვინაჯრე,
რომ ჟაჭანხაბის გზას ყოფილიყო გაყენებული
ხედი სალაძური ზარკი, რომელსედაც ვეცობოდა
ყმაწული ქალები ხუძხუძათ იცინოდნენ ჭ მსწრა-
ფლად შევირბინე კიბე.

ერთი თმა ქალისა მოხამსასურე დამხუდა წინა
თათსში, ჭ საკელი მკითხა. ცოცხას ხანს უკან
ერთს დიდს წალაში შემოიყვანეს, ყვთელი აბრაშუ-
მის მაცერიით ვაკრულში. აქ ჟერ ის ყმაწული
ქალი ვიჯან, ფანჯრიდამ რომ ანახეს კითხულო-
ბდა ჭ რა რომ ასე ასლო ვნახე, ვჭსოქუ ხემს
გუნებაში, ამაზედ უმეცესი მძუჭნიერება აღარ

შეიძლება შეთქი. მერე ბუხრის მასლობლად, სა-
დაც თითქო სსძილი ენთო, დიდს კრესლაში იჯდა,
ეუს ბუძბუღში გასტყული ზ საგერდის ბალიშე-
ბითა ზ ყურბალიშებით გარეშემოწყობილი, ერთი
შუასნის ქალი, რომელსაც ნაზს სასეწედ არ იყო,
რომ კრეოლობა არ გეცუობოდა. მუწლებურის
მოყრანოლობის სამეფსეწედ წინ ანთებული ბრაზე-
რო ედგა (ისპანიური მაყალი ანუ საცეცსლოური)
ზ სძირსძირად წედ გადილებდა სოლმე გასაც-
ფობად თავისს წვრილსა ზ გამხდარს კელებს. ამ
მადამ ლაროკს გვერდს უჯდა ერთი სნიერი ქალი
ზ წინდისხსირებს ამუშაგებდა. იმისს შეტმუხვლსა
ზ უსიამოვნოს სსეს რომ შევჰსედე, ბვერი დაფი-
ქრება აღარა უნდოდა, რომ ეს იყო ამათი ნათე-
სავი, განსტყნებულის ბელოგიელის ზარაფის ქურბივი.
როგორც რომ შემომხედა მადამ ლაროკმა,
სსეწედ მაძინვე შეეცყო, რომ თითქმის ზირლია
დარჩა ვაოცებული. განმეორებით მათქმეგინა ხეში
საყელი.

— როგორა ბძანეთ? მომიცევეთ უფალო!

— ოდიო, მადამ!

— მაქსიმე ოდიო, გამეგებელი, უფალო! ლო-
ბენენმა რომ?...

— დიო, მადამ!

— თქუენ სწორეთ დარწმუნებული ბმანდებით რომ ისა სარით?

არ შეიძლებოდა ცოცხა ღიმილი არ მომსგლიყო.

— დიალ, რასაკვრეელია, მაღამ, ყოვლად უეჭუტლად.

ეს რომა გჭსთქუ, ერთი თვალი ზარათის ქერივს გადაჭკრა, მეორე ამაყის შუბლის ზაცრონს უმაწვლს ქალსა, თითქო ეუბნებოდა, — გაგიგონითათ ამისთანა ანბაგიო? — მერე ცოცხა ოდნად შეიძრა თავისს ბალიშებში ჭ მითხრა:

— რაღა... ინებეთ, დაბმანდით, უფალო ოდიო! შრავალს მაღლობას შემოეწირავთ, უფალო, რომ ჩუენს სასარგებლოდ გინებებითათ თქუენის ნიჭიერების მოხმარება. დიდად საჭიროა ჩუენსთუს თქუენნი შემწეობა, ვარწმუნებთ, ამიჯომ რომ, ამას რა გაეწეობა, უარისთქმა არ შეიძლება, უბედურნი ვართ ჩუენის სიმდიდრით (*). — ზარათის ქერივმა რომ ამ სოცეუტბზედ მსრები შეიყარა, თვალი შეასწრო ჭ უთხრა: დიალ, ჩემო საყუარელო მაღამ ობრი! ჩემის გამდიდრებით სწორეთ გამოცდა ენება ჩემი ყოვლად ძლიერსა. შე ვი-

(*) ოჭ ოჭ ოჭ! ჩუენშიაც ბევრნი არ იცევიან ამასა!

ყავ დაბადებული სიღარიბისათვის, გაჭირვებისათვის,
რომ გამოსადეგი ვჭყოფილვეყავ ვისთვისმე, — ძობა
შეღეღი ვჭყოფილვეყავ, თავის გაწირვა შემძლე-
ბიყო ვისთვისმე; მაგრამ ყოველთვის წინააღმდეგი
შემართებოდა. მაგალითად, ბედნიერი მაშინ ვიქნე-
ბოდი, რომ ქმარი უძლური შეოლიყო, რომ
იძისი შოგლით ჩემი გული შესარებინა. ჩემი გან-
სუქსნებული უფალი ლაროკი იყო გასაოცრად
შრთული ჭ სალი. აჲ როგორი იყო ჭ როგორი
არის ჩემი სუქ.....

— კარგია ერთი... სმელოდ უნასუნა მაღამ
ბობიმ, თქუქსნ ძალიანაც კი მოვისდებოდათ სი-
ღარიბე, თქუქსნა, რომ არცკი ვაგეგებთ, ნაკლუ-
ლეგანება რას ჭნიშნავს, რომ ვერაფერს სიამოვნე-
ბას ვერ დაიკლებთ ჭ ნარჯი რა არისო, რომ
არ იჯით.

— უკაცრავად, საყვარელო მაღამ, — მიუგო
მაღამ ლაროკმა, — მე სრულიად არა მსურს ისე-
თი ვაღდებულება, რომ უფარვისი იყოს. ძალიან
შმიძეთაც რომ ვაგიჭირვო ასლა საქმე, ერთი მი-
ბანეთ, რის მაქნისი უნდა იყოს ეს ვაჭირვება;
ვის რა უნდა მოუსდეს მაგითი. მე რომ დილი-
დამ სლამოდინ ვიყინებოდე, ვითამ თქუქსნ რა
შეგემაჯებოდათ?

ამასვე მაჟამ ობრომ თავი როგორღაც ისე
გაღისარა, რომ მე დიღ არა შექმნაღებოდა რათ,
მაგრამ თქუქსნი ლანარაკიუც კი სასაცილოა ჭ მე-
ჯის მეჯითო, — თითქო ამას ანობდა.

— ეჰ! ბედა, თუ უბეღობა, ასლთ აღარა ვაე-
წყობარა, ჰსთქუა მაჟამ ლაროკმა; — ასე, რო-
გორც მოვასსეხეთ, ძალიან მდიდარნი ვართ, უუა-
ლოთ ოღით, ჭ თუქცა მე ეს სიმდიდრე ჰქმთვს
გამოსადეგად არ მიძახნია, მაგრამ ჰქმი ვალი
არის, რომ ჰქმს შუას შექნასთ, თუქცა ჰქმსეც
შეჯათ აღარც ამას მიძახნია, განა მარგერიჯა?

ამ კითხუასვე შესებუქმა ღიძილმა ვაღუ-
რბინა მადმუაჰელ მარგერიჯას გამკიცსუქლს სსე-
სეც, გრძლად დაქნილი წარბები უოჯათ ვაუს-
წორდა ჭ მერე იმისი სსე, მძიმე ჭ ხინებული,
შევიდა ისე თავისსავე დამშუჯუთულს ჭ აუღელ-
ვებელს გამოშეჯეუქსლებამი.

— უუალო, მიიხროა მაჟამ ლაროკმა, — თქუქსნი
ვახუქსნებენ თქუქსნს სადგომსა, უულის ლობქა-
ნის სურვილით რომ დაეინაშნეთ; მაგრამ ვაგ-
ნება მიბოძეთ ჰქმს მამაძათილთას მიციუქანონ; სა-
სიამოვნოდ მიიღებს თქუქსნს ნახუას. ამა ერთი
დააწყარუხეთ ევ ზარი, ჰქმი მაჟამ ობროს!
იმედი შექნებ, უუალო ოღით, ვვასიამოქნებთ ჭ

დღეს სადილს ჩუქნთან იხუტებო. ნასუბდის, უფა-
ლო, ძალე ნასუბდის. —

ერთი შსს-ური გამატანეს თანა ჭ იმან, ასლავ-
ეე შევატეობინებ უფ. ლაროკს ჭ მოვასსენებოთ,
იქავე მოძუცდევინა მეორე თათსში; საიღამაც ვა-
შოგედით იმ თათასის კარი კი ღია ვაუძუა ჭ არ
შეიძლებოდა, რომ ჩასვც იქ ლანარაკობდნენ, არ
ვამეგონა. მაღამ ლაროკმა თქუა: «— ვაგონილა
ლობუნენისაგან ამისთანა ანბავი? სნიერიაო, უსწავ-
ლელოო, ვაუთლელოო ჭ მეკი ამისთანას მიგსა-
ვნიხ.» —

მაღმუასელ მარგერიტამ რა უთხრა, ვერ ვა-
ვიგე ჭ მართალი უნდა გჭსოქუა, საწუხრად და-
ძრხა, რომ ვერ ვავიგე; დიდძკი ეს ნასუსი მი-
სცა: — მაგას ვინ ანბობს, ხეძოა ძულო: მაგრამ
მაინც სასაცილოა ლობუნენისაგან ამისთანა საქ-
მე. როგორ ვინდა, რომ ამისთანა უფალმა სა-
ბოტებით სსულებში იაროს. ვისაც უნდა დავგანამ-
ლევი, რომ საბოტები თავისდღეძიაც არა სცძიას;
არცკი ივის, მეონია საბოტები რასა ჭქუა. (*)

(*) საბოტები ჭქუა სის ფესსუძემოს, სის
კალოძემოს, ანუ ხექძემოს.

რა ვქენა, იქნებო შესტდარი გიყო, მაგრამ არა
 შეონია ვამსვენელად გარგოდეს ვისაც საბოცებო
 არა ქსეშია. ერთი შთონარი, შვლო, რაგორა ფი-
 ქრობ? არ ემდობინება, რომ შენ მოუძლურს ბა-
 ნაშენთან?

მადმუასელ მარგერიტა გამოვიდა შაშინგე სა-
 ღაც შე გიცდიდი. რომ დამინასა, დაეცეო რომ
 ეწეინა. — უკარგად ვასლუკართ, მადმუასელ!
 თქვენმა შსასურმა შემაცენა აქა ჭ იმის გელი.

— ინებოთ, თან გამოძევითა, უფლო!

გავჭევი. ჯერ ერთს კიბესე ამიეგანა; შერე
 რამდენიმე კარიდორები ვამატარა; ბოლოს ერთს
 რალსაც მოაქარსგე ვავედით ჭ იქ ვამიშეა.
 ვედლებსეც რამდენიმე შსატურონა ეკიდა ჭ ცუ-
 დათ ყოფნაში დაუწეე შინგუა. უძეგესი ნაწილი
 შესუბაღდეს წარმოადვენდა, ერთს კორსარს იმა-
 შერის დროსას. რამდენიმე ზღუესეც ვაშარიუ-
 ლი ბრძოლა იყო გამოსატყულო ჭ ყოველს ამ
 ბრძოლაში გამარჯვებულად ისატებოდა ერთი ბა-
 ტარა ვეში, საგულად ემაბლიო, თუ ჭ ექვს წარ-
 ბასნიანი, ლაროვის კანაცნობას ქენსე შეოფი, ჭ
 ჯონბულის (*) დიდად შემაწესებულ. შერე თუთან

(*) ჯონბული იგავად ქქვა სასოვადოდ ანგ-

კანიჯანის ლაჩიკის პორტრეტი იყო რამდენიმე
სრულის ტანისა ზ რასაკვირველია ამ პორტრე-
ტებსა ვმინჯავდი რაც შეძებლა. თუთაეული ეს
პორტრეტი წარმოადგენდა ისეთ კაცსა, რომ
ტანი ჰქონდა რაღაც გმირული, ტანსაცმელი რეს-
პუბლიკური; თუთან თავაწეული ზ პირდაპირ შე-
მოძტქერი სამხელის მეზნებარეს თვალთა, რომ
ბოლოს იტყვოდით, ამ კაცს აღარ უსუძრიაო. ამ შინ-
ჯვაში რომ გართული ვიყავი, გამოვიდა ისევ მადმუა-
სელ მარგერიტა ზ მობმანდითა მიასრა. რომ
შეველ, წინდამსტდა, გამსმარი ზ მოსრილი მო-
ხუცი, თვალებში ძლივსლა უბნინავდა სიცოცხლის
ნიშანი, ზ ხემს მოსასაღმებლად ძლივს შენთ-
მართთლარე კელი შავს ამრამუძის ქუდსა, სნი-
ლას შუალივით გათუთრებულს თავსედ რომ ესურს.

— ზანაო! — სმა ამაღლებით უთსრა მადმუასელ
მარგერიტამ: აე უფალი იღია!

საბრალო მოსუყებულმა კორსარმა ტოტა-

ლიას, ანუ ანგლის სალსსა; იონაიან ამერიკე-
ლებსა. — თუ საქმე ვაგვიჭირდა შეიძლება რომ
სუძრობით ხუწხუც დავვარქუან როდისმე, მავა-
ლითად: ქართივლებს ბერყა, იმერლებს ხოსიველი,
შეკრელებს ყჩარდია, სომხებს არყაინა ზ სხუა. —

ოღნად ვითამ ასადგომად წამოიწია ჭ შემოდახერა.
 თავისი მკრთული ჭ უახლო თვალი. სკამი მანი-
 შნა მადმუსველ მარგერიტამ ჭ დაგვექ. მერე
 განძეორებით უთხრა კიდეე:

— უფ. ი. ოღით, ახალი გამცეველი, მამაო?

— აა! მძვობა თქვენს ნასუეს, უფალო,
 წამობრეზრეზ ბერიკაცმა. ვავსხუძით კიდეე ჭ
 ვავსხუძირდა ლანარაკი. კანიცანი ლარაკი, წელში
 მოსწროლი ჭ თავხამოშეშბული ისევ ისე შემოხე-
 რებული მიეურებდა. მერე თითქო კარეს რასმე
 სალანარაკო სავანს სტაცა ევლით, მომამსა რო-
 გორღაც დაურეებულის ჭ დამსსურეულის სმით:

— უფ. ბოშენი მომკუდარა.

ამ მოულოდნელს ანბავს მასუსი ვერა მოუსერსე-
 რა. ვინ იყო ეს ბოშენი, სულ არა ვიცოდირა,
 მადმუსველ მარგერიტას ჩემოვს არა უთქუამსრა
 ჭ მეც ვიფიქრე, რომ სიბრალოული უნდა გამო-
 მესხადებინა რამე ჭ — ოჰ, საწყალი მეთქი, ვჭსთიქ,
 მაგრამ სხანს არ იკმარა ეს მოსუცებულმა
 კანიცანმა ჭ იმავე სმითა სთქუა კიდეე:

— უფ. ბოშენი მომკუდარა.

ამ ანბავს რომ ასე ჩააცვიდა, სწორეთ გამი-
 ჭირდა საქმე. მადმუსველ მარგერიტასაც შეეცავე,
 რომ მოუთმენლობით ფესს ათამაშებდა ჭ ვჭსთიქ,

აქედამ თუ თავი არ გამოვიტანე არ ვარცა შეთქი,
შე ვიკითხე:—საწყალო, რას მოუკლავს შეთქი?
ამ კითხვასზედ საშინელოს თვალით ვადმოხვე-
და მადმუასეულ მარგერიტამ, თითქო იქამდინ
ვაგჭკადნიერდი, რომ სასაჯილოთაც ვივდებდი ვი-
სმე. რადგან დამნაშავეთ ჩემს თავს სსუაში ვერა-
ფერში ვჭსნვადვდი, თუ არ საუბრის მოუხერხებ-
ლობაში, — მოვასერსე ასლა ჩემს გუნებაში შესა-
ბამი საუბარი და რაც ვარცო მსაჯვრობა ვნასე,
ამასზედ დავიწყე ლანარაკი. — ეს სურათები მრავალს
საელოვანს საქმეებს უნდა მოვაცოხნებდეთ შეთქი;
ჩემთვის დიდად სასიამოვნო არის, რომ წირ და წირ
ნახუა მეღირსა ასლა ამ საქმეებით გამოჩენილის
და ძლევა შემოსილის გუამისა შეთქი. თუთქმის
ზოგიერთის საქმის გამოკუთვლავთაც შეველ და
გმბზის, ნატარა ვემს, დიდი ქება შევასხი, სწო-
რეთ სასწაულიანი გამარჯვება ჭქონია ამა და ამ
შემთხვევაშია შეთქი. მე რომ ამაებს ვანბობდი
და შევონა ბერიკაცს ვასიამოვნებდი, მადმუასეულ
მარგერიტა უფრო და უფრო მრისხანედ მიეყრებდა
და ისეთი განკიცხუა ეცყობოდა ჩემი, რომ სწორე
უნდა ვსთქუა, ჩემს გამოძეგრებას აღარა ჭქონდა
სასლუარო. ამასობაში იმისი ნანა ყურს ძალიან
მივდებდა; თავი თან და თან უფრო ძალდა აიწია;

ერთმა საკურველმა ღიმილმა ვადურბინა სასესედე
 ზ ნაგეცემი ვადაუსწორა. შერე სტაცა ორივე
 ძეგლი თავისს კრესლას, სესე წამოღვა ზ მალლა
 გძირულად გაიძართა წელში; მამაცურის ცვეს-
 ლით უეღუა თვალმა ზ წამოიძანა სასარელოს
 სმით:

— ქარს იაღქანი! ქარს ყველაფერი! ცვესლი
 ვვერდებდამ! მიემსრე, მიემსრე! სადგური ვა-
 დუძუ! შარდათ, შარდათ! კელში ვეფეან! ცვეს-
 სლი სევიდამ! არიქა შარბაშანი, სიდი შესსლი-
 ცეო! ხემსკენ ასლა, ყველანი ხემსკენ! ანგლიჩ-
 ნებს ვცით, ანგლიჩნებს, — საქსონლებს, წყეულმებს;
 არიქაა! ურრრრრრრრრ! — ეს უკანასკნელი სიცყუა
 რომ წამოიხრაალა, თუძუა შარგერიცას ეძირა,
 შავრამ შაინც დაბარბაცდა ზ დაეცა თავისს კრეს-
 ლასედე შერიკაცი, დაულანოებული, შემუსგრილი.
 შადმუასეღმა გულის წეროდით მანიშნა თითქო
 ვაეთრიე ვარეთაო ზ გამოველ. ვიანოვე როგორც
 იყო ვსა, გამოვიარე კორიდორებიცა ზ კიბეებიც
 ზ ულოცავდი ხემს თავსა: შარექალუა, ხემო თავო,
 რომ საკურველი სალანარაკო რამ საგანი შოასერ-
 სე შეთქი ზ არც ის დაივიწყე, რომ შაცარს
 ვემს ემბზლი ერქუა შეთქი. —
 ქუჭით დერეფანში ისეგ ის თმა შეთეთარებული

მსახური დამსუდა საკვლად აღენი, ზე მადამ ლა-
როკის დაბარებით შემაცუობინა, ასლა სადილის
დრო არისო ზე თქუქსნის სადგომის სანასაგად გელარ
მოიკლიითო. სალაში რიამ შეველ ოცამდინ ქა-
ლი ზე კაცი წყულწყულად გადიოდნენ კიდევ სა-
სანოგაგე ოთასში ზე მეც თან გავჭყე. რა რიამ
ჩემი მდგომარეობა შეიცუალა, მას აქეთ ეს ნარ-
ველი იყო ჩემგან საზოგადოებაში ყოფნა, ზე
რადგან დაჩუქული ვიყავი ისეთს მდილობიანს ზე
თავაზიანს ყურადღებასა, როგორც ჩემს გვარო-
ვნებას შეეფერებოდა, ცოცა არ იყო ეს დაუფე-
ვნელობა შეწყინა ასლა, რომელსაც უნდა კი ყო-
ველთჳს გელოდე ზე შეგჩუო როგორც იქნება.
გული აღმიძფოთლა, მაგრამ მოვითმინე ზე კელი
ერთს ქალს მივაწოდე, ჩემსავით რიამ ბოლოს
იყო დარჩენილი, ცოცა მდაბლის ცანისა, მაგ-
რამ კარგათ მოყვანილი ზე, როგორც ეცუობოდა,
კარგათ გასდილი. ეს უნდა ყოფილიყო, ჩემის
ფიქრით, მადმუასელ ჰელოენს, გამსდელი ზე მას-
წყალებელი მადმუასელ მარგერიტასი. სკოლზედაც
ჩემი ადგილი იმის ადგილთან დამსუდა
დანიშნული. (*) მანამდისინ სსდებოდნენ მადმუა-

(*) ეგრობიული დიდკაცური ჩუქულება მოვე-

მეუღლე მარგერიტაც გამოხსნა და თითქო ანტიგონას
 ედინა მოჰყავსო, ისე მოჰყავდა თავისი დამძიმებუ-
 ლი და დაუძლურებული წინაპარი მოხუცებული
 კანიკანი. მოვიდა ეს ქალი და დიდებულებით
 დაბანდა ჩემს მარგუქსნეს მხარეზედ; სკამს უკან
 ერთიგული მკუჭლი მოუდგა, დიდი ტერაკი ნოვეს-
 ლი ძაღლი. მე ვსთქუ, უნდა ასეთი თავი უბნარს
 თლო როგორმე ამ ქალთანა ძეოქი და მწესარება
 გამოუცხადე, რომ ისე დამეძარათა და ისეთი აღმა-
 უფლოთებელი ანბავი განგასლდე იმის პანის შესწი-
 ურებაში.

— მე მძარათებს თქუქსნთან ბოდიში, უფალო,
 მომიგო მადმუასელ მარგერიტამ; მე უნდა გამოე-
 ჟრთოსილებინეთ, რომ პანახეთან ანგლიხნებით არ
 გესსენებინათ; იმათს სსენებაზედ ყოველთოჯს ასე

სსენებათ: სადილოს სჯოლისაკენ რომ წავლენ,
 კაცმა ქალს უნდა გელი უთავაზოს; ვინცა ვინ
 უფრო წარჩინებული და მასწინებლისაგან ანტიგ-
 საცემნი არიან, მასწინებლისაგანვე აღრევე გუბოდი-
 ნებათ, რომელმა რომელი უნდა წაიყვანოს და ისე
 დასსდებიან; ადგილიც აღრევე ეძინებათ დანიშნული.
 სადილო რომ ვათავდებთ. იმავე რიგით გამოვლენ
 მალაში.

უძარბოება სოლოქ... ამ ბრეჯანიაში აღრევატ
ყოფილსარით, უფალო იუ არა?

— არა, ამის შეუდ არა ესლებიგარ, ჭ მო-
სარულო ვარ, რომ ასუა მაინც მოძინდა ამ მძეჭ-
ნიგის ქეჭენის ხსენა; საკურელო ხსთამოუნო ჭ
ყოფლითურთ შეძებლი ადგილები გამოვიარე,
რომ თვალითაუხ სწორეთ ხინებულო რამ ყოფია
ლა, დასანაგვი.

რომ ვუიქრობდი, ეს ხეძი ქეჭენის მაქებარი
შესხმა უთუთ იამება ამ ქალსა ჭ გულს კეთი-
ლად გამოუცვლის ხეშედა შეთქი, დიდათ ვაგ-
ბურდი, რომ ისევ წელანდელი მოუთმუნელობა
შეგაწყე ჭ ვსთქუ, სწორეთ უბედური ვარ დღეს
შე ამ ქალთანა შეთქი.

— გეტყობათ, უფალო, — მითხრა დაცინებითა
ღ სიამაყით, — გეტყობათ, ვიყვართ, რაც თვალი-
თათუხ საამოა, რაც ფიქრით წარმოდგენასა ჭ
სულს იამება; ბუნება, მწუხანე, უდაბური ადგილი,
ღრეკლდეები ჭ მსატურობა. თქეშსუ სწორეთ
მადმოყსულ ჭეაუენის თვალი გქონით ჭ ძალიან
ადულად მოსვალთ ერთმანეთთან. ამასუც უყვარს
ეგები ჭ შეგი, სწორე ვითხრათ, მაგდენად არა-
ფრად მიძახნია.

— მამ, ლუთის გულისათუხ, რა ვიყვართ

აქეზნა?

თუძე საძო მთარულგბითა ვჭეიანე მე ესა,
მაგრამ მაღმუასეულ მარგვრიტა უწყნ მოძიბარუნდა,
მალლობითა გადმოძსედა ზ უფად მძახესა: მე
მიეტარს ეს ხეძი ძალთა. მერსენ, აქეთ!

ზ დიდებულად ჩაჭვთა თავისი კეთი ჴერარია
ხოგეობს ბაღანძი ზ ძალუძე თავისი ცოცხები ვა
დმოაწეო ხეძსა ზ მაღმუასეულ ჴელოუნის თეფქებს
ძუა.

ვერ მოვიბინე, რომ კიდევ არ გამქმინრა
ხანის მეცვექსლებს ამ საკვრეგლის ქათისა; მინ
დოდა გამაძეკეტოთა როგორძე, რა უფროა გამოა
ხაქმდა იმასს ვულის სიმძარლებსა ზ სულის
სიგრილესა, ასეთის მძლავრობით რომ იხეძებდა.
ვერ რომ ძალულის ტანსად მქსქსნა მაღმუასეულ
მარგვრიტა, ასეთა ვნსე რომ ასე ძალუთა არ არის,
მაგრამ მანც კარგი ტანადია. უფროთ დამრეკეთ
ლებული ბირისხსე ზ ვასამცერებლად მოყვანელი
კისერი ისეთის ფერისა აქეს, რომ თითქო მო-
ჭორებულია აქირას ფერი დასცემდეს. იმა რომ
სქათათა ზ მძიმედ აწებს თავსედა, ყოველს მო-
ხურა მანქრანძა თითქო ლურჯად დამცემს სურ-
ფებს მუარეკვს ხოლმეო, ისეთი შავი აქეს. ცსურის
ხსტოვბი, საკვრეგლი წმინდა ზ ხანო, თითქო

საღმრთო რითიმე ცელოვნებით აქუს გამოკუჭითი
 ლი ცხოველის სადღესაო. ვრცელსა, ღრმას ჭ
 დაფიქრებულს თვალებს დაბლა, შევარაყებულს
 დაწუჭბსედა რაღაც რამ ნათელი დასჯრიალებს, თუ
 შეიძლება ასე ვჭსთქრათ, ძალიან მუქად დამცემი
 თითქო წამქმებისაგან დახრდილებულიო ჭ თითქო
 იმისის შკუნებარე თვალებისაგანაც უცვლდომი-
 დებულიო. ძალიან გამიჭირდება გამოთქმა იმისი
 ღიმილის სიამოვნებისა, სან ჭ სან რომ შეაცხო-
 ვლებს სოღმე იმისს სანის მძუჭნიერებასა ჭ რა-
 ღაც ნაირი საამოწინააღმდეგობით, რომ აწყენარებს
 სოღმე იმისს მსხუი თვალების ელვარებასა. უე-
 ჭუჭლია, თვთ ღმერთა რომ განსორციელებულ-
 იყო სადმე, ღმერთა პოესიისა, ოცნებისა ჭ სლა-
 ნარ სიკეთეობისა, თავმოწონებით ეჩუჭნებოდა
 მოკუდავთა ამ ემაწულის ქალის სანით, რომ
 მელსაც თავისს ძალს გარდა სსრუა არა უეუარსრა.
 ბუნება თავისს აღრხეულს ქმნილებაში სძირად
 შეგვიძნადებს სოღმე ამ ნაარს ვაცრუებებსა. (*)

(*) ამ ლექსის განმარტებაში უნდა შევიდეთ მე
 ჭ შენ, ჩემო. თეიმურაზ: ეს ლექსი მოვისმარე
 მე მისტიფიკაციის მაგიერად. ყოველთჯს არ შე-
 იძლება, მართალია, მაგრამ მეონია აქი შეიძ-

მაინცა ჭ მაინც რაც უნდა იყოს მე რას დავ-
ხდეგ? ეს სომ კარგათ ვიცო, რომ მე მადმუხელო

ლებოდეს. მისტიტიკაცია ჭნაშნავს გამოცრუებას,
შეტომამი შეეყანას ანუ შეკათენას, კარგი რომ
ვევინახოს რამე ჭ კი არ გარვოდეს: ერთს რომ
ვაფიქრებინებდეს ჭ სსუკავი გამოდიოდეს. — ჩუწნ-
ში კარგს რომ ანბოდეს რასმე ჭ ეს კარგი ვა-
ვიცრუოვ ვინმე, ვაჯგრიშავებსო შენსას იტყვან;
შენ რომ ისეთს რასმე ჭ მოქმედებდე ან ლანარა-
კობდე, რომ მოქმედება სწორეთ სასარგებლოდ
მიგახნდეს, ლანარაკი ჭეშმარიტებად, ჭ მოქმე-
დებაში ეელი შეგიძლოვ ვინმე, ლანარაკში ჭეშ-
მარიტება ვაგვიტყუინოს, ვამონვალ ვაჯგრიშავე-
ბული ანუ ვაცრუებული. იმედი რომ ვქვინდეს,
რამე ჭ მოვეძლოვ, ვამონვალ ვაცრუებული. —
მაქსიმეც სწორეთ ამ აზრათ ანბოდს, ზეგრი რამ
არის ისეთი, რომ სრული ვევეინავ, მაგრამ თუ
დავახერდით ნაკლუთევენას ვაცყობთ ჭ ვსცეუ-
ვდებიითო, ვჯგრიშავდებიითო, მისტიტიკაციას ვჭნე-
დავითო. კაცს თუ ვნა ჭ კუალი დავხნევა, თუ
ამ დანხევის მიხეზი იყო ვინმე, მისტიტიკაცია
ამ დანხევის მოქმედებასა ჭქევა, — იმან ამინვა თვალი,
იმან დამანხევა, იმან გამამისტიტიკირათ. —

მარგერიტას ფიქრში სხუა მნიშვნელობა არას დროს
 არა შექნებარა, თუ არ მნიშვნელობა მოსამსახურე-
 რესი, მოფადამიგირესი; ჭ მოსამსახურეს თავასას
 ვინ გაუწევს. ხემის მსრით მეჯკი იმედი მაქუს,
 იმდენი თავის მოყვარება ვიქონიო, რამდენიც ამ
 ქალსა აქუს. ყოვლად შეუძლებელი სიყვარული
 ხემის მსრით ის ცრფიალება იქნება, რომელსედაც
 თქმას მოასერსებს ვინმე, რომ ანგარიშით მო-
 უვიდა ჭ მეჯადინებითა მოასერსაო. ღმერთმა
 მაძიროს! მამ სრულოად საჭირო არ არის, რომ
 მნეობითი ძალა შევიძოხო ჭ ასე შეჭურვილი
 ვეწინააღმდეგო ცრფიალების განსაცდელსა, მეჯ-
 დრე მაშინ, როდესაც თვთ მძუნსნიერებაც მადმუ-
 ასელო მარგერიტასი ისეთი რამ მძუნსნიერება არის,
 რომ მხოლოდ მსაცუარი უნდა შეჭურვდეს, გა-
 რვი სურათი გამოვიყვანო, ჭ კაცობრივი გრო
 მნობა ვი არ უნდა გამოელოდეს ამისეგან არაფერს
 გულის სიჯებობას, არაფერს ფუფუნებას.

ამასობაში, მადმუასელო მარგერიტამ თავისს
 ერთგულის ძალს რომ მერგენი უწოდა, ხეშმა
 მესობელომა მადმუასელო ჭელოენმა ელოსედ ღაო-
 სჯა ეს ლექსი ჭ მომიყუა სამეცნიერო ანბებს;
 მერგენ ჭრქმეგია თურმე საყვლად ერთს ხინებულს
 ვილასაც უჯდობასსა, რომელსაც მდბალს ხალსში.

ასლად შერღვნად იხსენიებენ. შეჭყევა აქედამ ჭ იუჲ
ლიოხს კეისრამდინ იარა; ისტორია სულ გადაქითა;
შერე შლანარსიტყვაობაში შევიდა ჭ ღმერთებიდამ
მოყოლებული დევებსა ჭ ფერიებს გამოუარა ჭ
ჩუჭლებუს სასლანრო საქმეებში მოძაგარა, რთ-
ვორ იყო ჭ რისგან იყო. (*)

მე რომ ამ საისტორიო ჭ სასლანრო ღრე
კლდეებში ჭ ცყე შინდურებში თან მიგჭყეებოდი მად-
მუასველ ჭელუენს, რომელსაც ჭსწავლა არა ჭკლე-
ბია, მაგრამ ქალს რომ სიმშუდე ჭ სიმღაბლე
ჭმართებს, ამასედეკი ცოცა სუსტად ეოფილა,
ბელგიელის შარაფის ქურჩის ენა არ შეუყენებია,
სულ გაუწეუჭტელს წუწუნში იყო: დაიფიყეს ჭ
ფენის სკამი არ დაუდგეს; არათ ჩაადგეს ჭ ერთი
თავი საქმელი აცოლეს; არათ მიიხნიეს ჭ შეა-
რე თავისა უარიელი მულები მიართვეს. ამ როგორ
ენერობიან აქა! მაგრამ შეეხვა ამასაც. ვაე იმისი
ბრალი ვინც ღარიბია, ვაე იმისი ბრალი! სიკუდი-
ლი როგორ არა ჭსწობია სიღარიბესა! —

— დიალ! დოკტორო, — მიუბრუნდა ასლა თავა

(*) როგორა გეონია, იქნება იაღბუზის მთაც
გადმოლახეს ჭ შოციერთი ქართლის სოფელიც
ჩამოიარეს; კარ...თი მაგალითად.

ვისს მესობელს, თითქო დღის ყურადღებით
რომ ყურს უგებდა ამისს წუწუნსა; — დიღ
დოკტორო! სუძრობით კი არა, სწორეს გულით
ვანბობ, ნეტავი მოვჭკუდებოდე ჭ მოვისუწნებდე.
სსუანიც მოძრხებოდნენ ჭ მოისუწნებდნენ. თქუწ
თუთან იფიქრეთ, დოკტორო! ვინც ერთსელ ჩემს
ყოფაში ყოფილა, ვისაც ერთსელ თავისი ვერც-
სლგულის ანგარიში არა ჭქონია... მერე სამოწ-
ყალოდ ვეღოს სადმე ჭ მოსამსახურებისაგან ასე...
ოჰ! არაგინ იცის, რა მწუსარებას ვიჯან მე
ამ სასლში, ვერცარაგინ შეიცუობს. ვისაც ცოცა-
რამ თავის მოყურება აქუს, ის აღარა ჭსხივის
ღ მეც ვაფხუმი ეს არის, დოკტორო, მაგრამ არ
ვიფიქრო არ შეიძლება.

— ეგ არის, ჩემო მადამ, ეგ არის, — უთხრა
მესობელმა, რომელსაცა ჭქვა, მეონია, დეპარე. —
ვაგათავოთ, ნულარას ვიჯუთ: ცივი სასმელი მი-
ხრთვთ, გულს დავიწყენარებთ.

— ვერა, გულს ვერა დამიწყენარებს რა, დოკ-
ტორო, თუ არ სიკუდილი.

— თუ აგრეა, მადამ ჭ რალა? როდესაუ ინე-
ბებთ, — ვარდაწყუწით უთხრა დოკტორმა.

ცოცა უფრო მოძორებით მესობლების ყურა-
დღება მიქცეული ჭქონდა ერთს სტუძარს, სითამაშით

რომ ღაწარაკობდა, გამბედაობით ჭ მკვებმეცემს
 ლებითაჲცა. ამას ერქუა უფ. ბევალლან ჭ ეცუო-
 ბოდა რომ დასლოგებულად იყო ამ სასლში მი-
 ლებული. ეს არის მშუქსნიერი ტანადი, ცოცხა
 მოწიფული, მაგრამ ისევ ემაწული კაცი ჭ სასით
 დიდად მიემსგავსება ქრანსუა 1-ს, თუ ამ მეფის
 ზარტყევი უხანავს ვისმე. ვარეშემო ყუოს უგდებ-
 დნენ, როგორც წინასწარმეცემსლსა, ან მკით-
 ხავს ჭ თუთან მადმუასელ ღაწარაკიც ისე შეჭყუ-
 რებდა, თითქო გამოელოდა რასმე იმისაგანაო. მე
 კი სწორე უნდა ვჭსთქუა, ვერც ვაგვითარებულს
 საუბრობაში ჭ ვერც ხინებულს ზდილობაში ისეთი
 საკრებელი ვერა ვხანერა, რასაც სსუანი თითქო
 ყველანი შეჭკროდნენ.

თავანობაში ასლადე უნდა უქო: რომ აგდე-
 ქით, მეგობრულად სიგარა მომაწოდა ჭ ცალკე
 ოთასში შემიყვანა, სადაცა ჭსწევდნენ სოლმე. იქ
 ჩემს ვარდა ზაცვიისუქით ვაწრობოდა კიდევ
 სამსა თუ ოთხს ემაწულს კაცსა, რომელიც ვერ
 ძალიან ემაწულები იყვნენ ისეცა ჭ ამას შეჭყუ-
 რებდნენ, როგორც ყოველს საქმეში მისამაძავსა,
 მეცადრე სატრამახოს სუღკუობაში.

— მაჲ, ბევალლან, ევ არის, მის თაყვანის-
 მკემელს აღარ ახებებ თავსა ჭ რაღა, უთხრა ერთმა

იმ ყმაწულთაგანმა?

— არას ღროს, მთუეო უფ. ბევალლანმა; ათს თათებს მოკიცდი, თუნდ ათს წელიწადსა, ჭ გი-
შოგიკი; თუ არა ჭ სსუა გერაგინ იშოვის.

— ბედიკი არ ეკელია, აგასაკო: მოათინებაში
თუთან მასწავლებელი შევიწრობს გელსა. —

— მე შენ ენა მოგჭრა, თუ ყურები დავატრო,
ხუმთ უთხრა ბევალლანმა ჭ ხეძი აქ ეოუნა
ანიძნა, რომ მე არ მივმსუდარეყავი.

შერე სსუა საგანსედ დაიწყეს ლანარაკი ჭ გა-
დმოფინეს არეულ დარეულათ, რაც რამ კარგი
ანბავი ვაანხდათ ცსენებისა, თუ შწევარმეძებრებისა
ღ ქალებისა, ვინცავინ ამ არემარეში იწოვებოდა.
რა ამისი ზასუსია, ჭ ნეცავი თავის სოცოცსლეში
ერთსელაჯ არის ხუმთ შეესწრებოდნენ ქალები
ამისთანა ლანარაკს, კარგის სადილის შემდგომ
რომ კაცები შეუდგებიან სოლმე: მაშინ შეიც-
ეობდნენ ხეწნის გრძნობის სიდელიკაცესა ჭ იმა-
საცა, თუ რაოდენათ უნდა მოგვენდობოდნენ სოლ-
მე. — მე ვერ ვიტყვ, რომ სიმძუდეს მალიან
მტკიცედ ვადგი; მაგრამ მე რომ ამ ლანარაკს
შეგესწარი, ამითი ჭქონდა დიდი დანაშაული საუ-
ბარსა, რომ ვადატარბა ყოველს შესამლებელს
სუძმრობასა ჭ სილაღეს. არაგინ დარჩა ერთის

სიგვევთ, რომ საკიცხსავი ლექსი არ მოხდებოდა
 & იქმდინ მივიდა საქმე, რომ მოელო ქმსყანა
 შეეინდა, დიღ უმიწესოდ, დიღ უსაფუძვლოდ.

ხემს ვასდილობაში საკლულოვანება შარათია
 შრავალი არის, მაგრამ გულში მაინც ხაძრხა
 ნავილსნობის საფუძვლი, რომელიც შურყევე
 ლად დავულო უნდა ჭქონდეს გაცხა ყოველს შე-
 მისუწვაში, რა მსიარულუების & ლასლანდარობის
 გუნებასედაც უნდა იმყოფებოდეს. მაგრამ დღეს
 ხუმსს მრანსკიაში თითქო ასლა ამერიკა არის შე-
 მოსულო, რომ კმაყოფილი არის დროს არარის,
 თუ სმას ლანძღუაც არ დავცანა. ხუმს ვეგვანან
 ასლა სასიამოვნო ნავარა ავასაკები, ქმსყენის იმედი,
 რომელითაც არც მამა ვაახსნათ, არც დედა, არც
 შმობელი ქმსყანა იციან რა არის, თითქო უმი-
 ცლობა & უსულობ რასმე მანქანებან დებდობს &
 უეცრად ვადმოეყროს დედამწასედა, თითქო ამი-
 სთანა გრესილი აუცილებლად საჭირო ყოფილიყოს
 ქმსყენისათვს.

არ მომიწიანა მე ზევალთან, ასე შეუცნებლად
 რომ უწინამძღუკრება & აქმსება უწესროულვამო
 ემწვლკაცებსა & მეონია არც იმას მე მოგე-
 წონე. ცოცა დალაულობა მოვიდე მისესათ &
 ვამოველ ვარეთ.

ქალაქი ალენმა ფანარი წამოიღო ჭ წინ წამო
შეიქმნა ხემათს დამსადგებულის სადგომისაკენ. რამე
დენსამე ხანს უკან ერთი ბოგირი ვაგეარეთ ჭ
ცადაქნილს კარს მივადექით, რომელსაც ვისოური
აქეს ზედ მოდემული ჭ თითო კომპი უდვას
აქეთ იქით. ეს არის შესავალი კარი მუჭლის
ცისეგალავნისა. ვარს მხუჭვია ას წლოვანი მუხა
ღ ნამუ ამ მუჭლებურს საბავჯონო სამეოფსა;
ღ ეს არის, მე რომ უნდა ვიცხოვრო ასლა.
ხემს სადგომში არის სამი ოთახი, კარგა სუფთად
დაფენილი ჭ ალყაფის კარების თავზედ ისე მო-
ყვანილი, რომ ერთის მხრით ერთს კომპში შევა
კარი ჭ მეორეს მხრით მეორეში. როგორც კი
ქალაქი ალენი მოვიძიარე, ცოცა არ არის ღამა-
რაკი ჭყვარებია, მაშინვე ქალღვს მიუყვამ, რომ
ეს დღეებანდელი ხანსოვარი დღე აღმეყრა ჭ მი-
გჭყავ ეელი ამ შრომასა, მაგრამ ყურსაც კი
დაუდგენდი სოლმე ხან წელის ხანამოვნო ხსრი-
ალსა, ხემა ფანჯრების წინ რომ მიმდინარებს ჭ
ხან ოლოლის ყვრილსა, ამ წეუდიადს ცეეში
რომ დაღონებულად ცრფიალებს.

(შემდეგი იხილეთ მარჯის წიგნში.)

სიწამე, ძველთა იძვრთა შეჩანგურე, ყვა-
ლოზს დავით აღმაშენებელს. — (*)

სიძლიდრე, ოქროვერცხლი თვალმარცლოცო,
სინარსარე ჭ ტურფა მშუქსნიერება,
მოსუცებული, ყრმა, ჭაბუკი ჭ სუსცი,
ყამისამიერ მოყვასნო განისრწნების.
მაგრამ საცელი დავითისა დანაშთი,
უკუნისამდე მეთაგან იღიდების,
საცელოვანად, გმირ-გმირულად მკუტდარი,
ანათებს, ბრწყინავს, არ არის მკუტდარი, მკუტდარი!

განკერძოებულთ სამეფო ჭ სამთავრო,
სარწმუნოება, ჩუშყოება, სამსჯავრო,

(*) ეს იამბიკო მივიღეთ რედაქტორში კოლხიდელისაგან,
რომელთანაც იწერება წიგნს. ამ მოწერილს წიგნს და მასუსს
მაქარ ქართლელისას, აქამე გბეჭდეთ, ამ იამბიკოს ბილიონში.

რაყამს განიმსტრო, ჭურითა შეჭყურვილმან
 სიგმირის გრდეშლით, ღუთისაგან შეჭყედი-
 ლმან,

აღმშენებელმან, მეცნიერების თვალმან,
 განიზრახა, ვინც დამადგინა მხმილთაუდ
 ცხოვართა მისთა, შაბად მისსა მუარაგად,
 მომანიჭა მე, სჟეჟული, კვერთხი ერთობის,
 ღიადემა ჭ სკიპტრა, ხატა მეფობის,
 ცუელიც დამიდვა, ყამსა განუსჟგელოთბის,
 მან წყაღია, მიწა; ჰაერი, ცეცხლი ერთად
 სიბრძნით შედუღნა, ცხოველოთბის კაცშირად,
 კვლავ შეაერთა, სული, ხორცი, ვაჟი ქმნა,
 განწილადება, არა სათნო იჩინა.

ამისთვის მწყურის, მისის ნებით ერთობა,
 ვითა გონიერთ, არა მრავალ ღმერთობა,
 სარწმუნოების, ვრცელი გელმწიფეობა!
 ჰსთქუა ჭ შესძახნა: შუღთავეთ ვაკვასიის!
 გარდმოვცით ხმა, ჩემის დროშის სევირის
 შესაძრწუნებელ, მებრ თქუშნის ქუხილის.
 ბრძანა, შეირყა, კლდენი, მთანი ჭ ბორცენი,
 აღზდგენ ღოაშქარნი, საშინელოებით მხოცნი,
 შეკრთენ, შეჟეჟუდნენ, ამხარცავანნი, შვაენი

ისე გეტანებოდნენ, როგორც ჩუქს მკათათა თუ სი-
 ცხეში ვეგანებით სოლმე. სარკმელს იქ არ ვა-
 მოქსტრიდნენ, — აქ მაინც მოგვასუქნოს, ამ იამ-
 ბიკოში, ვარდამეცხებულმა სინათლემათ.

ანჯონი ქათალიკოზმა რომ იამბიკოს შენებას
 საქართველოში მიჰყო გელი, მსე საუბრისა აქვს
 ისე შესწებარება, რომ სამთა იქნებოდა სოლმე
 ხან ჭ ხან მოხრდილებულში მახსენება ალციენე-
 ბულისა ჭ მამურალის ფიქრისათუ.

ასლა ყოველით კერძო მოღრუბლულია ჩუქსნი
საუბარი: სინათლეს ვეძებთ განმამსწვებელს, გან-
 მაცხოველებელს. — იამბიკოში რომ შევისყდეთ,
 უნელა აქა ვიჯეჯო ჭ გამოვართ ისევა; იმდენი
 მოთმინება არა ვაქვს, რომ შევსდეთ, თვალთ
 ვაგიცესოთ ჭ ვაგიცადოთ ყოველი შინაგანი მშუქ-
 ნება ჭ კელოვნებითი მოწყობა ამ უსარკმლო
 იამბიკოსი. — ხეცავი იმასა, ვინც შეჩერდება: ის
 ჭხასავს მაშინ ამ შენობის სიმაღლეს, სიგჭრეცს
 ჭ შინაგანს მშუქსნიერს მოწყობილობას, — სადაც
 მნათობი ასრი ისე განისუქნებს, როგორც იმისს
 დაუფასებელს ღირსებას შეეფერება; — ჭ ვინც
 თვალმუხუქველს სიბნელეს შეუძინდება, აქ არა
 ყოფილარაო იჯეჯოს ჭ გამოვა ვარეთ. ხუ დავი-
 ცრებასებთ, რომ ჩუქს ამ უკანასკნელთაგანნი არ

ვიყენებ. სარკმელი თუ გამოვჭსტყვით, შენობას
 წავანდებო და თუ არ გამოვჭსტყვით, დაერჩით
 ისევ ისე უმცროსაა, როგორც ვიყავით. არმაკუნის
 სასლის სანასავათ რომ შევიდეთ და ამ სასლს არც
 ერთი კარი და არც ერთი ფანჯარა სინათლისათვის
 ღია არა ჰქონდეს; ან ალექსანდრე თახსნის ძულმა
 რომ თავისს სასასლში შევიყვანოს და სინათლეც
 არ საიღამ შეუშვას, რაღას განსავთ; მშუშნიერი რამ
 ცი თურმეა ორივე თვალიათვის. ეს კოლსიდელის
 იამბიკოც ყოველად მშუშნიერი რამ არის ფიქრისა
 და გონებისათვის; მაგრამ იამბიკო... იამბიკო ვერ
 შეითვსა ჩუხნმა ჰაერმა, ჩუხნმა ქუხუნამ, ჩუხნმა
 ლექსთა წმასუნამ; იმისი სარკმლის გამოკეთებელი
 სურთ ჩუხნს ქუხუნაში არაფერ შეგულება. —
 ანტონი ქათალიკოზისა, დავით ალექსიძელი მე-
 სისა, ნეცრე ლარამის იამბიკოებში იწოდება შოგი
 და შოგი ამ ჩუხნის სასიქადულო კოლსიდელის
 იამბიკოს მგავსი, მაგრამ ისინიც განუცდელნი
 გერჩებიან, რადგან სინათლესეც ღარიბათა ვართ
 ამ ჩუხნს უადარებლულს მწიგნობრებაში. უნდა
 ცი უსათუოდ დავგებებდეთ: ვინ იცის, იქნება
 დღეს სულ ისე გამოუდაროს ჩუხნს ცისკარსა,
 რომ ვაკვირდულდეს ნასუ და გამოცდა ამ იამ-
 ბიკოს ყოველის ღირსებისა, ისე გამოუდაროს,

რომ შივი დაეინახათ ჭ უესით არავის ვათელ-
 ვინათ. —

თქუენი ზატვიისმცემელი ზაქარ ქაროლელი.

9 უბერვალს. 1860 წელს.
 ქუტაისში.

უკულო რედაქტორო!

შემდგომად ცუდის ცაროსისა, შეიქნება სოღმე
 კარგი ცაროსი; ეს აღსრულდა თქუენს ყურნალ-
 ზედ; წარსულს წელს, მართალია, თქუენს ყურ-
 ნალს ჰყავდა მცირედი ცელის მომწერნი ჭ ამი-
 საგამო რედაქცია სიმნელით აღსრულებდა თვსს
 მოგალოებასა; ვარსა ყურნალში მიიღეს მონაწი-
 ლობა მხოზლიურის ენის მოყვარულთა ზატვიცე-
 მულთა გვამთა ჭ, თვთ მმართველობამ ეიხუენსა
 თვსი მფარველობა. წავიკითხეთ რა ამ იანერის
 ნომერი, ვნახეთ რომ მწერალი, ცნობილი დიდის
 ნიჭიერებითა ჭ კეთილ განზრახვთა, ზაქარ ქარ-
 თლელი, მართლის მთქმელი ჭ ყოველის ღირსე-
 ზით აღმსილი, სწერს ფრიად საგრძნობელს წიგნს

თვს შეგობარს თეიმურაზს, ეს არ დაჩნება უნა-
 ყოფოდ; თქუწნი ქართულის ენის ერთგულობა
 დაუფასებია. ენისა ბარბარე ეროვნებისას, რომე-
 ლიც თვთ შექმნილა მისამდეველ მაგალითად
 გონიერთა ქართუწლთა ქალთათვს; მეფის თეი-
 მურაზის, ბატონიძულის თეკლასი ჭ საველ გან-
 თქმულის ბოუცის თაგადის ლექსადრე ტავტავების
 თსსულებებო ამბეგებენ ყურნალსა; კარგი იქნება
 თუ სსუთ თსსულებებოც დაბეჭდება თქუწნს ყურ-
 ნალში, დაწერილი მეფის თეიმურაზისაგანვე საკუ-
 თარივ დღისა ჭ ლამის ბასის; მოთსრობა მეფეს
 სოლომან მეორესედ, შეთსსულო მისვილ ეიფი-
 ანისაგან, გვაიმედოვნებს, რომ შემდგომცა გინი-
 ლავთ ყურნალში ესე გვართავე თსსულებათა იმავე
 მწერალისათა; (*) ჩუწნის ქუწყნის შესახებთა,
 ისტორიულთა საგანთა ზედა, ჰასრისამებრ ჩემისა,
 უნდა მიქცეულ იქმნეს საკუთარი ყურადღება.
საქებელ არს შრომაცა თაგადის ბლაგონ ციცაძე-

(* მსოლოდ გერ გეთანხმებოთ მისვილ ეიფიანს, მეფის
 სოლომონის თვსების გამოცვლის დაწერასედ. მე მქონია
 საუბარი ბერთა მოსუცთა იმერთა თანა, რომელნიცა ურთედ
 ამებენ მეფეს და ეს მტვიცდება მით, რომ ამის შედროენი
 კაცნი ყოველთვს თივულობდნენ ამის სსხელსა: «მეფე სო-
 ლომონ არ წამიწყებოთ.»

ლისა, სასურველ არს, რომ მწერლობა ადგილ-მა-
 მულის მართვას იქნეს ყურნალში განვრცელე-
 ბული; ამ საგანსეგ ვეცდები, შემღებისა ვგარად,
 თუ მეც ვემსახურო ყურნალსა; თავადი წაქარი
 ერისთვის ძული, რომელიც სიტყვაჲთაჲ ამაჲთაჲ
 თვსს კეთილსა მამულის შულობასა, არს გერეთემ
 ღირსი მადლობისა, რადგან მის მიერ მოწერილი
 ანბანი ქუთაისის იარშუკასეგ აჯნობებს ქართველითა
 ხუცხის ქუცხისათვს მმართველობის მსრუნველო-
 ბასა ჭ იძერთა შორის განუძებასა იმ ვადრობის
 სურვილისასა, რომელიც ძველს დროს შექმნა
 სასურველად თუა დიდს რომისათვს. საჭიროა
 შონდომონ ჭ აწინდელნი ქართველითა მწერალნი
 ვასდიან ყურნალსა ფრიად სსიამოვნოს ჭ სსარ-
 გებლოს საკითხავად. ნიჭიერება აქაურთა ცხადია
 ჭ ეს დამტკიცეს მათ თავეთის თსსურებებითა,
 დაბეჭდილითა წარსულის წლების ყურნალში.

ერთის სიტყვით ვართ მოძლოდნენი, რომელ
 კეთილ განმსრახსნი მამულის შულნი შეერთდე-
 ბიან კეთილის საქმისათვს, მოვცემენ შემწეობასა
 ჭ იმით ვამოსხნდება, რომელ აწინდელს ხუცხის
 ქუცხის შულთა ძალუქსთა აწოდებოდნენ ღირსს
 შულუბად თავეთის წინაწარებისა, რომელთაც, დიდს
 ერთმორწმუნეს სალსთან შეერთებამდის, პრავალით

სუბუხეთ მოძინარეობაში, დაიკუჭს თუნი მამუ-
ლი, ენა ჭ საწმუნობა.

თქუშნის ეყრნაღის გრძელ დღეობის ჭ
დიდის წარმაცების მსურვადიდ მსურველი
იოსებ მამაცაძელი.

აე-სა იანგარს ხუა წელსა.
ტფილისს.

მასალა ქართულის ისტორიისათვის.

რედაქციამ მოაზრვა ორი ძეგლი დოკუმენტი, შესახებ საქმეების მართვსა ძეგლი დროს საქართველოში, — ერთი არსა, მართმეული ვახტანგ ბატონიშვილის საველზედ ჭ მეორე განახენი იმავე ბატონიშვილის ვახტანგისა. არსა დაწერილია, რასაკვრველია ყბრალით ერთს ჩარეეს ქალაღდზედ ჭ განახენი ნახევარ თახახზე. რედაქცია ვაღად ჰრაცხს წაკითხოს ეს ქალაღდები «ცისკრის» მკითხველითა. ყუე-ჭეგლითა კმაყოფილებით წაკითხვენ ჭ ჰსცნობენ, როგორი წესი ყოფიღა აქა საქმეების განჩევისა წარსულს დროებში. ამ ქალაღდებს სწორეთ ისე ვბეჭდავთ, როგორც არის დაწერიღი:

არსა.

ქ დმერთმან ბედნიერის კეღმწიფის მის ვახტანგის ჭირი თამაყრს შალიკას მოსცეს ამას მოგახსენებთ მე სანადიროს მმისწული

დაკვარვე ოთხმა თვემ გაიარა რომ სწორე ვერა
 მაგიტყვერა ოთხს თვეს ყუან თღორმიაყრს
 ნადირას ორის სიძით სე მოეჭრა ჭ იმ ხის
 ახლოს ვიბოვე ჩემი მძისწყული ნადირისა-
 გან შეჭმული ტანის სამოსი ჭ იარალი
 დამარხული ვიბოვეთ იმ ხესთან ახლო სოფლის
 ანზავი როგორც მოვესხენებთი შოგი აბო-
 ლენ ნადირისგან არისო, ჭ შოგი ამას აბო-
 ლენ ხის მამჭრეთისგანო. ახლო მაგ ნადი-
 რის მოყხსენებია ვას მიგზავნისო ჭ გზას
 მივდებსო. მე არც ვატი მიმიგზავნია ჭ არც
 გზა დამიგდია ჭ არც დამიბრალებია მაგის-
 თვის ამასვი გეყუბნებოდი ეს ქყედი ჭ ტანისა-
 მოსი რომ იმ ხესთან ეყარა ნახე თუ არ
 შეთქი მერე მაგას ვატი გამოვეგზავნა ჩემთან
 იმ შენს მძის წყლის მე მანრალეებო ან
 რის მიზეზით მანრალეებო მერე მე შეყუ-
 ვალო იმისი გამოგზავნილის ვასის პირით
 მე არც შენ ვაბრალე ჭ არც სხვასა შეთქი
 თუ ღმერთმა ჭ ჩემი სიძინემ არ დაკარგა
 ვარგი შეთქი ჭ თუ დაიკარგა მადლობა
 ღმერთს შეთქი ახლო თქვეთან დაყბესღებოვარ ჭ
 წყალობას ვიბოვე რახან ასე მოხდა ეს კარ-
 ვათ გამოივიოხოთი ჭ სამართალი გვაღირსოთ

ან ამხანაგისაგან არის ჩემი მძისწყლი
შეკვლარი ზე ან ხის მჭრელიისაგან

განაჩენი.

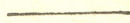
ქ ჭილაშული ფარემუზ ყჩიოდა ფასი-
ტაშულს ფასიტას მძის ზეუანს ჩემის ტყილამ
შეშა მომქონდაო ფასიტაშული ზეუან წინ
დამხვდაო თოფ იარაღით იყოო ზე შე ცა-
რიელი ვიყავ ჭოხიცი არ შეჭირაო შვითხა
საილამ მოგაქსო შე ყუხარო ჩემის ნაკაფი-
ლამ მომაქსო კიდევ მითხრა ვისის ნაკაფილამ
მოგაქო შე ყუხარო კარიაყლის ნაკაფილამ
მომაქსო იმან მითხრაო თუ ჩემის ნაკაფილამ
მოგაქს შიგ მოგვლოო განზე გამიხლოცა ზე
იღლიაში თოფი მომცაო დასცა ზე არ გა-
მოყვარდაო მეორედ რომ დასცა თოფს
ველი ყტაცე ზე წავართუო შერე სატეკარს
ხელი გაისო შე თოფი მოყდერე დასკრავად
სატეკარი გაავლო მეც თოფი აღარ დაკვა-
რო მაგ ვაჟმა სასიკვდილოდ მომინდომაო
ზე ღმერთმან დამიხსნა სამართალი მადირსეთო

ფსიკაშვილი ზეჟან ასე ემსახურებოდა ჩემის
 ნაკვთვლამ შენა მოგვინდოდაო მართალია ვკი-
 თხეო არც თითუა დამოსცემინებია ჭ არც სე-
 ტევეარი ამომადლოაო

ჩვენ ზატონის შვილმან არაგვის მძებრობე-
 ლმა ზატონმან ვახტანგ ესენი ჩვენთან ვალთ-
 მარაკეთი ჭ ამით მოწმეხი მოვსთხოვეთ ამით
 ერთის მეტი მოწამე არავინ დასწრებოდათ
 ის წამოაყენეს ასე იმოწმა თითუა მიუღერა
 ზეჟან ფსიკაშვილი ჭ დასცემინებულაგი აღარ
 მინახავსო ფარემდუშმა ყუთხრა ყუპან ყუდეგი
 ზურგი ჩემვენ ქონდაო ჭ ნაბადც ესხაო
 ჭ იმიტომ დასცემინება ვერ გავიგეო თორემ
 ორჯეკო დასცაო მოწამეც ამბობდა მარ-
 თალია ნაბადც ესხა ჭ მეც ზურგისაკენ ყუდეგ
 ჭ არც დასცემინება გამიგონიაო ჩვენ თუნდა
 ერთის მოწამეს კიდეს ენახა ვერ ვერწმუ-
 ნებოდით ამისთვის ფიცა განვაჩინეთ ასე რომ
 ფსიკაშვილის ზეჟანს ჭილაშვილია ფარემდუშმა
 ერთი ის რომელიც იქ დასწრებია ჭ მეორე
 სხუა კაცი უმტყრო უმთევრო შეყუდოს ფა-
 სიკაშვილია თითუა ერთი მიიფოლიაო სწ-
 დავს ჭ ასე შევიცოს ამისმა მადლია მე
 შენთვის არც თითუა დამოსცემინებია ჭ არც

ს. გვერდი ამოძლიორ თუ ანე შევეცა ფარე-
 მუხს ჩხუბ. სიოზს ვეღარს შეყო ზ თუ ანე
 ვერ შევეცა ფას. ცამუღმა ზევენმა ამ ფა-
 რემუხს ჭილაძულის მეორეს აზნაურის
 შულის ს. სხლია უნდა დაეყრვირს იახულორ
 დეგანობიშულიორ ეს ანე ალახრ. ულოე იანვარს
 ვლ, ქრისტიკს უოღ რომელიორ იქ ჩხუბმა
 ვაღა დასწრებია ერთი მიაყორლიორს მარქ'მად
 ზ ორი სხვა უმტყრ უმორევიორ შეუგდოს
 ფარემუხ ჭილაძულმა ზ ფას. ცამუღმა
 ორმა ერთი იშორვის ზ ორის მარქ'მიოღაი-
 ფ. ცოს

(ბოლოს უსწვდს ვასტანგის ორი ზეკედი.)

ლებურის ქართულის ზდილობისა:

ლიცერატურა, ჩუქნებურათ რომა გჰსთქუათ, მწიგნობრობასა ჭქუა ჭ, სადაცკი წერა კითხუა ქუჭყანაში ვაგჰრცელებული არის სადმე, იქ ეს მწიგნობრობა, ან ლიცერატურა, ყოველგან ორ დიდ ნაწილად განიყოფება: ერთსა ჭქუა პროზა, მეორეს პოეზია. ამ განმარტებას ნურავინ გვითაკილებთ ღუთის გულისათჳს; განა არა, ყველას კარგათ მოგესსენებათ მართალია, მაგრამ ჩუქნუც ვგათქმევინეთ, რასაც ვანბობთ. — ამ ორს ლექსში ქართული არც ერთი არ არის; ვეჭობთ ბერძნულია თორივე, მაგრამ ყოველს ენაზედ უთარგმნელათა ჭსმარობენ ამ ლექსებსა ჭ მიზეზი არ არის, რომ მარჯო ჩუქნ გამოვიტქუფოთ თავი, აქაო ჭ უთუთათ უნდა გჰსთარგმნოთ როგორმეო. — რაც რამ ვაბშით იწერება, თავისუფლებით, უზღუდეგლათ, დაუბრკოლებლათა, პროზა იმასა ჭქუა; მაგალითად, ეს წიგნი, ასლა რო გჰსწერთ, პროზა არის; შენროსეს, პროზათ მწერალს, სსუა კანონი არა უძევს რა, — თუ არ ზდილობა, პაციონსება ჭ იძენათ გამჰუჭნება საუბრისა, რამდენათაც ჰეუძლია. პოეზიაკი სასოვადოდ იმასა ჭქუა, რაც აღმაღლებულს გრძნობას გამოჰსთქუამს, აღმტაცებელს რასმე აზრსა, ან სულის გამამსნევებელსა

ჭ დამატკობზელს მოფიქრებასა, თუ ოცნებას რასმე,
 ზოესიის საგანი შეიძლება ზროსათაც დაიწერე-
 ბოდეს; მაგრამ დასაკუთრებული თვსება ზოესიისა
 უფრო წყობილი ლექსით წერა არის, ან, ისევ
 ბერძნულათა გჰსთქუათ, სტისებით წერა; ჭ ამ
 შისეწით ზოევისათვს უმთავრესი განობი ის არის,
 რომ იმისი ასრის გამოთქმა სომით იეოს დაწ-
 ყობილი, მშუქსნიერის სიჯეფებთა ჭ სძენის დამატ-
 კობელათა. — ზროსათ წერა ეოველს მწიგნობარს
 შეუძლია; ლექსებით წერა, სტისებით გამოთქმა
 ასრისა, შეუძლია მხოლოდ ზოეცსა ჭ, ვისაც ბუ-
 ნებითი ნიჭი არა აქვს, ზოეცობას ისე ვერ დაი-
 ხემებს, როგორც კარეს მსაჯვრობას ვერ დაინგა-
 მებს კაცი, კარეს მოძღვრობას, ან კარეს სა-
 კრავის დაკურასა, — თუ ნიჭიერი არ არის ჭ ცო-
 დნაც არა აქვს ნიჭის შესაბამი.

მთელი ლიტერატურა რომ ვერ ამ ორ ნაწილად
 არის გაყოფილი, ზროსათა ჭ ზოესიათ, ასლაც
 ორივე ნაწილი ისევ შეერთებულათ წარმოვიდგი-
 ნოთ ჭ ასე ვიფიქროთ, ვითამც ვაყოფასედ ვერ
 სულ არა ვგეთქუასრა; — ასლაც სსუა ორ ნაწილად
 განიყოფება კიდევ მწიგნობრობა: მალაღ-ფრასად
 ჭ მდამაღ-ფრასად; სადიდებულად, დიდებულათვს,
 მცხნიერთათვს, მწიგნობრობაში დაკლთვებულ-

თათს სწერად, — ზ სამდაბოდ, ან ისეთ სწერად,
რომ ვაცონება არც სწავლულს უჭირებოდეს,
არც უსწავლელსა.

მაღალ ფრასით წერა მაშინ არის კარგი ზ
გამოსდგვი, როდესაც საღმრთოსა რასმე სავანს
შეესება; ღრმას მსწავლასა ზ მუცხიერებასა; დასა-
მოდურებელსა ან შესამუცხებელს რასმე ღუთის
მუცხეუჭლებიანსა თუ საფილთალოდ აღწასა: შრო-
სუასა რასმე მაღალსა, ვინიერების გამაღვებელსა
ზ მტუის მაგარჯიშებელსა; ამ ვეგარად სწერი
ასში რომ ათმა ვაიგოს ისიც მაკმაოა.

ამ საქმეებს გარდა ქმსხიერებაში ბევრი ისეთი
რამ არის კიდევ დასაწერი, — რომ თუ ვაცონება
გატორდა, თუ დიდი ხაფიქება მოუხდა, თუ ასში
თისძოვ ზ ათმა აღვლად ვერ ვაიგო ზ წამკი-
თსუჭლმა ღრო ისეთის სიამოვნებით ვერ ვაჯგარა, რო-
გორც კარგი საუბარი ვაჯგარებინებს, კარგი ცხო-
ველი ზ შვილობიანი ღანარაკი, — მაშინ წერი-
ლიც ვოველს თავისს ღირსებას დაჭკარავს ზ მწე-
რალსაც შრომა ამოდ ხაუვლის. — რაც კი მო-
საასრობელი არის რასმე, ანბავი თუ ისჯორია,
რომანი, ლევენდა, ურადიჯია, — ისე უნდა დაწე-
რებოდეს, როგორც სასოგადობაში ღანარაკს
შეეთვრება; თუ არა ზ, სულ რომ არ დაწეროს
ისა მსჯობია. რასაც ცხოველი ენა კარგს საუბარში

ლექსს ვერ მოისმარებს; თუ სანაცობს სანაცობად
 დროდაძი ვერაგინ იტყვს, რამეთუა, ვინაღოვანათ,
 სოლოთ, გამათუო; — ან სხასათ ჭ სხასათ, თითა-
 თათ ჭ თათათათ, — ამისათა ლექსები არც მოსა-
 ისრობელს წერაძი უნდა ისმარებოდეს; მოსაისრობ-
 ბელი წერა ღირად ლაძარაკის მაგიერად არის შე-
 მოღებული ჭ, რაც ღირად ლაძარაკს არ შეეფ-
 რება, ის არც წერას უნდა შეეფერებოდეს; ლე-
 ცერატურასი ღირველი ღირსება ის არის, რომ
 უსაფეგლს, სხასობით ენას დაუასლოდებოდეს, რა-
 მდებნათაც კი შეიძლება. — ამას გარდა ერას ენაზედ
 რომ კაცი ჰსწერდეს რასმე, ისე უნდა ჰსწერდეს,
 როგორც იმ ენის თხება მოისინოვს. ყოველს
 ენას თავისი დასაყუთრებული თხება აქვს. მაგა-
 ლითად, რუსულის დასწერი რომ ვერობაიულის
 რომლისაძე ენის თხებას მასდეკდეს, იმისას იტყვან,
 ვაღლოთვი სძებსა ჰსმარობსო ჭ რუსულს ასდებსო; —
 ქართულად დასწერი რომ რუსულის ენის თხებას
 მისდეკდეს, რუსხოთვი სძებსა ჰსმარობს ჭ ქართულს
 თუქვისო ვიტყვთ. იმდენი დღევრძელება ჭ ზედ-
 სიქნა თქვენს მოგეყესთ, რამდენიც ისეთი ქარ-
 თული წაყვეკითხოს ჭ თუთან ამ ავთიკარძიაცა
 დადებდეს, რომ სიტყუქმას მეტი ქართული
 იქ სულ არა ვაფილიყვასო. ზოგნი ასე ჰსწერენ
 ასო ქართულსა, რომ კაცი თუ რუსულად არ
 ხაუფობდა, სრულებით ვერას გაიყდეს. ეს ხუცუ-

ღვთა სამსჯელობა ენახაუბ; სენია; & თუ სენი
 განსჯივინა, ენაც რომ არ ამოიჭმად არ იქნება.
 ლოცვა რაჟანის ვალი აქვს, რომ მუდოცლოდ თა-
 ვისს ენას ვოცვლი ამ გურო ბორე, ვოცვლი ამ
 გურო მამოტულია, — გამოცვლას თავისი ენა &
 ისეც სწამსდევს დაეწახს, როგორცა ნაც-
 თხსა & სწორე ქათუღს სწოვადობადა სე-
 უთას ვადრება. ადუთა არ არის, მსურთა ეს ვალ-
 სსკ ქეცენებში მწიგნობრობა მსივანებს & ვა-
 მოძველებს ვურხალებითა & ვასეობითა.
 ხეცს, ცისკას ვარდა, ვერ სსკ ვურხალო &
 ვასეთი არ ვადგახსიარა. მაშ ეს მძიმე ვალი
 ცისკრის ვალი ვოვითა; & აბა ენახათ ვართი,
 შეუძლია თუ არა & ან როგორ შეუძლია ამ ვალის
 აღსრულება ამ ხეცს სწავლს ეგისკრითა ვურხაღს.

დავს, ღვთის ძაღლითა, მოკალთა თვინ, რომ
 დიდად საჭიროა ქეცენისათს ვურხალო, სადაცა
 მწიგნობრობის ვასწავლებას სწორეცლოდ მაახსია.
 შემწეობა მოკალთა შემსჯელობათა ენა ვაქვს
 აღიქმული; მაგრობაც ვალს ვეწეობს დიდს
 სიუხვთა. ამ იმუდითა ვანსხევებული რედაქცია
 ენისწახსეს, რომ ვართი ან არა გამოცვლითა ვაცი
 შემწე & შეძინოს, & რაც რამ თსსულებს ან
 თარეძანი მოგვცა ვისცანძე დაბეჭდათ, ვერ
 იმათ ვადგავლებინათ თვალთ, აქა იქა შლოძინა

გაქრებინათ; სადაც უფარვისს ბაღასა ჰხსენებ
 რსმე, ან უცხო თესოსა ჰღუგადოსა, შეუცლონ
 რამდენიც შეიძლება ჰქმნინდონ ქართული ენა;
 მაგრამ ისეკი, რომ ასრი მწერლისა არსად შე-
 სუცლონ ჰუნამუცხავესად ზოგისა არსად შე-
 სდობდნენ, რადგან ზოგის თსსულებს კაცი არ
 უნდა შეესდობდეს.

თუ ეს განსრასნა დავწუნა ვინმე, გულს მო-
 დგინებთა გჰსთხოვთ შეგვაგოდინონ თავისი ას-
 რი; თუ სასოვადობამ შეიწყნარა, ამასაც სომ
 შეგიცოდნათ როგორც იქნება ჰ მანამდისინ ხეჰსნი
 უურხლო ენას შეიყრიდეს ჰ მქსამას წარმოცნებაში
 შევიდოდეს, ხეჰს ისე გჰფიქრობთ, რომ ამ ენა-
 სრასნებს დავადგეთ ჰ დღეითგან მოკიდებული რაც
 რამ ზროსათი დაწერილი მოგვიყ დასაბუქდათა, გამ-
 მართავის ელში ვაგავართ ჰ ისე გემეტათ. ჰ თუ,
 ვინოცის, ისეთი ნაწერიც მივიღეთ რამე, რომ გამარ-
 თვა ვაგვიჭირდა, იმას სულ ვეღარ დავბეჭდავთ,
 რომ ენას უნარლო ბაღასი არ მოერიოს. ვინც
 ამ მარგულაში მოვეცხმარება; ვინც ამ ზარობით
 თავისს ნაღუაჰს გამოვევიგზავნის, წინასწარვე ხეჰს
 მიელის ქართულის მწიგნობრობის მავერად, გუ-
 ლითადს მაღლობას მოვასსენებთ, რადგან ყოველივე
 ამ გუარი ნაღუაჰი კერძობობითად ხეჰსნი დავალემა
 კი არ იქნება, სასოვადოდ ქეჰსენის დავალემა
 იქნება ჰ ხეჰსნის მუჰსლებურიც ენისა: ამ ენაზედ

უცხოები შესამუშავებელი ნიადაგი ძუჩათ თუ იბოგე-
ნოჯეს სადმე, ეს სომ ვეღამ გოჯით. ესეცა
გოჯით, გვასხოეს, ვეწამს, რომ კეთილი
არსად დავრდომილა, ზ ყოველთს თავს მოქმე-
გია ბოროტა. —

თუ ეს რეაქციის განსაღება, — ან ამავე წიგ-
ნში დაბეჭდილი ღარიბი ემწავლავს რომანის
სწავლადობამაც ქართულის ენით დაწერილად
აღიარა, რეაქცია აღწმაქმამს, რომ ყოველივე
ბოროტა ამ გვარიანე იფოს ხუწნს ყურ-
ნაღმი დაბეჭდილი; თუ არა ზ, რასაც სწორე
ქართულის ენის მოყვარულნი ვვირბევენ, იმას
დავადებთ; თუ არა ვვირბიან ზ სმა გამო-
გვენ, თავისი ანაი შევადგობინონ: ერთნელაც
არის სომ უნდა შეგებნათ ყურნალოთ ერთმანერთის
სმის გამოცემას, საქმესენოთა, ზ ბარემ ასლავე
გიწეოთ ისა მსგობნა.

თუძეა დიდათა ვესურდა უკლებ გამოსულიყო
ყოველს თავსაუცხოისა დამაგება, ადგილ-მამულის
ძროჯს შესახები, მაგრამ რეაქციის გარემოებამ
გულარ მოგვასერილებინა. ამ გვარი სურვიები ისევე
'ცისკარში' იქნებინ დაბეჭდილი.

1860 წლის «ცისკარსედა» ეგლის მოძვეროთა.

ამ ეგლის მოძვეროთა გიგმდავით ამ სიაში, რომელთაცა ფული შემოუტანათ რედაქციაში ჭ, რომელთაც ვერ ფული არ შემოუტანათ, ეუწინალიკი ევსაგნებთ, იმათ მამის მოვისსენებთ ჭ შემოვიტანთ ამ სიაში, როდესაც ფულს შემოიტანენ.

ს. ჰეტყერბურღში.

თ. აკაკია წერეთელი.

ტფილისში.

- თ. გრიგოლ ორბელიანი.
- თ. ივანე მუსხრანსკი.
- თ. იაკობ სუბალოვი.
- თ. დიმიტრი ყიფიანი
- თ. გრიგოლ ბებუთოვი.
- თ. გიორგი მუსხრანსკი.
- თ. გრიგოლ მუსხრანსკი.
- თ. ელისაბედ სინანოვისა.
- თ. კნ. სინა ორბელიანისა.
- თ. ნიკოლაოზ ბებუთოვი.
- თ. იასე ანდრონიკოვი.
- თ. კნ. მარია მკვეჭავაძისა.
- თ. იოსებ მამაცოვი.

- თ. კრიგოლ აივასოვი.
- თ. გიორგი ანდრონიკოვი.
- თ. ალექსანდრე შითოევი.
- თ. დავით ერისთავი.
- თ. ყაფლან ორბელიანი.
- თ. საალ ბარათოვი.
- თ. კოსტანტინე მამაცოვი.
- თ. გაბრიელ წინამძღვაროვი.
- თ. ქეთევან დალინსკისა.
- თ. ივანე ანდრონიკოვი.
- თ. იაგორ ისარლოვი.
- თ. გაბრიელ ენისკოპალი.
- თ. გრიგოლ ფორაქოვი.
- თ. ალექსანდრე გრუსინსკი
- თ. დავით ავალოვი.
- თ. ნიკოლაოზ შირიძისოვი.
- თ. გრიგოლ ჟორჯაძე.
- თ. მისეილ ყაზიბევი.

კნ. სალომე გნდრონიკო-
 ვისა.
 თ. ივანე ხოლაყაძელი.
 შაქარია სარაჯოვი.
 თ. ვასტანე მახაბელი.
 კნ. ქეთევან გურგენიძისა.
 სუძონ შუბალოვი.
 ანტონ მამულოვი.
 თ. მამუკა ორბელიანი.
 თ. ივანე შელიქოვი.
 კნ. ქეთევან მელიქოვისა

ვასტანე თუთაყვი.
 ვიორგი ვასალოვი.
 სალომონ ყორღანოვი.
 თ. გრიგოლ ბარათოვი.
 თ. მისცილ ამილასვაროვი.
 იაკობ შაგლიფვი.
 ნიკოლაოზ ბერძენოვი.
 თ. ამირბარ მალალოვი.
 დიმიტრი ბერიფვი.
 სტეფანე ფახიფელი.
 გრიგოლ რხეულოვი.
 თ. კოსტანტინე ფალავან-
 დოვი.
 ანდრია მესსიფვი.
 თ. ალექსანდრე ორბელი-
 ანი.
 დავით გრიგორიფვი.
 ალექსანდრე ონიკოვი.

ნაღრიკში.

თ. ვასტანე ორბელიანი.
 ანანყრში.
 ნოლოკოვნიკი თ. ავა-
 ლოვი.
 სიღნაღის ყეზღში.
 თ. რევაზ ვახსაძე.
 კ. ანსა ვახსაძისა.
 კ. ნინო ანდრონიკოვისა.
 კ. სალომე აფხაზოვისა.
 თ. შაქარია ტავტავაძე.
 თ. ლევან მელიქოვი.
 თრევაზ ვახსაძე.
 გურგენ გოდერძოვი.
 თ. სუძონ გნდრონიკოვი.
 თ. ილია ანსაზოვი.
 თელავის ყეზღში.
 თ. დავით ერისთავი.
 თ. ლუარსაბ ხოლაყაფვი. (*)
 გორის ყეზღში.
 დავით შუბალოვი.
 მკვირიხე სახანოვისა.
 კნ. ბარბარე გეწიროვისა.
 ქინოსრო ყიფიანი.
 კნ. მარიამ ამირაფიძისა.

(*) არ მოვიფიქრებდიო ჩემსკ
 რომ კასეთის მსრივ ასე უო-
 ცანი აღმოხნდებოდნენ თავიანთ
 სამშობლოს ენას მოყვარენი
 და ასე მტირედ გვეყოლებო-
 დნენ კელის მოძიქონი.

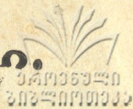

სოლომონ კვალიევი.
 ივანე კორძაძე.
 ვაძირიელ მამუცოვი. (*)
 ლევან აბაშაძე.
 თ. გიორგი სომხთაგვი. ბ. წ.
 ქუთაისში.
 თ. გიორგი რ. გრისთაგვი.
 თ. სკობან ამირაყვიძი.
 თ. მარხაბა ლარსაქოვანძე.
 კნ. თამარ წულუკიძისა.
 ალექსანდრე მუხომბოვი.
 ლუკა ისაბლოვი.
 თ. დიმიტრი ნაკაშიძე.
 ანსა მარკუსთაგვისა.
 კნ. მარიამ დიდიანისა.
 კნ. ანსა წულუკიძისა.
 თ. ალექსანდრე წერეთელი.
 კნ. სალომე წერეთლისა.
 ივანე შინდუროვი.
 თ. ვახუშტი გურამიძე.
 თ. როსტომ წერეთელი.
 გ. ელისაბედი მხაბლისა.
 თ. გიორგი აბაშიძე.
 გიორგი დედოფანძე.
 იაკობ ნიკოლაძე.

მურაბ ხსეიძე.
 თ. კოსტანტინე ნიკოლაძე.
 თ. მხეილ გრისთაგვი.
 თ. დავით ნიქოვანი.
 თ. არხელ დიდიანი.
 თ. ლევან გურიელი.
 თ. გიორგი ნიქორაძე.
 თ. გიორგი ივ. ძე აბაშიძე.
 შარბანის უბრალო ნიქ.
 მანგროვიანი ში.
 თ. რაფიელ გრისთაგვი.
 გიორგი ბებურიძელი.
 კოსტანტინე ვაძუხია.
 იოსებ მჭებერიძე.
 თ. დიმიტრი წულუკიძე.
 სვირიდონ მაჭავაძისი.
 ახლიცა ხე ში.
 თ. ალექსანდრე თუმანოვი.
 თ. ლუარსაბ ყრისთაგვი.
 თ. დიმიტრი ბეგთაბეგოვი.
 ვერემ სპიადოვი.
 არტურ პოლენსკი.
 იოსებ ყიფიანი.
 ლუარსაბ ყანსაყელი.
 ალექსანდრე მუსხიფი.
 ვაჟა ყიფიანი.
 სვეტლანე კერკისალოვი.
 სვეტლანე კახისთაგვი.
 ელისაბედიანი ში.
 იოსებ საყვარელიძე.
 სოლომონ 128

(*) უფ. მამუცოვი აქვს 22 წიგნი, რომელთაც არიგებს გიორგი. ვერ რადგან სია არ მიგზღავს, ამით ვს არ ვებმდებოთ თუთიყულად, ამისთანავე დიდთა მძალდობა უფ. მამუცოვს შემწობის მოცემისათვის.

სსუა და სსუა ანბავი.

მაშის უკრობა ზ იმის რუსეთში
გაგზავნა. თ. ზაქ. ერისთავისა.
განცხადება რედაქციისაგან.

კელი მოსწერდება

1860 წელსა.

ქ. ცვილისში, ქართულის ყურნლის «ცისკრის» რედაქცი-
აში, კუკიას, კერესელიძის საკლებში.

ფასი ერთის წლის გამოცემისა, ქ. ცვილისში გაუ-
გზავნელოდ ექუსი მანეთი, ხოლო შინ მიწოდებით ანუ სსუა
ადგილებში გაგზავნით: შუდი მანეთი თეთრი ფული.

Печатать позволеться. Генваря 10 дня, 1860 года.
Испр. должн. Груз. Цензора Св. Алексѣевъ.